

อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และผลรวมที่มีต่อการปฏิบัติตนตามประมวล จริยธรรมตำรวจ*

DIRECT, INDIRECT AND TOTAL INFLUENCES TO CONDUCT ACCORDING POLICE ETHICAL CODES

พิชศาล พันธุ์วัฒนา

Pitsarn Phanwattana

คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy, Thailand

Email: Pitsarn_ph@rpca.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. สภาพทั่วไปของตัวแปรชื่อสัตย์สุจริต กล้ายืนหยัด
สิ่งถูกต้อง มุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเที่ยงธรรม และจริยธรรมตำรวจ และ 2. อิทธิพลของชื่อสัตย์
สุจริต กล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้อง มุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเที่ยงธรรมที่มีต่อจริยธรรมตำรวจ ใช้ระเบียบ
วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจาก
ประชาชนที่ใช้บริการบนสถานีตำรวจนครบาลจำนวน 180 คน ใช้การวิเคราะห์เส้นทาง
ความสัมพันธ์ทางตรง ทางอ้อมและผลรวม ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก
การสนทนากลุ่ม และการบันทึกสนทนากับประชาชนที่ใช้บริการบนสถานีตำรวจนครบาลจำนวน
9 ราย ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่าประชาชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ
56.1) เห็นว่าตำรวจปฏิบัติหน้าที่โดยแสดงออกถึงการมีจริยธรรมตำรวจในระดับสูง ส่วน
ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ตัวแปรชื่อสัตย์สุจริตมีอิทธิพลทั้ง
ทางตรง ทางอ้อม และผลรวมมากที่สุดต่อการปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมข้าราชการ
ตำรวจ

คำสำคัญ: จริยธรรม, ตำรวจ, อิทธิพล

* Received 1 February 2024; Revised 13 May 2024; Accepted 29 June 2024

Abstract

The purposes of this research were to study 1) generality of Honesty, insistent the right thing, achievement oriented, objectivity and police ethics. And 2. The influence of generality of Honesty, insistent the right thing, achievement oriented, objectivity involvement to police ethics. This study was conducted by applying 2 research methodologies. Quantitative approach, questionnaire was used to collect data from 180 of citizens who use services at the metropolitan police station. The data was analyzed using path analysis. Qualitative approach, in-depth interview, focus group, field notes was conducted with 9 citizens who use services at the metropolitan police station. The results indicated to answer research objective 1. More than half of the people (56.1 percent) had seen that the police performed their duties by demonstrating a high level of police ethics. And the results indicated to answer research objective 2. The generality of Honesty had the most direct, indirect, and total influence on the conduct of police officers according to the code of Ethics.

Keywords: Ethics, Police, Influence

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคสามบัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว และพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ.2562 มาตรา 5 ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมซึ่งเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐ (พระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ.2562, 2562) และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว ข้างต้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 วรรคหนึ่งแห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ.2562 ประกอบกับมติคณะกรรมการข้าราชการตำรวจในการประชุมครั้งที่

8/2564 เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ.2564 และมติคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรมในการประชุมครั้งที่ 4/2564 เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ.2564 จึงกำหนดประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ

ตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจข้อที่ 2 กำหนดว่าข้าราชการตำรวจพึงปฏิบัติตนเพื่อรักษาจริยธรรมดังนี้ (1) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศอันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยการแสดงออกถึงความภูมิใจในชาติและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ เคารพในความแตกต่างของการนับถือศาสนา ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย และเทิดทูนรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ (2) ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายระเบียบแบบแผนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วยความโปร่งใส ไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีนัยเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความพร้อมรับการตรวจสอบและรับผิดชอบ มีจิตสำนึกที่ดี คำนึงถึงสังคม สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชนเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (3) กล้าตัดสินใจและยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม กล้าคัดค้านและดำเนินการแก้ไขในสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามอำนาจหน้าที่ ใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติ ไม่ยอมกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมเพียงเพื่อรักษาประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ไม่คบหาหรือให้การสนับสนุนแก่ผู้ประพฤติผิดกฎหมาย ผู้มีอิทธิพล หรือผู้มีความประพฤติหรือมีชื่อในทางเสื่อมเสีย อันอาจกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน และต้องวางตัวเป็นกลางในฐานะผู้รักษากฎหมายในกระบวนการยุติธรรม (4) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีจิตสาธารณะ ร่วมมือร่วมใจและเสียสละในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม (5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ ประสิทธิภาพและคุณภาพของงาน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็วเที่ยงธรรม ทันต่อสถานการณ์ คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นที่ตั้ง รักษาผลประโยชน์ของรัฐ มีมาตรฐานการทำงานที่เป็นสากล พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เชื่อมมั่นในระบบการทำงานเป็นทีม ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความเต็มใจเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเหมาะสมตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (6) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมปราศจากอคติ โดยยึดถือความเสมอภาคและไม่เลือกปฏิบัติโดยการไม่ใช้ความรู้สึกพึงพอใจ

หรือไม่พึงพอใจส่วนตัวต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอันเนื่องมาจากชาติกำเนิด เพศ ศาสนาหรือความเชื่อ เชื้อชาติ สัญชาติ อายุ การศึกษา ความเห็นทางการเมืองหรือความเห็นอื่น เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และยอมรับความแตกต่างของบุคคลหรือสถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม และพึงวางตัวเป็นกลางทางการเมือง (7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดี รักษาภาพลักษณ์ของทางราชการและความเป็นผู้ พิตักษ์สันติราษฎร์ พึงปฏิบัติตนให้เป็นที่ยึดถือศรัทธาแก่ประชาชน ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่อ้างหรือใช้อำนาจโดยปราศจากเหตุผล ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระบรมราโชวาท หลักคำสอนทางศาสนามาใช้และปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีด้วยการเคารพกฎหมายและมีวินัย (ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564, 2564)

จาก 7 ข้อข้างต้นที่มุ่งหวังให้ตำรวจพึงปฏิบัติเพื่อรักษจริยธรรมพบว่าประสบปัญหาที่เกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ปัญหาจริยธรรมตำรวจ (Police Ethical Problems) เป็นปัญหาอันเกิดจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนของตำรวจ (Police Deviance) ที่หมายถึงการกระทำการฝ่าฝืนประมวลกฎหมายว่าด้วยจริยธรรมตำรวจทั้งความผิดต่อองค์กรตำรวจ ความผิดต่อวิชาชีพตำรวจและการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ (Westmarland, 2021) 1. ความผิดต่อองค์กรตำรวจ (Organizational Deviance) เป็นการกระทำการฝ่าฝืนอย่างจงใจของเจ้าหน้าที่ตำรวจและบุคลากรตำรวจต่อองค์กรตำรวจซึ่งเป็นการกระทำผิดอย่างเห็นได้ชัดแจ้งต่อกฎระเบียบ และข้อบังคับ และเป็นการคุกคามต่อภาพลักษณ์ขององค์กรตำรวจและต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจและบุคลากรตำรวจภายในองค์กร 2. ความผิดต่อวิชาชีพตำรวจ (Occupational Deviance) เป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายว่าด้วยจริยธรรมตำรวจทั้งอย่างร้ายแรงและไม่ร้ายแรงระหว่างปฏิบัติหน้าที่ด้วยการฉ้อโกง (Police Corruption) และวิธีการประพฤติมิชอบ (Police Misconduct) และ 3. การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ (Abuse of Authority) เป็นการแสดงความรู้สึกดขี่ บีบขี้กดและละเมิดสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายต่อผู้อื่นในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ทั้งนี้โดยปราศจากเหตุผลหรือความตั้งใจ (วัจน์ บรรพโกสน, 2561)

ดังที่ทราบโดยทั่วว่าตำรวจเป็นที่พึงสำคัญของประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนตั้งแต่เกิดกระทั่งตาย การดำรงอาชีพเป็นข้าราชการตำรวจจึงจำต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรม สามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง หากแต่ที่ผ่านมากระทั่งปัจจุบันไม่อาจปฏิเสธได้ว่าตำรวจได้กระทำความผิดทั้ง 3 ประเภทข้างต้นต่างกรรมต่างวาระเป็นที่ปรากฏในสังคม โดยสาเหตุของปัญหาด้านจริยธรรมของตำรวจเกิดจาก 1.

ขาดการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการดำเนินงาน 2. ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ไม่ถูกต้องที่ได้รับการถ่ายทอดกันมาและการมีแบบอย่างที่ไม่ดี 3. วัฒนธรรมองค์กรและระบบของตำรวจที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ 4. การแทรกแซงในการดำเนินงานจากนักการเมืองหรือผู้มีอิทธิพลทำให้ตำรวจไม่มีอิสระในการทำงาน 5. สภาพสังคมไทยที่เอื้อต่อการทุจริตคอร์รัปชัน 6. เมื่อพบตำรวจทำผิด ประชาชนไม่รู้ว่าต้องร้องเรียนกับหน่วยงานใด 7. ตำรวจมักปกป้องกันเองเมื่อกระทำผิด 8. บทลงโทษตำรวจที่กระทำผิดน้อยหรือเบาเกินไป หรือแม้แต่การที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีระเบียบ/ คู่มือ แต่ตำรวจกลับเพิกเฉยไม่ยึดถือ ความหย่อนยานในการบังคับใช้กฎหมาย ตำรวจส่วนใหญ่ตระหนักเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมแต่อยู่ที่ตัวตำรวจเองว่าจะปฏิบัติตามคู่มือหรือละเลย (สังคม ม่วงนาค, 2565) ตัวอย่างปัญหาเหล่านี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติตระหนักถึงความสำคัญที่จำต้องแก้ไข จึงได้ปรับเปลี่ยนประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจในปี พ.ศ.2564 ให้มีความทันสมัยพร้อมเผยแพร่คู่มือหรือแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ มุ่งหวังให้ตำรวจเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย ศึกษาแล้วสามารถนำข้อกำหนดไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันได้ทันที (ศูนย์จริยธรรมและจรรยาบรรณ สำนักงานจเรตำรวจ, 2566)

ผู้วิจัยประสงค์ศึกษาเรื่องของประมวลจริยธรรมของข้าราชการตำรวจโดยคัดเลือก 4 จาก 7 ข้อประกอบด้วย 1. ซื่อสัตย์สุจริต 2. กล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้อง 3. มุ่งผลสัมฤทธิ์ และ 4. ความเที่ยงธรรม เป็นสาระสำคัญและใช้เป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาครั้งนี้ การคัดเลือกที่กล่าวผ่านการใช้ 3 วิธีในการพิจารณา 1. ความสนใจเฉพาะเจาะจงของผู้วิจัย 2. เทียบเคียงหลักเกณฑ์ปฏิบัติที่กำหนดตรงกันระหว่างประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจกับประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน และ 3. สอดคล้องกับ 1 ใน 10 แนวทางบริหารราชการประจำปีงบประมาณ 2567 ที่ พล.ต.อ.ต่อศักดิ์ สุขวิมล ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติให้ไว้คือ พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งความรู้ทักษะ ยุทธวิธี คุณธรรมจริยธรรม โดยพัฒนาบุคลากรทุกสายงานให้มีความพร้อมในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในศีลธรรมและสร้างค่านิยมให้มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประหยัด (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบถึงตัวแปรอิสระหรือปัจจัยใดที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการปฏิบัติตนของตำรวจตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของตัวแปรเชื้อสตัยสุจริต กล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้อง มุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเที่ยงธรรม และจริยธรรมตำรวจ
2. ศึกษาอิทธิพลของเชื้อสตัยสุจริต กล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้อง มุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเที่ยงธรรมที่มีต่อจริยธรรมตำรวจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาใช้แนวทางการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันเพื่อช่วยส่งเสริมกันและกันให้ได้ข้อค้นพบ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดหลักจริยธรรมสากลในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ (belmont report) ประกอบด้วยหลักความเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย และหลักความยุติธรรม โดยปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เชิงปริมาณใช้หน่วยวิเคราะห์ (units of analysis) มีคุณสมบัติของหน่วยระดับบุคคล คือ ประชาชนที่ใช้บริการบนสถานีตำรวจนครบาลจำนวน 180 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (nonprobability sampling) แต่ใช้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัย กล่าวคือ ลักษณะของกลุ่มที่เลือกมีความสอดคล้องและตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2558) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามจำนวนกองบังคับการตำรวจนครบาล (มี 9 บ.ก.) กล่าวคือ กองบังคับการละ 20 คน เชิงคุณภาพใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) เพื่อความเป็นตัวแทนของประชากรด้วยกลยุทธ์ตามโอกาสอันเหมาะสมตามความสนใจของผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนของการเป็นประชากรเป้าหมาย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนโยบายและวิชา การสถิติ, ม.ป.ป.) ไม่กำหนดจำนวนประชากรมีลักษณะยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม ยุติการเก็บข้อมูลเมื่อข้อมูลเกิดการอิ่มตัวเชิงทฤษฎี (theoretical saturation) กล่าวคือ ข้อมูลที่ได้ไม่มีประเด็นใดใหม่กว่าข้อมูลที่มีอยู่เดิมจึงยุติที่จำนวน 9 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถามไปศึกษานำร่อง (pilot study) ทดสอบรายการข้อคำถาม (pretest) กับประชาชนที่ใช้บริการบน

สถานีดำรงจนครบจำนวน 20 ชุด ก่อนนำไปใช้จริง แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ 2 วิธี 1. ตรวจสอบความเชื่อมั่นของความคงตัว ตรวจสอบค่า Pearson's product moment correlation ซึ่งแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.71 อยู่ในระดับดีพอใช้ และ 2. ตรวจสอบความคงที่ที่ใช้วิธีการทดสอบซ้ำโดยการนำไปวัดกับกลุ่มตัวอย่างครั้งที่หนึ่งแล้วเว้นระยะช่วงหนึ่งแล้วกลับไปวัดซ้ำ (test-retest method) หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้ง 2 ครั้งมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์ของความคงที่ (coefficient of stability) ได้ค่า reliability เท่ากับ 0.82 ซึ่งจัดอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง เชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (in - depth interview) การสนทนากลุ่ม (focus group) และบันทึกความจำ (memos) (Creswell, 2014) และใช้ตัวผู้วิจัยใช้เป็นเครื่องมือหลักอาศัยประสบการณ์ วิทยุคุณวุฒิ และความรับผิดชอบเป็นตัวขับเคลื่อน เก็บข้อมูลใช้ทฤษฎีติดพื้น (grounded theory) ยึดตามสภาพความจริงเป็นหลักตามแรงขับของข้อมูล (data-driven approach) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555)

3. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ปัจจัย (factor analysis) เพื่อกำหนดน้ำหนักปัจจัย (factor loading) แต่ละรายการและนำน้ำหนักปัจจัยแต่ละรายการมาคูณกับค่าเดิมของรายการ ผลรวมของผลคูณได้ตัวแปรประจักษ์ที่มีความถูกต้องในตัวสร้าง (construct validity) วัดค่าความสอดคล้องภายใน ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของแต่ละรายการโดยหาค่าครอนบักอัลฟา ตรวจสอบสภาพข้อมูลว่าละเมิดข้อสมมติหรือไม่ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์สถิติที่จำกัดรูปแบบการกระจาย (parametric statistics) เลือกใช้สถิติพรรณนาอธิบายสภาพทั่วไปตัวแปรต่าง ๆ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ส่วนการวิเคราะห์อิทธิพลตัวแปรอิสระทั้ง 4 ที่มีต่อจริยธรรมตำรวจ (ตัวแปรตาม) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 ใช้เทคนิควิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีต่อตัวแปรตามว่ามีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และผลรวมหรือไม่อย่างไร เชิงคุณภาพใช้แนวทางการวิเคราะห์เชิงอุปนัย (inductive analysis) ทำให้รหัสเริ่มจากเตรียมแฟ้มข้อมูลดิบ ศึกษารายละเอียดให้เกิดความคุ้นเคยกับข้อมูลและแยกประเด็นเนื้อเรื่องต่าง ๆ เพื่อได้แบบแผน

ความสัมพันธ์ (patterns of relationships) ผ่านกระบวนการทำซ้ำ การหมุนวนและการเปรียบเทียบกรณีมีเชิงลบ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2558)

ผู้วิจัยใช้แนวทางผสมในการดำเนินการวิจัย มุ่งศึกษาตามตัวแปรต่าง ๆ ที่ปรากฏในกรอบแนวความคิด (ภาพที่ 1) โดยเน้นเรื่องความตรงประเด็น ความง่ายและไม่สลับซับซ้อน สอดคล้องกับความสนใจ และมีประโยชน์เชิงนโยบายเป็นสำคัญ สามารถเขียนสมมติฐานการวิจัยได้ 4 ข้อ ดังนี้

จริยธรรมตำรวจ (ETHPOL) ขึ้นอยู่กับข้อสัตย์สุจริต กล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้อง มุ่งผลสัมฤทธิ์ และความเที่ยงธรรม

$$\text{ETHPOL} = f(\text{HONEST, CORRET, ACHORI, EQUITY}) \dots\dots\dots(1)$$

กล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้อง (CORRET) ขึ้นอยู่กับข้อสัตย์สุจริต มุ่งผลสัมฤทธิ์ และความเที่ยงธรรม

$$\text{CORRET} = f(\text{HONEST, ACHORI, EQUITY}) \dots\dots\dots(2)$$

ความเที่ยงธรรม (EQUITY) ขึ้นอยู่กับข้อสัตย์สุจริต และมุ่งผลสัมฤทธิ์

$$\text{EQUITY} = f(\text{HONEST, ACHORI}) \dots\dots\dots(3)$$

มุ่งผลสัมฤทธิ์ (ACHORI) ขึ้นอยู่กับข้อสัตย์สุจริต

$$\text{ACHORI} = f(\text{HONEST}) \dots\dots\dots(4)$$

ผลการวิจัย

ผลที่ได้เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ปรากฏในตารางที่ 1 และผลที่ได้เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ปรากฏในตารางที่ 3 รายละเอียดมีดังนี้

จากตารางที่ 1 พบว่าประชาชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.1) เห็นว่าตำรวจปฏิบัติหน้าที่โดยแสดง ออกถึงการมีจริยธรรมตำรวจในระดับสูง ในภาพรวมเรื่องข้อสัตย์สุจริตพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจด้านเจตนาบริสุทธิ์ของตำรวจมากที่สุด (ร้อยละ 51.1) เรื่องมุ่งผลสัมฤทธิ์มีความพึงพอใจด้านมีความตั้งใจมากที่สุด (ร้อยละ 48.9) เรื่องความเที่ยงธรรมมีความพึงพอใจด้านมีอิสระมากที่สุด (ร้อยละ 31.1) และเรื่องกล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้องมีความพึงพอใจประเด็นการที่ตำรวจแสดงออกโดยคัดค้านสิ่งไม่ถูกต้องมากที่สุด (ร้อยละ 41.1) แต่ทั้งนี้การปฏิบัติตนของตำรวจในด้านมีมาตรฐานทำงาน วางตัวเป็นกลาง ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรมเปิดเผยทุจริต และไม่ใช้ช่องว่างกฎหมาย จำต้องปรับปรุงตามความคิดเห็นของประชาชนที่เป็นประชากรเป้าหมาย

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนที่ใช้บริการบนสถานีตำรวจนครบาลที่มีต่อข้อสัต์ยสุจริต
กล้ายินหยัดสิ่งถูกต้อง มุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเที่ยงธรรม และจริยธรรมตำรวจ (N=180)

รายการที่ใช้วัด		ระดับความคิดเห็นของประชาชนฯ (อัตราส่วนร้อยละ)				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ข้อสัต์ยสุจริต	ประพฤติตรงไปตรงมา	4.4	8.3	28.3	36.7	22.2
	พูดความจริง	-	6.7	31.1	24.4	37.8
	ไม่คดโกง	2.8	6.7	24.4	31.7	34.4
	ตรวจสอบได้	6.1	5.6	18.3	39.4	30.6
	เจตนาบริสุทธิ์	3.9	5.0	6.7	33.3	51.1
มุ่งผลสัมฤทธิ์	มีมาตรฐานทำงาน	8.3	10.0	13.3	29.4	14.6
	มีความตั้งใจ	2.2	3.9	7.8	37.2	48.9
	มีความขยัน	12.4	9.4	35.0	16.6	26.1
	มุ่งมั่นพัฒนา	-	5.5	21.1	32.3	41.1
ความเที่ยงธรรม	ไม่ลำเอียง	3.3	7.8	42.2	27.8	18.9
	วางตัวเป็นกลาง	6.1	10.0	37.0	32.8	13.4
	ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรม	3.9	12.9	40.5	30.5	12.2
	มีอิสระ	2.2	11.1	8.9	46.7	31.1
กล้ายืนหยัด	คัดค้านสิ่งไม่ถูกต้อง	-	7.8	22.2	28.9	41.1
สิ่งที่ถูกต้อง	วางตัวเป็นกลาง	9.4	11.1	19.5	27.8	32.2
	เปิดเผยทุจริต	4.4	18.3	27.8	10.0	22.8
	ไม่ใช่ช่องว่างกฎหมาย	-	15.6	39.4	38.9	11.1
	ไม่ปล่อยปละละเลย	3.9	5.5	37.8	33.9	18.9
รายการที่ใช้วัด	ระดับความคิดเห็นของประชาชนฯ (จำนวนคน/อัตราส่วนร้อยละ)					
	ต่ำ	ปานกลาง		สูง		
จริยธรรมตำรวจ	9 / 5.0	70 / 38.9		101 / 56.1		

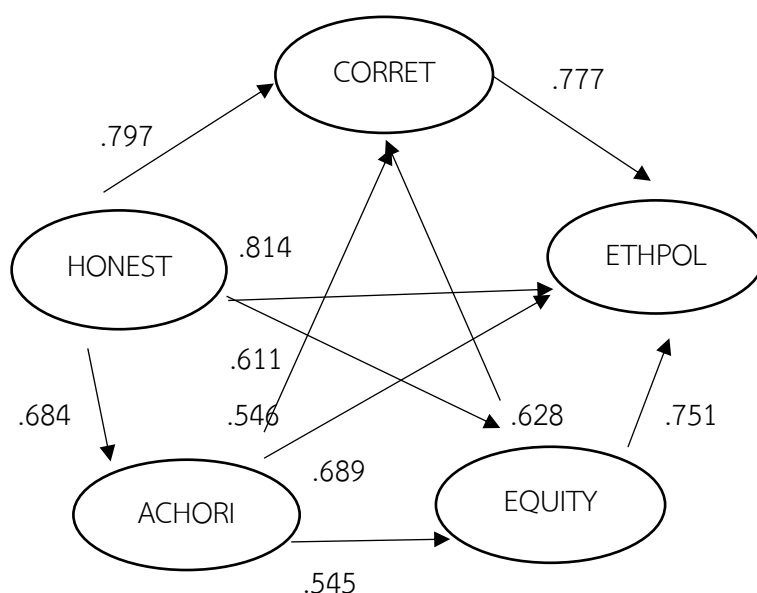
ก่อนดำเนินการขั้นตอนเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ต้องตรวจสอบว่าละเมิดข้อสมมติที่กำกับเทคนิควิธีหรือไม่ ได้แก่ การกระจายปกติตัวแปรเดียว (Univariate normality) ตัวแปรอิสระต้องไม่สัมพันธ์สูง (Muticollinearity) การกระจายปกติหลายตัวแปร (multivariate normality) ความเหมือนกันของการผันแปร (homoscedasticity) ความเป็นเส้นตรง (linearity) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555)

ตารางที่ 2 ค่าความสัมพันธ์ทวิระหว่างตัวแปรและสถิติพรรณนาตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ตัวแปร	ETHPOL	HONEST	CORRET	ACHORI	EQUITY
ETHPOL	1.00	.66	.64	.48	.55
HONEST		1.00	.49	.37	.61
CORRET			1.00	.47	.59
ACHORI				1.00	.58
EQUITY					1.00
Tolerance	*	.81	.77	.74	.93
VIF	-	1.31	1.27	1.35	1.18
KS-Test	1.06	.97	1.27	1.16	.91
ค่าสูงสุด	3	5	5	5	5
ค่าเฉลี่ย	1.88	3.38	2.97	3.44	3.29
ค่าเบี่ยงเบนฯ	1.21	.78	.91	1.57	.86
ค่าความเบ้	1.17	.57	.71	-.19	.78
ค่าความโด่ง	..79	.66	.71	.47	.64

หมายเหตุ: Kaiser–Meyer Olkin = 6671, ค่าต่ำสุดทุกรายการ = 1 1

จากตารางที่ 2 ตรวจสอบตัวแปรทุกตัวที่ใช้ศึกษาพบว่าการกระจายปกติ พิจารณา ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่งและค่า K-S test พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีการกระจายปกติ และเมื่อทดสอบ linearity พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง ส่วนค่า VIF และ Tolerance ไม่มีปัญหา ค่า KMO อยู่เกณฑ์ปกติไม่ละเมิดข้อสมมติแต่อย่างใด (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2555) จึงเข้าสู่วิเคราะห์ข้อมูลศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีต่อจริยธรรมตำรวจเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (stepwise regression analysis) ร่วมกับค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน (standardized coefficients) ในสมการการวิเคราะห์ เมื่อแทนค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนลงในสมการโครงสร้างจึงปรากฏภาพแบบจำลองและสมการที่ 1-4 ดังนี้

ภาพที่ 2 แบบจำลองหลังการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

$$\text{ETHPOL} = f(.814 \text{ HONEST} + .777 \text{ CORRET} + .689 \text{ ACHORI} + .751 \text{ EQUITY}) \dots (1)$$

$$R = .471 \quad R^2 = .373 \quad F = 13.187 \quad \text{Sig.F} = .000$$

$$\text{CORRE} = f(.797 \text{ HONEST} + .546 \text{ ACHORI} + .628 \text{ EQUITY}) \dots (2)$$

$$R = .507 \quad R^2 = .299 \quad F = 13.492 \quad \text{Sig.F} = .000$$

$$\text{EQUITY} = f(.611 \text{ HONEST} + .545 \text{ ACHORI}) \dots (3)$$

$$R = .691 \quad R^2 = .407 \quad F = 13.364 \quad \text{Sig.F} = .001$$

$$\text{ACHORI} = f(.684 \text{ HONEST}) \dots (4)$$

$$R = .618 \quad R^2 = .371 \quad F = 14.193 \quad \text{Sig.F} = .000$$

จากการวิเคราะห์เส้นทางเพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และผลรวมของตัวแปรที่มีต่อจริยธรรมตำรวจพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อจริยธรรมตำรวจคือ ชื่อสัตย์สุจริต (.814) รองลงมาได้แก่ กล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้อง ความเที่ยงธรรม และมุ่งผลสัมฤทธิ์ (.689) เป็นลำดับท้าย ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมมากที่สุดคือ ชื่อสัตย์สุจริต (1.358) รองลงมาได้แก่ มุ่งผลสัมฤทธิ์ ความเที่ยงธรรม และกล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้องเป็นลำดับท้าย และปัจจัยที่มีอิทธิพลผลรวมสูงที่สุดคือ ชื่อสัตย์สุจริต (2.172) รองลงมาได้แก่ ความเที่ยงธรรม มุ่งผลสัมฤทธิ์ และกล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้อง (.777) เป็นลำดับท้าย

สรุปได้ความว่า ตัวแปรชื่อสัตย์สุจริตมีอิทธิพลทั้งทางตรง ทางอ้อม และผลรวมมากที่สุดต่อจริยธรรมตำรวจ ส่วนตัวแปรกล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้องอิทธิพลต่อจริยธรรมตำรวจน้อยที่สุด

ตารางที่ 4 อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และผลรวมของตัวแปรที่มีต่อการปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ

อิทธิพลของตัวแปร	ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล		
	ทางตรง	ทางอ้อม	ผลรวม
ชื่อสัตย์สุจริต (HONEST)	.814	1.358	2.172
กล้ายืนหยัดสิ่งถูกต้อง (CORRET)	.777	-	.777
มุ่งผลสัมฤทธิ์ (ACHORI)	.689	.833	1.392
ความเที่ยงธรรม (EQUITY)	.751	.424	1.528

หมายเหตุ: (1) อิทธิพลทางอ้อมของซื่อสัตย์สุจริต (HONEST) ได้จาก $(.611 \times .751) + (.684 \times .545 \times .751) + (.797 \times .777) = 1.358$ และอิทธิพลผลรวมได้จาก $.814 + 1.358 = 1.716$ (2) อิทธิพลทางอ้อมมุ่งผลสัมฤทธิ์ (ACHORI) ได้จาก $(.545 \times .751) + (.546 \times .777) = .833$ และอิทธิพลผลรวมได้จาก $.689 + .833 = 1.392$ และ (3) อิทธิพลทางอ้อมความเที่ยงธรรม (EQUITY) ได้จาก $(.546 \times .777) = .424$ และผลรวมได้จาก $.751 + .424 = 1.175$

อภิปรายผล

การที่ซื่อสัตย์สุจริตมีอิทธิพลทั้งทางตรง ทางอ้อม และผลรวมมากที่สุดต่อจริยธรรม ดำรวจ อาจเพราะความหมายความซื่อสัตย์สุจริตกว้างหลากหลายประเด็น มีคำจำกัดความครอบคลุม (1) ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ (2) มีจิตสำนึกที่ดีและตระหนักในหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ (3) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบโดยคำนึงถึงผลกระทบทางสังคม สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิเสรีภาพของบุคคล (4) รับผิดชอบในผลการปฏิบัติหน้าที่ราชการของตน พร้อมทั้งจะรับการตรวจสอบและรับผิดชอบในผลการปฏิบัติงานเมื่อเกิดความบกพร่องข้อผิดพลาดขึ้น (5) ไม่ใช้ตำแหน่งอำนาจหรือหน้าที่หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งอำนาจหรือหน้าที่ของตน แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ความซื่อสัตย์สุจริตอาจหมายถึงผู้ที่มีความประพฤติตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจ ไม่มีความลำเอียง ไม่ทุจริตคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม รู้หน้าที่การงานของตนเอง ปฏิบัติเต็มกำลังความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่จำเป็นต่อทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์ในระดับใดจำต้องมีการปลูกฝังทั้งนี้เพราะหากบุคคลขาดคุณธรรมข้อนี้เมื่อใดสังคมก็จะวุ่นวาย ไม่สงบ คนจะเอาไรต์เอาเปรียบกันและเห็นแก่ตัวมากขึ้นจนก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย

ความหมายซื่อสัตย์สุจริตของตำรวจ (ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564, 2564) เป็นเรื่องของการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้วยความโปร่งใส ไม่แสดงออกถึงพฤติกรรมที่มิชอบเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความพร้อมรับการตรวจสอบและรับผิดชอบ มีจิตสำนึกที่ดี คำนึงถึง

สังคม สิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชนเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ตามพจนานุกรมได้ให้ความหมายของคำว่า “ซื่อ” ว่าหมายถึง ตรง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่คดโกง ส่วนคำว่า “ซื่อตรง” หมายถึง ความประพฤติตรง ไม่เอนเอียง ไม่คดโกง และ “ซื่อสัตย์” คือความประพฤติตรงและจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่คดโกงและไม่หลอกลวง (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2557) พุทธภาษิตบทหนึ่งกล่าวไว้ว่า “สจฺเจณ กิตฺติ ปโปปติ” แปลว่าคนเราจะบรรลุถึงเกียรติได้เพราะความสัตย์ หมายความว่า คนที่จะมีเกียรติย่อมต้องเป็นคนที่มีความสัตย์ซื่อจึงจะเป็นที่ยอมรับนับถือของคนในสังคมได้อย่างจริงใจโดยไม่ต้องไม่เสแสร้งแกล้งทำ เฉกเช่นอาชีพตำรวจที่ต้องการความยอมรับนับถือ ความเชื่อมั่นจากประชาชนในสังคม ตำรวจจำต้องประพฤติปฏิบัติตนโดยยึดความซื่อสัตย์เป็นพื้นฐานหลักของการปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564

ส่วนคำว่าสุจริตความหมายตามหมายถึง ความประพฤติดี ความประพฤติชอบ การปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้อง ความสุจริตจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่ผู้นำจำเป็นต้องมีเพื่อให้การบริหารบ้านเมืองเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน ทั้งนี้สุจริตได้ปรากฏชัดในหลักทศพิธราชธรรมที่เป็นหลักธรรมอันเป็นคุณสมบัติของผู้นำ โดยสุจริตเป็นหนึ่งในหลักอาชวะที่เน้นความซื่อตรง ซึ่งหมายความว่าความซื่อสัตย์สุจริต การตั้งตนอยู่ในความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ไม่ประพฤติทุจริต ไม่คดโกง เป็นการสุจริตต่อตนเอง ต่อบ้านเมือง ต่อประชาชนและต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบซึ่งถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ เพราะถ้าผู้นำไม่มีความซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์ มีพฤติกรรมที่ชอบคดโกงและทุจริต การบริหารกิจการบ้านเมืองจะเกิดความล้มเหลว ไม่เป็นไปเพื่อความเจริญของบ้านเมืองลวนนำไปสู่ความเดือดร้อนไปทุกหย่อมหญ้า นอกจากนี้สุจริตยังเป็นหนึ่งในหลักคุณธรรมและอยู่ภายใต้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งหลักธรรมาภิบาลถือเป็นคุณธรรมสำหรับผู้นำที่ดี ผู้นำที่ดีจึงต้องยึดมั่นในสุจริตเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่มีความถูกต้องดีงามและนำไปสู่การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีย่อมจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน

เห็นได้ว่าสุจริตเพียงคำเดียวหมายความรวมถึงคุณธรรมและเป็นพื้นฐานสู่คุณธรรมอีกหลายประการด้วยเช่นกัน สุจริตจึงเป็นธรรมอันบริสุทธิ์ทั้งกายและใจ ตำรวจที่สุจริตจึงไม่ได้มีความหมายเพียงเรื่องของการไม่คดโกงและการไม่ทุจริตในเรื่องของทรัพย์สินเงินทองเท่านั้น แต่หมายความว่ารวมถึงการที่ตำรวจมีความสุจริตในการบริหารบ้านเมือง ซึ่งก็คือการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง โดยสุจริตต่อตนเอง สุจริตต่อผู้อื่น สุจริตต่อหน้าที่และสุจริตต่อองค์กรดังนี้

(1) สุจริตต่อตนเองหมายถึง การรู้จักยับยั้งชั่งใจในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง รู้จักควบคุมอารมณ์และจิตใจของตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกที่ควร (2) สุจริตต่อผู้อื่นคือ การปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรงจริงใจ (3) สุจริตต่อหน้าที่คือ การไม่ใช้อำนาจหน้าที่ของตนแสวงหาผลประโยชน์ รักในสิ่งที่ทำ รู้จักเรียนรู้ รับผิดชอบ และพัฒนางานในหน้าที่ให้เจริญก้าวหน้าและงอกงามต่อไป (4) สุจริตต่อองค์กรคือ การรักษาผลประโยชน์ ความลับ และทรัพย์สินต่าง ๆ ซึ่งหมายความรวมถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือนจากความเป็นจริงและการปฏิบัติตามกฎหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2566)

เช่นนี้สาระสำคัญเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตสรุปความได้หมายถึง ความประพฤติดี ความประพฤติชอบ ประพฤติตรงและการแสดงพฤติกรรมที่เป็นจริงทั้งกาย วาจาและใจทั้งต่อตนเองและต่อผู้อื่นอย่างถูกต้องและดีงาม แบ่งได้เป็น 5 ด้าน (1) การไม่บิดเบือนข้อมูลจากความเป็นจริงหมายถึง การไม่พูดหรือแสดงพฤติกรรมให้ผิดแผกไปจากสิ่งที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริงที่จะทำให้เกิดความเสื่อมเสียและเสียหายทั้งต่อตนเองและผู้อื่นประกอบด้วยการไม่กระทำอันใดให้ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง การไม่พูดในสิ่งที่ผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง และการไม่คิดสิ่งผิดแผกไปจากเดิมหรือจากข้อเท็จจริง (2) การละอายและเกรงกลัวต่อการกระทำผิดหมายถึง ความรู้สึกภายในที่จะทำบาปทำความชั่วหรือทำสิ่งไม่ถูกไม่ควรและความกลัวบาป เกรงกลัวต่อความชั่วและผลของกรรมชั่วเช่น ความละอายและเกรงกลัวที่จะคิด จะพูดหรือจะทำความชั่ว ประกอบด้วยการรู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะคิดในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร รู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะพูดในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร และรู้สึกละอายและเกรงกลัวที่จะทำในสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควร (3) การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาในทางที่ถูกต้องหมายถึง การให้ข้อตกลงหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงความถูกต้องเหมาะสมตามหลักศีลธรรมและหลักกฎหมาย และแสดงพฤติกรรมในการปฏิบัติตนหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ สอดคล้องกับข้อตกลงหรือคำสัญญาที่ให้ไว้กับตนเอง บุคคล หน่วยงานและสังคม ประกอบด้วยการให้ข้อตกลงหรือคำสัญญาโดยคำนึงถึงความถูกต้องและการปฏิบัติสอดคล้องกับข้อตกลงหรือคำสัญญา (4) การไม่เบียดเบียนให้เกิดความเดือดร้อนหมายถึง การไม่คิด ไม่พูดและไม่กระทำการใดที่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยการไม่กระทำอันใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ไม่พูดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนและไม่คิดสิ่งใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน และ (5) การไม่

ประพฤติหาประโยชน์ในทางที่เสื่อมเสียหมายถึง ไม่ประพฤติปฏิบัติ พูดและคิดในทางที่ไม่ถูกต้อง ควร เพื่อให้ได้ตามความต้องการของตนเอง อาจเป็นทรัพย์สิน สิทธิบาง อย่างหรือได้รับการ ให้ความสะดวกสบายอย่างเป็นพิเศษกว่าคนอื่น ประกอบด้วยการไม่ประพฤติหาประโยชน์ ในทางที่ไม่ถูกต้อง ไม่พูดเพื่อหาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง และไม่คิดหาประโยชน์ในทางที่ไม่ ถูกต้อง (Cooper, Cohen, Huppert, & Levine, 2023; Um, 2023; Wilson, 2021)

ส่วนการที่ตำรวจมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.1) ที่ตกเป็นประชากรเป้าหมายคิดเห็น ประเด็นจริยธรรมตำรวจในระดับสูง โดยเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าการที่ประมวลจริยธรรม ข้าราชการตำรวจฉบับปัจจุบันที่บังคับใช้ในปี พ.ศ.2564 มีเนื้อหาสั้นกว่าประมวลจริยธรรมในปี พ.ศ.2553 เนื่องจากเนื้อหาฉบับเดิมที่เรียกว่า กฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและ จรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2553 ในส่วนหนึ่งของมาตรฐานจริยธรรมได้รวม จรรยาบรรณเป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรม ทำให้มีข้อกำหนดถึง 21 ข้อ (ในส่วนจริยธรรมข้อที่ 1- 15 ส่วนจรรยาบรรณข้อที่ 16-21) แตกต่างจากประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564 ที่มีรายละเอียดเนื้อหาครอบคลุมฉบับเดิมและเพิ่มเติมเนื้อหาบางส่วน หากแต่มีข้อกำหนดเพียง 7 ข้อ ทำให้อ่านได้รวดเร็วขึ้น มีแรงจูงใจในการเข้าถึงข้อมูล ส่วนจรรยาบรรณจากเดิมที่รวมกัน ได้แยกออกจากจริยธรรมเป็นเอกเทศ โดยกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการตำรวจ ยึดคุณธรรม จริยธรรม วางตนให้เหมาะสม ครองตนอย่างพอเพียงที่เรียกว่าจรรยาบรรณตำรวจ นั้นปรากฏใน กฎ ก.ตร. ว่าด้วยจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2566" ทั้งนี้ตำรวจส่วนใหญ่เห็น ตรงกันว่ามาตรการส่งเสริมจริยธรรมเป็นมาตรการที่มีความสำคัญลำดับแรกเนื่องจากเป็น การเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่และป้องกันปัญหาการกระทำผิดของ ตำรวจ ส่วนมาตรการการลงโทษเป็นเรื่องการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งทั้งสองมาตรการจำเป็นต้อง ใช้ลักษณะส่งเสริมกันและควรทำด้วยความเคร่งครัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการลงโทษที่ต้อง บังคับใช้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติลักษณะสองมาตรฐาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลที่ได้เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 สรุปความว่าประชาชนมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 56.1) เห็นว่าตำรวจปฏิบัติหน้าที่โดยแสดงออกถึงการมีจริยธรรมตำรวจในระดับสูง ส่วน ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 สรุปได้ว่าความซื่อสัตย์สุจริตมีอิทธิพลทั้ง

ทางตรง ทางอ้อม และผลรวมมากที่สุดต่อการปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ

การที่ความซื่อสัตย์สุจริตมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทั้งทางตรง ทางอ้อม และผลรวม นั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมุ่งเน้นปลูกจิตสำนึกคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติได้โดยส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามพระบรมราโชวาทที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ควบคู่กับการเสริมสร้างค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริตและต่อต้านการทุจริต เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต ทำหนังสือแสดงเจตจำนงสุจริต กำหนดตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์การประเมินความซื่อสัตย์ รมรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ มอบหมายหน่วยงานด้านการศึกษาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้รับผิดชอบกำหนดหลักสูตร พัฒนาและฝึกอบรมภาพรวมของคุณธรรมโดยเน้นเรื่องซื่อสัตย์สุจริต รวมถึงจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำประจำแต่ละกองบัญชาการพร้อมกับการสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาอีก 3 หลักที่ตำรวจพึงปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจข้อที่ 2 ได้แก่ การยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ การคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยการเป็นข้าราชการที่ดี ว่าทั้ง 3 หลักมีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และผลรวมต่อการปฏิบัติตนตามประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจหรือไม่ อย่างไร โดยศึกษาลักษณะเฉพาะเจาะจงและในเชิงภาพรวมเพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบที่ได้

เอกสารอ้างอิง

ประมวลจริยธรรมข้าราชการตำรวจ พ.ศ.2564. (2564, กันยายน 1). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 138 ตอนพิเศษ 204 ง, หน้า 51-52.

วัจน์ บรรพโกสน. (2561). โครงการวิเคราะห์แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาจริยธรรมตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

- ศูนย์จริยธรรมและจรรยาบรรณ สำนักงานจเรตำรวจ. (2566). แนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของสถานีตำรวจ. เรียกใช้เมื่อ 28 ธันวาคม 2566, จาก <https://chorakaenoi.metro.police.go.th/ck>
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2555). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2558). การสร้างมาตรวัดสำหรับการวิจัยที่ถูกต้องและได้มาตรฐานสากล. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- สังคม ม่วงนาค. (2565). การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมข้าราชการตำรวจตามหลักธรรมาภิบาลของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2566). แนวทางการบริหารราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567: พลตำรวจเอกต่อศักดิ์ สุขวิมล. เรียกใช้เมื่อ 6 มกราคม 2567, จาก [file:///C:/Users/Administrator.PC-20231 2051239/Downloads](file:///C:/Users/Administrator.PC-20231%2051239/Downloads)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนโยบายและวิชาการสถิติ. (ม.ป.ป.). เทคนิคการสุ่มตัวอย่างและการประมาณค่า. เรียกใช้เมื่อ 28 ธันวาคม 2566, จาก <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/Toneminute/files/55/A3-16.pdf>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2557). ชื่อสัตว์. เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2566, จาก [http://legacy.orst.go.th/?Knowledge=E0%](http://legacy.orst.go.th/?Knowledge=E0%20)
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2566). ผู้นำ...สุจริต. เรียกใช้เมื่อ 30 ธันวาคม 2566, จาก <https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2566-mar5>
- Creswell, J. (2014). Research design: qualitative, quantitative and mixed methods approaches (4th ed). Retrieved December 22, 2023, from https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_609332/objava105202/fajlovi/Creswell.pdf
- Cooper, B., Cohen, T.R., Huppert, E.L., & Levine, E.E. (2023). Honest Behavior: Truth-Seeking, Belief-Speaking, and Fostering Understanding of the Truth in Others. *The Academy of Management Annals*, 17(2), 66-79.

Um, S. (2023). Honesty: Respect for the right not to be deceived. *Journal of Moral Education*, 52(4), 48-62.

Westmarland, L. (2021). Police ethics and integrity: Keeping the ‘blue code’ of silence. *International Journal of Police Science & Management*, 22(4),

Wilson, A.T. (2021). Honesty as a virtue. *Metaphilosophy*, 49(3), 262-280.

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5*
THE DEVELOPMENT PROGRAMME TO ENHANCE DIGITAL LEADERSHIP
COMPETENCIES OF SCHOOL ADMINISTRATORS
IN THE KHONKAEN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 5

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์

Sutum Tummatasananon

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

Sripatum University Khon Kaen Campus

E-mail: sutum011728@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เพื่อหาแนวการยกร่างโปรแกรม และตรวจสอบยืนยันโปรแกรมด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ซึ่งมี 4 Module ประกอบด้วย ทรัพยากรดิจิทัลเพื่อการศึกษา การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัล และ การสื่อสารและมีส่วนร่วมอย่างมีผล การประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรม, สมรรถนะภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหาร

* Received 11 October 2023; Revised 27 December 2023; Accepted 29 December 2023

Abstract

This research aimed to development program to enhance digital leadership competencies of school administrators in the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 . The key informant group consisted of nine experts (Connoisseurship) to draft the program framework and verify the program through a focus group discussion. The research instruments included a semi-structured interview and a program feasibility and suitability assessment. Data analysis statistics included mean and standard deviation. The research findings revealed as follows. the development program to enhance digital leadership competencies of school administrators in the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 consisted of: 1) principles, 2) objectives, and 3) content, which included four modules: digital resources for education, integrated digital teaching and learning, digital learning and application, and communication and professional participation. The evaluation results of competencies of school administrators in the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5 showed that the overall suitability was at the highest level, and feasibility was at a high level.

Keywords: The develop program, Digital Leadership Competencies, School Administrators

บทนำ

ในสังคมยุคปัจจุบันจะพบว่าเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการบูรณาการเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย บนฐานของสังคมที่รู้จัก โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนากำลังคนสู่ยุคดิจิทัล ส่งเสริมการสร้างบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2560) และจะเห็นว่าในสังคมยุคปัจจุบันจะประกอบด้วยคนหลายช่วงวัย จึงทำให้มีความแตกต่างระหว่างช่วงวัย ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างความแตกต่างของวัย เช่น

การทำงานร่วมกับคนรุ่นใหม่จะไม่สามารถใช้วิธีการแบบเก่าๆ ได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งคน Gen Y และ Gen Z ที่มีความคิดเป็นของตนเอง ชอบความท้าทาย และแสดงความสามารถที่หลากหลาย ไม่ยึดติดอยู่กับสิ่งเดิม ๆ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะต่างวัยกัน ก็ยังต้องทำงานร่วมกัน ดังนั้นผู้นำต้องทำความเข้าใจจุดแข็ง จุดอ่อน จำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นที่เสริมสร้างมุมมองใหม่และการร่วมมือร่วมใจอย่างต่อเนื่องเปิดรับแนวคิดใหม่ เพื่อได้ความคิดเชิงสร้างสรรค์มาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (พัชรภรณ์ ดวงชื่น, 2561)

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ ด้วยการนำนวัตกรรมดิจิทัล และแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา (G-Suite for Education) มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา พร้อมกับมีนโยบายให้สถานศึกษานำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการบริหารอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) โดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษา ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4, 2562) เพื่อยกระดับความเป็นผู้นำของผู้บริหารให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยี ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนความสามารถของผู้บริหารในการเป็นผู้นำดิจิทัลด้านการจัดการศึกษาและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ดังนั้นผู้บริหารควรมีภาวะผู้นำดิจิทัลจำเป็นต้องมีส่วนร่วมกับเพื่อนผู้บริหารและเกิดภาวะผู้นำจึงจะเป็นผู้นำในยุคสังคมดิจิทัลที่แท้จริง (เขาวลัษณ์ จิตต์วโรดม, 2560) ผู้บริหารนับเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา รวมถึงกระบวนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งการจะเป็นเช่นนี้ได้ คุณภาพของผู้บริหารก็เป็นตัวบ่งชี้หนึ่งที่สำคัญ เพราะถ้าผู้บริหารที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วขึ้น และจากผลการวิจัยของวัชรภรณ์ แสงทิพย์ และ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2566) พบว่า ภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของครู ที่ต้องการพัฒนาอย่างเร่งด่วนคือ การประยุกต์ใช้ดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีความรู้ความเข้าใจในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เพื่อส่งเสริมสนับสนุนครูใน

สถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยผู้บริหารจะต้องนำความเปลี่ยนแปลงจากเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ (Kaganer, Sieberand Zamora, 2014)

การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจึงควรเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความรู้แล้วต่อยอดองค์ความรู้ด้วยความคิดสร้างสรรค์ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ตั้งแต่การจัดทำฐานข้อมูลผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา จนถึงการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา อย่างไรก็ตามยังพบว่าในหลายๆ โรงเรียนยังดำเนินการใช้เทคโนโลยีได้ไม่เป็นรูปธรรมมากนัก ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของภานุเดช แสงลุนและชยากานต์ เรืองสุวรรณ (2565) ที่สำรวจภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 พบว่า ระดับสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจจะมาจากหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ คุณวุฒิและประสบการณ์ในการบริหาร และปัจจัยสนับสนุน เช่น ขนาดของสถานศึกษา ซึ่งปัจจัยสนับสนุนนี้มีงานวิจัยที่พบว่า ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกัน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่แตกต่างกัน (สุนทรภรณ์ อินอ่อน, กรองทิพย์ นาควิเชตร และ วิภาส ทองสุทธิ, 2566) โดยโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก (กันตชาติ กุดนอก, 2566)

จากปัญหาและความสำคัญของปัญหาการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นนักวิชาการด้านบริหารการศึกษา ซึ่งมีบทบาทและมีภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านบริหารการศึกษา จึงสนใจที่จะการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยแบบวิธีผสม (Mixed Method) โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยม เพื่อให้ได้องค์ประกอบ และตัวชี้วัด ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารและสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร และสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3,389 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 346 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เพื่อจำแนกขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพ ที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 มีค่า IOC ระหว่าง .80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันเท่ากับ 0.930 และค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ 0.896 เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนี จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified})

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ซึ่งยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารจากองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล และการออกแบบการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารโรงเรียนมัธยมในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 จำนวน 9 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เก็บรวบรวม

ข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ปิยะธิดา ปัญญา, 2567)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และการลำดับความสำคัญ ของความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5

องค์ประกอบภาวะผู้นำ ดิจิทัลของผู้บริหาร	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI Modified	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ		
1. ทักษะการดิจิทัลเพื่อ การศึกษา	3.58	0.69	มาก	4.60	0.52	มากที่สุด	0.284	3
2. การเรียนการสอนบูรณา การดิจิทัล	3.63	0.73	มาก	4.54	0.58	มากที่สุด	0.250	4
3. การเรียนรู้และ ประยุกต์ใช้ดิจิทัล	3.43	0.66	ปาน กลาง	4.53	0.55	มากที่สุด	0.320	1
4. การสื่อสารและมีส่วน ร่วมอย่างมืออาชีพ	3.42	0.57	ปาน กลาง	4.51	0.70	มากที่สุด	0.318	2

องค์ประกอบภาวะผู้นำ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
ค่าเฉลี่ย	3.49	0.66	มาก	4.54	0.58	มากที่สุด	0.293	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัลและการสื่อสารและมีส่วนร่วมอย่างมีอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล และทรัพยากรดิจิทัลเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และการลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.320$) การสื่อสารและมีส่วนร่วมอย่างมีอาชีพ ($PNI_{modified} = 0.318$) ทรัพยากรดิจิทัลเพื่อการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.284$) และ การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.250$) ตามลำดับ

2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย Module 1 ทรัพยากรดิจิทัลเพื่อการศึกษา Module 2 การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล Module 3 การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัล และ Module 4 การสื่อสารและมีส่วนร่วมอย่างมีอาชีพ 4) กิจกรรมพัฒนา ประกอบด้วย การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และ การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง 5) การวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม การประเมินความสามารถในความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอน และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้โปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 พบว่า มีความ

เหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$) ดังนี้

2.1 Module 1 ทฤษฎาการดิจิทัลเพื่อการศึกษา มีหลักการคือผู้บริหารต้องมีความสามารถในการใช้อุปกรณ์ที่ทันสมัย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อและผู้บริหารต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนเทคโนโลยีโดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยที่คำนึงถึงความแตกต่างแบบการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนากเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับทฤษฎาการดิจิทัลเพื่อการศึกษา เนื้อหาประกอบไปด้วย 1) ความหมายทฤษฎาการดิจิทัลเพื่อการศึกษา 2) ประเภทของทฤษฎาการดิจิทัลเพื่อการศึกษา 3) ประโยชน์ของทฤษฎาการดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยมีวิธีพัฒนา 1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งประเมินผลความเข้าใจก่อน – หลัง

2.2 Module 2 การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล มีหลักการคือการบูรณาการเรียนการสอนเข้ากับเทคโนโลยีและส่งเสริมความสามารถของนักเรียนและการจัดกิจกรรมทางการเรียนตามสภาพการณ์ของบริบททางการศึกษายุคใหม่ที่ต้องเตรียมการและสร้างความพร้อมให้บังเกิดขึ้นทั้งกับผู้เรียน ผู้สอน และผู้รับผิดชอบทุกฝ่าย ที่ควรพึงตระหนักและให้ความสำคัญ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศาสามารถออกแบบการสอนบูรณาการดิจิทัลในการเรียนการสอน เนื้อหาประกอบไปด้วย 1) ออกแบบการสอน (Instructional Design) 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้เทคนิควิธีการสอนอย่างสร้างสรรค์ 3) การบูรณาการเรียนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล 4) เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล โดยมีวิธีพัฒนา 1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การบูรณาการเรียนกับปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งประเมินผลความเข้าใจก่อน – หลัง

2.3 Module 3 การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัล มีหลักการคือการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจ นำทักษะการใช้ดิจิทัลมาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพในเนื้อหาของข้อมูล การพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้ดิจิทัลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์และความมั่นคงปลอดภัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในองค์กร เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศาประยุกต์ใช้ดิจิทัลให้เกิดประโยชน์และความมั่นคงปลอดภัย เนื้อหาประกอบไปด้วย 1) การสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ 2) การสร้างสรรค์นวัตกรรม

การเรียนการสอน โดยมีวิธีพัฒนา 1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งการประเมินผลความเข้าใจก่อน – หลัง

2.4 Module 4 การสื่อสารและมีส่วนร่วมอย่างมืออาชีพ มีหลักการคือการบูรณาการเรียนการสอนเข้ากับเทคโนโลยีและส่งเสริมความสามารถของนักเรียนและการจัดกิจกรรมทางการเรียนตามสภาพการณ์ของบริบททางการศึกษายุคใหม่ที่ต้องเตรียมการและสร้างความพร้อมให้บังเกิดขึ้นทั้งกับผู้เรียน ผู้สอน และผู้รับผิดชอบทุกฝ่าย ที่ควรพึงตระหนักและให้ความสำคัญ เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนสามารถออกแบบการสอนบูรณาการดิจิทัลในการเรียนการสอน เนื้อหาประกอบไปด้วย 1) ออกแบบการสอน (Instructional Design) 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยใช้เทคนิควิธีการสอนอย่างสร้างสรรค์ 3) การบูรณาการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล 4) เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผล โดยมีวิธีพัฒนา 1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง พร้อมทั้งการประเมินผล โดย การประเมินการใช้สื่อและการประเมินความพึงพอใจในมีส่วนร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็นปฏิบัติกิจกรรม

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้าน ได้แก่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทรรศการดิจิทัลเพื่อการศึกษา และการสื่อสาร และมีส่วนร่วมอย่างมืออาชีพ อยู่ในระดับปานกลาง การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล และการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารยังไม่ได้รับการสร้างความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีของยุคปัจจุบัน เน้นผู้เรียน

ให้มีความเป็นผู้เรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งผู้บริหารเองต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมและสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และหลากหลายสำหรับสร้างบทเรียน นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) (2563) ได้มีการกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ข้าราชการผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล เกิดภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานด้วยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีการพัฒนาผู้บริหารผู้สอนตามยุคสมัย เป็นผู้บริหารยุคดิจิทัลที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ มีคุณธรรมให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวี จันทรเต็ม (2561) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาผู้บริหารในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการ การเรียนรู้ ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาผู้บริหาร ในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น 5 พบว่า โดยรวมและเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและมีจรรยาบรรณ ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถในการเข้าใจดิจิทัล ที่ทำให้เกิดความคล่องแคล่วทางเทคนิคที่จำเป็นในการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ความเข้าใจสารสนเทศและสามารถประเมินสื่อดิจิทัล รวมทั้งสามารถผลิตเนื้อหาและการ สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านเครื่องมือดิจิทัล โดยมีความเข้าใจดิจิทัลขั้นพื้นฐานและขั้นสูง โดยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับ ทักษะการรู้สือ การรู้เทคโนโลยี การรู้สารสนเทศ การรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เห็น การรู้การสื่อสาร และการรู้สังคม โดยความเข้าใจดิจิทัลครอบคลุมมากกว่า ความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ จริยธรรม ทศนคติ สังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทรัตน์ ฤทธิ์บำรุง (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำผู้บริหารด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ ภาวะผู้นำผู้บริหารด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 อภิปรายผล ได้ดังนี้

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา มี 4 Module ประกอบด้วย Module 1 ทฤษฎาดิจิทัลเพื่อการศึกษา Module 2 การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล Module 3 การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัล และ Module 4 การสื่อสารและมีส่วนร่วมอย่างมืออาชีพ 4) กิจกรรมพัฒนา ประกอบด้วย การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง 5) การวัดผลและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม การประเมินความสามารถในความสามารถในการออกแบบจัดการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสอน และการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโปรแกรม ตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้โปรแกรม ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบวิธีการพัฒนาผู้บริหารของโปรแกรมสอดคล้องกับแนวคิดของ (พฤษี ศรีบรรณพิทักษ์ , 2561) ที่ได้กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาผู้บริหารควรเป็นรูปแบบการพัฒนาแบบผสมผสานกันระหว่าง การพัฒนาแบบนอกเวลา ปฏิบัติงาน และ การพัฒนาแบบในเวลาปฏิบัติงาน ซึ่งวิธีการพัฒนาภาวะผู้บริหารของโปรแกรมมีหลักการพัฒนาศักยภาพตามกรอบ 70 : 20 : 10 สอดคล้องกับแนวคิดของ Morgan McCall และคณะ (1996) ประกอบไปด้วย ร้อยละ 70 ด้วยวิธีการบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง ร้อยละ 20 ด้วยวิธีการพัฒนาด้วยตนเองผ่านเครือข่ายออนไลน์ และ ร้อยละ 10 ด้วยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ โปรแกรมประกอบด้วยองค์ประกอบการสร้างโปรแกรม และการพัฒนาโปรแกรมที่ถูกต้อง สมบูรณ์ ปฏิบัติได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในโปรแกรม พร้อมด้วยศึกษาแนวคิด หลักการเกี่ยวกับการพัฒนาโปรแกรม ดังที่ Barr, D., Harrison, J., & Conery, L. (2011). ทฤษฎีขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรม โดยเริ่มด้วยขั้นตอนที่ 1 ขั้นการ ประเมินซึ่งเป็นการประเมินความต้องการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการ

วางแผนด้วยการกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และการประเมินผล ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการประเมินหลังการปฏิบัติ ซึ่งเห็นได้ว่า โปรแกรมที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับ แนวคิดในการศึกษาวิจัย และนอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ ศึกษาองค์ประกอบของโปรแกรมและขอบข่าย เนื้อหาของโปรแกรมตามแนวคิดของ Boone (1992) โดยสังเคราะห์ส่วนประกอบของโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารได้ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการจัดการเรียนรู้ 4) วิธีพัฒนา 5) การประเมินผล ซึ่งผู้วิจัยได้มีการวางแผนไว้อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนในการพัฒนาที่ ออกแบบมาจากการนำองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้บรรลุผลตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้ในโปรแกรม อีกทั้งโปรแกรมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 นี้ได้มีการตรวจสอบยืนยันโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่านและประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้โปรแกรมอีกด้วย สอดคล้องกับ งานวิจัยของ เฉลิมพล สุปัญญาบุตร (2561) ที่ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะผู้บริหาร ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 โดย โปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยรวมของโปรแกรมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรภรณ์ แสงทิพย์, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2566). ที่ได้พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา โดยโปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล โดยรวมของโปรแกรมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากโดย โปรแกรมประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผลการพัฒนา โดยรวมของโปรแกรมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ให้มีภาวะผู้นำดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้นั้น ต้องดำเนินการพัฒนาโดยจัดให้มีโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ซึ่งมี 4 Module ประกอบด้วย ทรัพยากรดิจิทัลเพื่อการศึกษา การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัล และ การสื่อสารและมีส่วนร่วมอย่างมีอ้อม โดยมีวิธีพัฒนา 1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.320$) การสื่อสารและมีส่วนร่วมอย่างมีอ้อมอาชีพ ($PNI_{modified} = 0.318$) ทรัพยากรดิจิทัลเพื่อการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.284$) และ การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล ($PNI_{modified} = 0.250$) ตามลำดับ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้อยู่ดิจิทัลที่ชัดเจน กำหนดเกณฑ์มาตรฐานให้ผู้บริหารทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาตามโปรแกรมนี้อย่างเป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรมีการจัดระบบการกำกับติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากร โดยพิจารณาจากลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) ที่มีความต้องการจำเป็นสูง

1.2 ผลการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา ซึ่งมี 4 Module ประกอบด้วย ทรัพยากรดิจิทัลเพื่อการศึกษา การเรียนการสอนบูรณาการดิจิทัล การเรียนรู้และประยุกต์ใช้ดิจิทัล และ การสื่อสารและมีส่วนร่วมอย่างมีอ้อม โดยมีวิธีพัฒนา 1) การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ด้วยตนเอง 2) การฝึกอบรม 3) การบูรณาการกับปฏิบัติงานจริง ดังนั้นสถานศึกษา ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้บริหารใช้ดิจิทัลในการทำงาน สนับสนุนด้านงบประมาณให้แก่ผู้บริหาร จัดให้มีระบบการ

ติดตามและประเมินผลการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี เป็นระยะ และต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการ จัดกิจกรรมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารได้เกิดความตระหนักในด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบันกับการนำไปใช้ในการ ทำงาน โดยพัฒนาตนเองผ่านระบบออนไลน์อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้บริหารเกิดความรู้ความ เข้าใจในวิธีการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสามารถเลือก โปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรม เพื่อพัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ ว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น 5 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรให้ความสำคัญในการ ส่งเสริมสมรรถนะของผู้บริหารอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้ง ต่อไปควรศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ควรศึกษารูปแบบหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้บริหารผู้นำ เพื่อให้สถานศึกษา ได้มีรูปแบบ

และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยติดตามการนำโปรแกรมไปใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้บริหาร ผู้นำ สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษา วิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้บริหารผู้นำ ใน รูปแบบอื่น ๆ

โดยมีวิธีการพัฒนาหรือกิจกรรมเสริมสร้างที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

กันตชาติ กุดนอก. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. ใน ปริญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เฉลิมพล สุปัญญาบุตร. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะผู้บริหารด้านการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเขต 24. ใน

วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ปิยะธิดา ปัญญา. (2567). สถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

นันทรัตน์ ฤทธิ์บำรุง. (2559). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการเป็น
แบบอย่างทางการสอนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 30. ใน วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

พัชรภรณ์ ดวงชื่น. (2561). ผู้นำองค์กรในโลก VUCA. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 24(3), 450-
458.

พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2561). การบริหารการศึกษาใหม่: New Education Governance.
การประชุมวิชาการราชบัณฑิตยสภา. สำนักธรรมศาสตร์ และการเมือง ประเพณีวิชา
ศึกษาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภาและมหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาณุเดช แสงลุน, ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ. (). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต
5. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 11(41)
, 175-184.

เยาวลักษณ์ จิตต์วโรดม. (2560). บทบาทและทักษะหลักของภาวะผู้นำในสังคมยุคดิจิทัล.
วารสารธุรกิจปริทัศน์ 9 (2)ม 81-91.

วัชรภรณ์ แสงทิพย์, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะ
ผู้นำดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา, 12 (6),
26-39.

สุนทรภรณ์ อินอ่อน, กรองทิพย์ นาวิเชตร และ วิภาส ทองสุทธิ. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัล
ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารวิทยาลัย
นครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 17(2), (2023), 256-271.

สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) (2563).
กรอบแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลสำหรับข้าราชการผู้บริหารและบุคลากร
ทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง
ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน.

_____. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4).
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2560). แผนการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พ.ศ. 2561-2564.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ
และสังคม.

Barr, D., Harrison, J., & Conery, L. (2011). Computational Thinking: A Digital Age
Skill For Everyone. *Learning and Leading with Technology*, 38(6), 20–23.

Boone, Edgar J. (1992). *Developing Programs in Adult Education*. Illinois :
Waveland Press, Inc.

McCall, M. (1996). What's the 70:20:10 Learning Model?. Retrieved from
[https://elmllearning.com/why-everyone-should-just-stop-it-with-the-70-20-10- model/](https://elmllearning.com/why-everyone-should-just-stop-it-with-the-70-20-10-model/).

Kaganer, E., Sieber, S., and J. Zamora. (2014). The 5 keys to a Digital Mindset.
เรี ย ก ไ ช้ เมี อ 2 5 เม ษ า ย น 2 5 6 4 จ า ก
[http://www.forbes.com/sites/iese/2014/03/11/the-5-keys-to-a-digital-
mindset/2/#47c6c5e94f5f](http://www.forbes.com/sites/iese/2014/03/11/the-5-keys-to-a-digital-mindset/2/#47c6c5e94f5f)

บทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ ในระบอบประชาธิปไตย*

DESIRABLE ROLES AND CHARACTERISTICS OF THAI POLITICIANS OF THE NEW GENERATION IN A DEMOCRACY

นันทพงศ์ ตันติยวุฒิ¹, กมลพร กัลยานมิตร², สติธย์ นิยมญาติ³ และ ชูชีพ เบียดนอก⁴
Nantapong Tantiyavut¹, Kamolporn Kalyanamitra², Satit Niyomyaht³ and Chucheeb Biadnok⁴

¹⁻⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻²Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Email: antnaruk@gmail.com1

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์บทบาทนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย (2) ประเมินคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย และ (3) เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในระดับบริหารและปฏิบัติงาน นักการเมือง นักวิชาการ และคนรุ่นใหม่ที่มีช่วงอายุอยู่ใน Gen-Z จำนวน 24 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปความแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตยพบว่า การเมืองในสังคมไทยกำลังอยู่ในยุคเปลี่ยนผ่านสู่การเมืองหน้าใหม่โดยกลุ่มคน Gen Z กำลังเติบโตเป็นกลุ่มฐานเสียงสำคัญในอนาคต คนรุ่นใหม่จึงอยากเห็นนักการเมืองไทยที่เลือกมานั้นยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย นำเสนอนโยบายที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งการพัฒนาโครงการพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการค้าการลงทุนควบคู่ไปกับการสร้างสังคมที่ยุติธรรมแลเท่าเทียมกัน (2) คุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย ต้องมีความรู้ความสามารถ ด้านภาษา

* Received 19 April 2024; Revised 11 June 2024; Accepted 29 June 2024

เทคโนโลยี มีทักษะการสื่อสารที่ดี บุคลิกภาพที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เข้าถึงง่าย เชื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในสัจจะวาจาที่ให้ไว้กับประชาชน และ (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ ประชาชนจะใช้ภาพลักษณ์ทางการเมืองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกนักการเมือง นักการเมืองยุคใหม่จึงต้องดูแลทุกข์สุขให้ประชาชน และมีทัศนคติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและมีความทันสมัยต่อสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

คำสำคัญ: บทบาท; คุณลักษณะ; นักการเมืองไทย; พึงประสงค์; คนรุ่นใหม่.

Abstract

The objectives of this research were (1) to analyze the desirable roles of Thai politicians for the new generation in a democracy, (2) to evaluate the desirable characteristics of Thai politicians for the new generation in a democracy, and (3) to propose the suggestions of roles and characteristics of Thai politicians for the new generation in a democracy. The research was qualitative. Key informants included personnel from the office of the Election Commission at the administrative and operational levels, politicians, academics, and the new generation with an age range of Gen-Z, totaling 24 people through a purposive selection. The research tool was a semi-structure interview form. Data was analyzed by a descriptive summary.

The results of the research found that (1) the desirable roles of Thai politicians for the new generation in a democracy was found to be politics in Thai society was in the period of transition to new politics, with Gen Z people, growing into an important voting base group in the future. The new generation wanted to see the Thai politicians they chose adhere to democracy. Propose policies that helped improve the quality of life of people including the development of basic economic projects, promoted trade and investment along with creating a just and equal society, (2) the desirable characteristics of Thai politicians for the new generation in a democracy must have knowledge and

ability in language, technology, and good communication skills, a smiling personality, easy to approach, honest, adhere to the truth and words given to the people, and (3) the suggestions for roles and characteristics of Thai politicians for the new generation in a democracy were desirable for the new generation in a democracy, people would use political image as a criterion in deciding on politicians. Modern politicians must take care of the welfare of people and had an attitude that was altruistic and modern in response to changing social circumstances.

Keywords: Role, Characteristic, Desirable, Thai Politician, New Generation, Democracy

บทนำ

รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2560 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการเมืองไว้อย่างชัดเจนว่า ให้เน้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากกว่าที่จะเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทน นั่นหมายความว่า กำหนดให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองในทุกขั้นตอน เช่น กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน (ทรงพล โชติกเวชกุล, สุรพล พรหมกุล และสมควร นามสีฐาน, 2564) ซึ่งการเลือกตั้งปี 2566 มีผู้มีสิทธิทั้งหมด 39,293,867 คน จากผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศประมาณ 52 ล้านกว่า คิดเป็น 75.22% โดยภาพรวมถือได้ว่าเป็นการเลือกตั้งที่มีผู้มาใช้สิทธิสูงที่สุดตั้งแต่ กกต. จัดการเลือกตั้งมา 7 ครั้ง (workpointTODAY, 2566)

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยทางผู้แทนเพื่อกำหนดว่าใครจะเป็นผู้เข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย อาจกล่าวได้ว่าหากการปกครองใดไม่มีการเลือกตั้งย่อมไม่ใช่การปกครองระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าประเทศใดมีการเลือกตั้งจะเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เพราะการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยต้องเป็นการเลือกตั้งที่ให้ความเป็นธรรมและผลการเลือกตั้งสามารถสะท้อนได้ตรง

ตามเจตจำนงของประชาชนมากที่สุด โดยเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย (ปฐมพงษ์ คำเขียว, 2565)

นักการเมืองหรือผู้ปฏิบัติงานทางการเมือง เป็นส่วนประกอบสำคัญของการพัฒนา ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีความสำคัญพอ ๆ กับผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (ลิขิต อีร์เวคิน, 2549) ด้วยวิกฤติ จริยธรรมทางการเมืองการปกครองไทยในยุคอดีต และปัจจุบันทำให้ภาพลักษณ์สถาบันทางการเมืองได้รับความเสื่อมเสียและต่างพร้อยในหลาย ๆ จุด เช่น การทุจริตเลือกตั้ง การฉ้อราษฎร์บังหลวงช่วยเหลือพวกพ้องให้ได้ตำแหน่ง การใช้ตำแหน่งแทรกแซงอำนาจหน้าที่ของข้าราชการประจำการใช้ทรัพย์สินงบประมาณราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว การบังคับให้ข้าราชการผู้น้อยทำผิดแทนตน การปรับหรือออกกฎหมายที่เอื้อประโยชน์นักการเมือง และเอาใจออกห่างจากการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีคำกล่าวซึ่งเป็นที่ทราบกันทั่วไปว่า นักการเมืองแตกต่างจากรัฐบุรุษในแง่ที่ว่า นักการเมืองคือบุคคลที่คำนึงถึงผลการเมืองในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ส่วนรัฐบุรุษคือบุคคลซึ่งคิดถึงอนาคตของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอนาคตเยาวชนรุ่นหลัง กล่าวอีกนัยหนึ่ง รัฐบุรุษนั้นถูกมองว่าต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ และมีอุดมการณ์อย่างเหนียวแน่นต่อผลประโยชน์ของชาติและแผ่นดิน นักการเมืองจะถูกมองว่าเป็นบุคคลที่ติดยึดกับตำแหน่งอำนาจ แม้การดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะส่งผลในทางลบก็ตาม (ลิขิต อีร์เวคิน, 2549) ดังนั้น ระยะเวลากว่าทศวรรษที่ผ่านมา สังคมไทยมีข้อเรียกร้องต่อนักการเมืองทั้งในด้านวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองจะต้องไม่ทุจริตคอร์รัปชัน (วิเชษฐ์ เกษมทองศรี, 2560)

อย่างไรก็ดี ในภาพรวมของสังคมไทยยุคปัจจุบันมีโครงสร้างประชากรที่แบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มวัยหนุ่มสาวหรือกลุ่มคนทำงาน และกลุ่มวัยรุ่นหรือที่เรียกกันว่าคนรุ่นใหม่ ซึ่งในการจัดกลุ่ม คนที่มีการจำแนกแยกออกเป็นกลุ่มตามช่วงอายุ (Generation) สามารถแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก Gen - B (Baby Boomer) เป็นกลุ่มคนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2489 - 2507 กลุ่มที่สอง Gen - X เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2508 - 2522 กลุ่มที่สาม Gen - Y เกิดในช่วงปี พ.ศ. 2523 - 2540 (พลิชฐ์ ไชยวัฒน์ และสติธร ธนานิธิโชติ, 2561) และคนกลุ่ม Gen Z หมายถึง คนที่เกิดหลังจากปี ค.ศ. 1995 หรือปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ด้วยวัยของแต่ละกลุ่มคนที่ต่างกันจึงอาจส่งผลให้เกิดการแสดงออกและวิถีชีวิตที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงไปรวมถึงความคิดเห็นทางการเมืองของบุคคลในแต่ละกลุ่มแต่ละวัยที่มีมุมมองหรือวิถีชีวิต

ไม่เหมือนกัน ดังที่ เนตรภัทร อ่วมเครือ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์ (2562) มีข้อสรุปทางวิชาการไว้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้ทัศนคติทางการเมืองมีความแตกต่างกัน (โยธี ชัยวัฒน์ และคณะ, 2565) โดยเฉพาะประชากร Gen Z กลุ่มนี้ก็ไม่ได้มีประสบการณ์ในช่วงที่ประเทศมีประชาธิปไตยที่เศรษฐกิจเฟื่องฟู หรือช่วงประชาธิปไตยแบบไร้เสรีภาพในอดีต แต่กลับต้องเผชิญกับความวุ่นวายทางการเมือง (กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, 2566) แต่ในมุมกลับกัน ก็มีความ “ชัดเจน” ในการเลือกพรรคการเมือง รวมทั้งเลือกนโยบายที่สอดคล้องกับแนวคิด (สันทัต โพธิสา, 2566) คนกลุ่มนี้กำลังเติบโต เป็นกลุ่มฐานเสียงสำคัญของหลายพรรคการเมือง และถูกฝากความหวังให้เป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนประเทศ (กองบรรณาธิการ The Active, 2566) ธรรมชาติของคนรุ่นใหม่ที่ยาวยุวัย และเกิดท่ามกลางบรรยากาศของเทคโนโลยีทั้งหลาย ทำให้ได้เห็น ได้รับรู้ข่าวสาร จนมีความคิดอิสระ ค่อนข้างกล้า มีแนวโน้มไปทางเสรีนิยม และถ้าพรรคการเมืองอยากจะสื่อสาร เพื่อโน้มน้าวคนรุ่นใหม่ ต้องสื่อสารด้วยการนำเสนอสิ่งใหม่ ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลง (นันทนา นันทวโรภาส, 2566)

ทั้งนี้ ศูนย์สำรวจความคิดเห็นบ้านสมเด็จโพลล์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ดำเนินโครงการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเก็บจากกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนอายุ 18-30 ปีที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 1,113 กลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลในวันที่ 25 มกราคม-30 มกราคม 2566 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยากได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณสมบัติ มีความซื่อสัตย์โปร่งใส มากที่สุด ร้อยละ 22.5 มีการปฏิบัติงานให้เห็นเป็นรูปธรรม ร้อยละ 19.8 มีความเสียสละทำงานเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 17.2 มีความขยันทุ่มเทในการทำงาน ร้อยละ 10.6 มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม ร้อยละ 10.5 หากต้องไปเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะตัดสินใจเลือก ผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ 29.8 ผู้ที่อยู่ในพื้นที่และทำงานในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 20.2 ผู้ที่มีความเสียสละเพื่อสังคม ทำงานเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 27.8 ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประวัติการศึกษาและการทำงานอย่างมากมาย ร้อยละ 14.9 ผู้ที่เป็นลูกหลาน ตระกูลนักการเมือง ร้อยละ 3 หากมีการเลือกตั้งคิดว่า จะเลือกพรรคการเมืองจาก...พรรคการเมืองที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ 38 พรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์ชัดเจน ร้อยละ 24.3 พรรคการเมืองที่มีภาพตัวแทนของคนรุ่นใหม่ ร้อยละ 15.1 พรรคการเมืองที่มีนโยบายที่น่าสนใจ ร้อยละ 11.5 พรรคการเมืองที่เคยมีผลงานในอดีต ร้อยละ 6.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คิดว่าบุคคลที่เหมาะสมกับการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ควรมีคุณสมบัติ... มีคุณสมบัติที่มีความซื่อสัตย์โปร่งใส ร้อยละ 29.2 มีความรู้ความสามารถที่

เหมาะสม ร้อยละ 16.6 มีการปฏิบัติงานให้เห็นเป็นรูปธรรม ร้อยละ 13.5 มีความเสียสละทำงานเพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 11.8 มีการแก้ปัญหาย่างรวดเร็ว ร้อยละ 11.4 (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2566)

ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเมืองในสังคมไทยเป็นการเมืองที่อยู่ในยุคเปลี่ยนผ่านระหว่างยุคเก่ากับยุคใหม่ (มติชนออนไลน์, 2563) ประชาชนใช้ภาพลักษณ์ทางการเมืองเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจทางการเมืองมากขึ้น อาจทำให้การเมืองระมัดระวังไม่ทำสิ่งที่เสียหายทางการเมือง เพราะจะทำให้ภาพลักษณ์ทางการเมืองของตนเสียหาย หรือเป็นลบ เช่นไม่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน ไม่กระทำการที่ขัดกับคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น ในขณะเดียวกันก็จะพยายามสร้างสรรค์สิ่งที่ดีในทางการเมือง เพราะจะทำให้ภาพลักษณ์ของตนเองดีขึ้น เช่น การพยายามสร้างผลงานที่เป็นประโยชน์กับประชาชน การแสดงวิสัยทัศน์ที่ดี และการใกล้ชิดประชาชนมากขึ้น เป็นต้นอันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาการเมือง (อัศวศิริ ลาป้อ, 2556)

จากสถานการณ์ข้างต้น จึงเกิดคำถามว่า บทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่เป็นอย่างไร ดังนั้น การศึกษาเรื่องนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมบทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทย ตลอดจนเป็นการกระตุ้นให้พรรคการเมืองปรับตัว ใส่ใจในบทบาทและคุณลักษณะของนักการเมือง เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการแข่งขันของผู้สมัครฯ ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป ขณะที่ประชาชนก็จะได้นักการเมืองที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมสูง เข้ามาบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์บทบาทนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย
2. เพื่อประเมินคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย

3. เพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทและคุณลักษณะนักรการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน 2542) ให้ความหมายว่า บทบาท หมายถึง การทำทำตามบท การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

Lum (1979) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง เป็นหน้าที่ที่บุคคลหนึ่งพึงกระทำเมื่อเข้าครอบครองตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งรวมถึงหน้าที่ตามตำแหน่งและความคาดหวัง โดยเกี่ยวข้องกับบุคคลและสังคม การกระทำนั้นต้องขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของสังคมด้วย

Tomey (1992) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นไปตามความคาดหวังตามตำแหน่งในอาชีพหรือตำแหน่งที่สังคมกำหนดขึ้น ซึ่งโครงสร้างของบทบาทประกอบด้วย ลักษณะที่เฉพาะของแต่ละบุคคล การแสดงพฤติกรรมและตำแหน่งที่ครองอยู่

Broom and Selznick (1973) ได้จำแนกบทบาทออกเป็น : 1) บทบาทตามอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทในอุดมคติที่มีการกำหนดสิทธิ หน้าที่ระบุเป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีตัวบทกฎหมาย ระเบียบ กำหนดให้กระทำกิจกรรมในตำแหน่งหน้าที่นั้น ๆ 2) บทบาทที่เป็นจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริงซึ่งจะขึ้นกับการสังเคราะห์จากความเชื่อ ความหวังการรับรู้และประสบการณ์ของผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่ง ทั้งยังต้องพิจารณาถึงความกดดัน ขีดจำกัด และโอกาสในแต่ละสังคม ในระยะเวลานั้น ๆ ด้วย 3) บทบาทที่ควรปฏิบัติ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ผู้ดำรงตำแหน่งเชื่อหรือหวังว่าควรกระทำตามตำแหน่งที่ได้รับ แต่ยังไม่ได้กระทำ ซึ่งอาจจะไม่เหมือนกับบทบาทในอุดมคติ

ดังนั้น ความหมายของบทบาทจึงอาจสรุปได้ใน 3 ประเด็น คือ 1) บทบาท เป็นปทัสถานความรับผิดชอบซึ่งผูกพันอยู่กับตำแหน่งทางสังคมที่กำหนด มุ่งไปที่การบ่งชี้ถึงหน้าที่อันควรกระทำ 2) บทบาท คือ ความเป็นไปของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งหรือเมื่อดำรงตำแหน่งนั้น ๆ 3) บทบาท เป็นการกระทำของบุคคลแต่ละคนที่สัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ลิขิต ธีรเวคิน (2548) ให้ความหมายว่า ผู้นำทางการเมือง คือ บุคคลที่ต้องมีคุณลักษณะพิเศษสามารถเข้าถึงใจมวลชน บริหารประเทศได้โดยสามารถแก้ปัญหาทั้งปัญหาเฉพาะหน้า และปัญหาระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมีวิสัยทัศน์ และมีวุฒิภาวะในการทำงานรวมทั้งการใช้ชีวิตส่วนตัว

ธรรมนิติ (2564) ได้กล่าวว่า การเป็นผู้นำที่ดีจะต้องหมั่นฝึกฝน 10 คุณสมบัติสำคัญของผู้นำ คือ 1) มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้นำต้องมีพลังในการทำงาน มุ่งมั่นสู่เป้าหมาย เพื่อขับเคลื่อน ทีมให้กระตือรือร้นไปพร้อม ๆ กัน 2) สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้นำต้องเป็นนักสื่อสารที่ดีด้วย สื่อสารได้ตรง ประเด็นมีความแม่นยำ ไม่อ้อมค้อม ไม่ว่าจะเป็นการชมเชย วิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ การบอกเป้าหมาย และสิ่งที่ควรทำอย่างชัดเจน และควรสื่อสารอย่างพอเหมาะพอดี มีการลำดับความสำคัญอย่างเหมาะสม 3) มอบหมายงานอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้นำที่ดีไม่ต้องทำเองหมดทุกอย่าง เมื่อ มอบหมายงานให้ทีมหลักสำคัญคือควรทำให้ลูกทีมรู้สึกว่าเขามีความสำคัญ และรู้สึกถึงความเป็น เจ้าของในงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ 4) เป็นผู้ฟังที่ดี คือ ผู้นำที่ดีจะเป็นผู้ฟังที่ดีด้วย ต้องฟังเป็นและถามเป็น เพื่อที่จะได้ข้อมูล และเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นช่วยตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพเข้าถึงประเด็นต่าง ๆ ได้รวดเร็วขึ้น 5) มีระบบและระเบียบ คือ ผู้นำที่มีระบบและระเบียบจะช่วยทำให้ทุกอย่างชัดเจน ไม่วุ่นวายไม่สับสน ช่วยให้ทีมงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ 6) มีส่วนร่วมกับทีม คือ การเป็นผู้นำที่ไม่ใช่แค่มีการสั่งการหรือควบคุมเท่านั้นแต่เป็น ผู้นำที่ต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทีม โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ทีมมีปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือที่สำคัญต้องแน่ใจว่าทีมมีความเข้าใจถูกต้องในสิ่งที่กำลังร่วมกันทำอยู่ 7) เป็นเจ้าของงานและความรับผิดชอบ คือ ถึงจะมีการจัดสรรแบ่งงานตามหน้าที่ความ รับผิดชอบให้ลูกน้องในทีมไปแล้ว แต่ผู้นำก็ยังคงความเป็นเจ้าของงานและความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ตลอดเวลากับงานนั้น ๆ 8) กล้าหาญและตรงไปตรงมา คือ ผู้นำที่ดีต้องมีความกล้าหาญสามารถเผชิญกับปัญหาได้ กล้าที่จะพูดให้ทีมรู้ถึงจุดอ่อนของตนเองที่เกิดขึ้น หรืองานออกมาไม่ได้อย่างที่คาดหวังไว้ เพื่อที่ทีมจะ ช่วยแก้ปัญหา นั้นได้ชัดเจนและไม่สับสน 9) รู้จักลูกทีม คือ ผู้นำต้องรู้จักจุดเด่นจุดด้อยของลูกทีมในการปกครอง และทราบว่าจะอะไรคือสิ่งที่ทำให้ทีมทำงานได้ดีมีประสิทธิภาพ ผู้นำควรจะต้องรู้ถึงชีวิตส่วนตัวของลูกทีมด้วย เพราะจะช่วยให้อ่านใจและผลักดันชีวิตและการทำงานได้อย่างเหมาะสม และ 10) เป็นผู้ตามที่ดี คือ ผู้นำที่ดีจะเป็นผู้ตามที่ดีเห็นคุณค่าของทุกคนในทีมสร้างแรงบันดาลใจร่วม รวมถึงคอยส่งเสริมให้ลูกทีมสื่อสารระดมความคิดและเปิดกว้าง

ดังนั้น ผู้นำทางการเมือง จึงต้องเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะที่สามารถเข้าถึงใจมวลชน มีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สามารถแก้ปัญหาทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีวุฒิภาวะในการทำงานรวมทั้งการใช้ชีวิตส่วนตัว

แนวคิดเกี่ยวกับคนรุ่นใหม่

คนรุ่นใหม่มีวิถีชีวิต ค่านิยม แนวคิด การดำเนินชีวิตหรือมีความสนใจการเมืองมากน้อยแค่ไหน และสนใจในแง่มุมไหนบ้าง เป็นสิ่งที่ยังไม่มีใครรู้หรือคาดเดาได้ แต่ถ้าพรรคการเมืองรู้หรือเข้าใจก็มีโอกาสได้คะแนนจากคนเหล่านี้ และที่สำคัญต้องเข้าถึงด้วยช่องทางที่ถูกต้องด้วย ถ้าแบ่งประเภทกลุ่มคนออกเป็นเจนเนอเรชั่นต่าง ๆ ได้แก่ เจนเนอเรชั่น Baby Boomer (เกิดปี พ.ศ. 2489 - 2507) เจนเนอเรชั่น X (เกิดปี พ.ศ. 2508 - 2522) เจนเนอเรชั่น Y (เกิดปี พ.ศ. 2523 - 2543) จะพบว่า คนรุ่นใหม่ที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งเป็นครั้งแรกจะอยู่ในคนรุ่น Gen Y เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น การใช้สื่อออนไลน์หรือโซเชียลมีเดียน่าจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนกลุ่มนี้ แต่เกิดคำถามขึ้นมาว่า แล้วในแง่ของวิถีชีวิต ทัศนคติและแนวคิดของคนกลุ่มนี้เป็นคนรุ่น Baby Boomer ในทางการเมืองจะมีแนวคิดหรือทัศนคติที่ชื่นชอบถ้อยคำที่ดูเป็นหลักการใหญ่ ๆ อย่างเช่น คำว่า ปณิธานประเทศชาติ ความเจริญก้าวหน้า วัฒนาสถาพร มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นคำที่บ่งบอกเป้าหมายและอุดมการณ์ คนรุ่นนี้ถ้ามาทำงานเป็นนักการเมือง ก็จะมีสโลแกนในการหาเสียงเป็นคำกว้าง ๆ แต่วิธีการยังไม่ชัดเจน ไม่ได้บ่งบอกขั้นตอนว่าต้องทำอะไร เช่น จะทำการเมืองอย่างไร ก็อยากจะปฏิรูปการเมือง อยากพัฒนาประเทศ อยากพัฒนาเศรษฐกิจ อยากแก้ปัญหาความยากจน (พระครูวินัยธรธิดา สุวฑฺฒโน และพระใบฎีกาสุชินนระ อนิยุชิต, 2563)

คนรุ่น Gen Z นั้น เป็นประชากรรุ่นแรกที่พ่อแม่ออกไปทำงานนอกบ้านทั้งคู่ ซึ่งก็ทำให้คนรุ่นนี้เติบโตขึ้นจากการเลี้ยงดูของตอนอื่นมากกว่าพ่อแม่ กลุ่มเกิดในยุคที่เทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารกลายเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของไปแล้ว จึงส่งผลให้เครื่องมือสื่อสาร (โดยเฉพาะสมาร์ทโฟน) และสังคมออนไลน์กลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนกลุ่มนี้ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นกลุ่มที่รับรู้ข้อมูลข่าวสารหลายทาง ทันโลก รู้จักเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อันเป็นพื้นฐานให้เกิดการเปิดกว้างทางความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยไม่มีอคติทางชนชั้น สีผิว ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ทว่าการเติบโตขึ้นในโลกเทคโนโลยี ก็หล่อหลอมให้คนกลุ่มนี้สนใจเรียนรู้ผ่านการมองเห็น (visual learning) ข้อมูลที่เข้าใจง่าย กระชับ มากกว่าการที่จะต้องใช้เวลาจดจำเป็นเวลานาน (โพสตุญญะ, 2562)

ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่

ลิขิต ชีรเวคิน (2552) “ความตื่นตัวทางการเมือง” เป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในวงกว้างมากขึ้น นั่นเพราะการตื่นตัวทางการเมือง หรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นรากฐานสำคัญมาจากวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่สามารถผลักดันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือ “อาตมันทางการเมืองแบบประชาธิปไตย”

คนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบันตื่นตัวกับการเมืองมากขึ้น เพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการเปิดประตูไปสู่โลกภายนอกหรือสังคมสาธารณะมากขึ้น และการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ ความสนใจเหล่านี้อาจเริ่มสนใจเมื่ออยู่ในโรงเรียนหรือในมหาวิทยาลัย เพราะเริ่มมีการทำกิจกรรม เริ่มเปิดประตูเข้าสู่สังคมที่กว้างขึ้น เริ่มสนใจข่าวสารบ้านเมือง รวมทั้งสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากกว่าตำราเรียน อีกทั้งในปัจจุบันการเข้าถึงสื่อโซเชียลมีเดียและโลกอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องที่ไม่ยากและใกล้ตัวมาก สื่อออนไลน์ในปัจจุบันนำเสนอข่าวการเมืองแบบเรียลไทม์ รวดเร็ว และอธิบายกระชับ มีการใช้ภาพอินโฟกราฟิกให้มากขึ้นเพื่อให้กระชับ เข้าใจง่าย และสะดวกต่อการให้ความรู้ ทำให้ผู้คนทุกเพศทุกวัยที่มีสมาร์ตโฟนหรือเข้าถึงอินเทอร์เน็ตสามารถรับรู้ข่าวสารบ้านเมืองด้านสังคมการเมือง วัฒนธรรม และรวดเร็วมากขึ้น จึงทำให้เกิดคลื่นการตื่นตัวที่เห็นจากสื่อต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ทวิตเตอร์ เป็นต้น (นัฐพงษ์ ป้องแสง, 2563) การเข้าถึงเทคโนโลยีและความทันสมัยทำให้คนรุ่นใหม่ที่มีอุดมการณ์เดียวกันรวมตัวกันได้ง่ายขึ้น หากเทียบกับแต่ก่อนเหตุผลเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นตื่นตัวทางการเมืองและกล้าแสดงออกมากขึ้น

การตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในฮ่องกง ถือเป็นการแสดงออกซึ่งความตื่นตัวของคนรุ่นใหม่ที่ถูกกดจำไปทั่วโลก โดยคนรุ่นใหม่พากันลุกขึ้นสู้กับระบอบจีน ระบอบที่ได้ชื่อว่า เป็นอำนาจนิยมที่ใหญ่ที่สุดชุดหนึ่งของโลก ขบวนการประชาธิปไตยฮ่องกง หรือ ถูกเรียกขานว่า “ขบวนการปฏิวัติร่ม” โดยเริ่มต้นขึ้นจากเด็กมัธยมปลายกลุ่มหนึ่งที่ก่อตั้งกลุ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2554 โดยต้องการผลักดันประเทศใน 3 ด้าน ได้แก่ นโยบายด้านเยาวชน นโยบายด้านการศึกษาของฮ่องกง และ การปฏิรูปทางการเมือง โดยจุดยืนสำคัญของพวกเขาคือ การต่อสู้เรียกร้องให้ปกป้องนโยบายการศึกษาของฮ่องกง ไม่ให้รัฐบาลจีนเข้ามาแทรกแซง ภายใต้หลักการ “หนึ่งประเทศ สองระบบ” โดยคนรุ่นใหม่ในฮ่องกงใช้วิธีการต่อสู้ที่พัฒนาและหลากหลายอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็น การชุมนุมแบบไร้แกนนำ การสลายตัวแล้วรวมใหม่อย่างรวดเร็ว การรวมตัวกันเป็น

ก่อนเพื่อความปลอดภัย คอยระวังการใช้บริการต่าง ๆ โดยไม่ให้ถูกติดตามโดยรัฐได้ ใช้อุปกรณ์ในการป้องกันสารเคมี ประยุกต์สิ่งของในชีวิตประจำวันเป็นเกราะกำบัง ใช้แอปพลิเคชันสื่อสารแบบเครือข่าย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถูกพัฒนาได้ก็เพราะความระแวงว่าจะถูกใช้ความรุนแรงจากรัฐ ทำให้พวกเขาศึกษาหาความรู้ในการป้องกันตัวและประดิษฐ์เครื่องมือเพื่อต่อสู้กับรัฐ โดยเชื่อและพร้อมจะแลกชีวิตกับประชาธิปไตย (ข่าวสดออนไลน์, 2563)

การต่อสู้ในลักษณะที่กล่าวมานี้ สามารถเกิดขึ้นกับหลายประเทศในโลกปัจจุบันได้ ไม่ใช่เพราะมีตัวแบบเป็นฮองกง แต่เป็นเพราะคนรุ่นใหม่มีพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่าง แรงกล้า ทั้งยังเป็นเจนเนอเรชั่นที่คุ้นชินกับเทคโนโลยี อีกทั้งคนรุ่นใหม่ยังเชื่อในประชาธิปไตย และมีความตระหนักถึงความสำคัญของเสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ ของมนุษยชาติ เช่นเดียวกับในประเทศไทย ปรากฏการณ์คลื่นความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ เกิดขึ้นในประเทศไทย ในช่วงทศวรรษนี้อาจไม่พ้น ปรากฏการณ์ New Voter ของคนรุ่นใหม่ (Voice Online, 2563) ซึ่งเกิดขึ้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) เมื่อ 24 มีนาคม 2562 เพราะเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกในรอบเกือบ 5 ปี นับตั้งแต่กองทัพทำการยึดอำนาจในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งการเลือกตั้งครั้งสำคัญของกลุ่มคนรุ่นใหม่ครั้งนี้ทำให้เห็นถึงการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนและคนรุ่นใหม่ ที่พวกเขาเชื่อว่า เสียงของทุกคนมีความหมายมากกว่าในอดีต และนอกเหนือจากปรากฏการณ์ New Voter แล้ว ในปัจจุบันเราจะพบว่าคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยจำนวนไม่น้อยก็ลุกขึ้นชุมนุมเรียกร้องเพื่อพัฒนา และยกระดับการปกครองประเทศให้ทันสมัยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจวบจนปัจจุบัน การต่อสู้ของคนรุ่นใหม่ในวันนี้ นับว่าพลิกหน้าประวัติศาสตร์ไทยที่มีมาเป็นอย่างมาก (กิตติทัศน์ ผกาทอง, 2563) และถึงแม้ว่าสถานการณ์ของบ้านเมืองในวันนี้จะเริ่มมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพราะฝ่ายผู้กุมกลไกอำนาจรัฐ ต้องการยุติบทบาทของกลุ่มผู้เคลื่อนไหวในนามคณะราษฎร 2563 อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด กระทั่งใช้วิธีการรุนแรงสลายการชุมนุมและจับกุมแกนนำ เมื่อกาลเวลาผ่านไปปรากฏว่าความเข้าใจเช่นนั้นคลาดเคลื่อน จึงผ่อนคลายด้วยการให้มีการยื่นประกันตัว แต่ทว่ากลุ่มผู้ชุมนุมที่มาจากคนรุ่นใหม่จำนวนมากในไทยก็ยังไม่ยุติ ยังคงรวมตัวกันทั่วประเทศด้วยความหวังว่าปลายทางในการต่อสู้จะนำมาด้วย การยุบสภาคืนอำนาจให้กับประชาชน และก้าวไปสู่ประชาธิปไตยของไทยที่เต็มใบ (ศิริสุดา แสงทอง, 2564)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า คนรุ่นใหม่ หรือคน Gen Z ในยุคปัจจุบัน ที่เติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่อยู่แวดล้อม มีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีต่าง ๆ และเรียนรู้ได้เร็ว คนกลุ่ม Gen Z เป็นประชากรกลุ่มอายุน้อยที่สุดในปัจจุบัน โดยในเจนเนอเรชั่นนี้จะ

เป็นช่วงที่มีประชากรเกิดใหม่น้อยลง เนื่องจากเป็นเมืองเพิ่มขึ้นทำให้มีการะด้านการดำเนินชีวิตการทำงาน ที่อยู่อาศัย ค่าใช้จ่าย และอื่นๆ ทำให้ค่านิยมการมีลูกน้อยลง

แนวคิดเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย

คำว่า ประชาธิปไตย ภาษาอังกฤษใช้คำว่า democracy ซึ่งมีรากศัพท์จากภาษากรีก คือ demos หมายถึง ประชาชน และ kratia หมายถึง การปกครอง โดยนัยทางภาษาเมื่อมารวมกันเป็น democracy จึงหมายถึง การปกครองโดยประชาชน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2557)

ความหมายของคำว่าประชาธิปไตย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่

จิโรช (บรรพต) วีระสัยและคณะ (2550) ได้สรุปว่า “ประชาธิปไตย” ใช้ในความหมายใหญ่ ๆ ซึ่งถ้ากำหนดเป็นวงรอบหรือฐานะใหญ่ ๆ 3 ฐานะ ได้แก่

1) ในวงรอบหรือฐานะเป็นปรัชญา ทฤษฎีหรืออุดมการณ์ทางการเมืองประชาธิปไตย ในความหมายนี้ มุ่งไปในเรื่องของความคิด เป็นสภาพทางโนภาพ การกระทำทางใจ ซึ่งแตกต่างจากกายกรรมและวจีกรรม) ทั้งของผู้นำและคนทั่วไป คือ ผู้บริหารประเทศและพลเมืองโดยทั่วไป เป็นการพิจารณาในเชิง

2) ในวงรอบหรือฐานะเป็นรูปแบบการปกครอง โครงสร้างของรัฐบาลแบบประชาธิปไตย เช่น เป็นระบบรัฐสภาเป็นระบบประธานาธิบดี

3) ในวงรอบหรือฐานะวิถีชีวิต (Way or life) ได้แก่ (1) วิถีแห่งการยอมรับ “เสียงข้างมาก” (2) การมีใจกว้าง (3) มีขันติธรรม (4) การไม่ใช้ความรุนแรงแก้ปัญหา (5) การมีความ เอาใจใส่ในกิจการบ้านเมือง อันเป็นเรื่องการประพฤติปฏิบัติในสังคม

หลักการสำคัญของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองการปกครองที่โลกปัจจุบันนิยมใช้มากที่สุด โดยยึดหลักปฏิบัติพื้นฐานคล้ายกันคือมีโครงสร้างที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ประชาชนเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่นิติบัญญัติในรัฐสภาและเลือกผู้แทนไปเป็นรัฐบาลในฝ่ายบริหารอีกต่อหนึ่ง ขณะเดียวกันประชาชนก็อาจเข้ามีส่วนร่วม ร่วมโดยตรงและโดยอ้อมในกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ ตามแต่โอกาสและความประสงค์ของตน โดยยึดลักษณะพื้นฐานของประชาธิปไตย ใช้ส่วนใหญ่เป็นเสียงสนับสนุนการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ อันเป็นกิจกรรมสาธารณะ แต่ก็ยังใส่ใจดูแลเสียงข้าง

น้อยในสังคมอย่างเสมอภาคกัน เมื่อแต่ละประเทศนำแนวคิดและหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยไปใช้ก็มีการพัฒนาการกระบวนการ ประชาธิปไตยให้เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของแต่ละประเทศ ทำให้ประชาธิปไตยแต่ละประเทศมีรูปแบบเฉพาะมี กระบวนการวัฒนธรรมการเมืองต่างกัน มีผลสำเร็จ ล้มเหลวที่แตกต่างหลากหลาย (อุทัย หิรัญ โท, 2542)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษา คือ พื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นการ เลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นศูนย์กลางการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา มี ประชากรวัยหนุ่มสาวที่มีสิทธิ์เลือกตั้งมากที่สุด ตามที่สำนักทะเบียนกลางกระทรวงมหาดไทย ได้ จัดทำบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส.ส.ในการเลือกตั้งที่มีขึ้นในวันอาทิตย์ที่ 14 พฤษภาคม 2566 โดย แยกเป็นรายจังหวัด พบว่า ข้อมูล ณ วันที่ 22 มีนาคม 2566 มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้น 52,287,045 คน แยกเป็นชาย 25,136,051 คน หญิง 27,150,994 คน (สำนักทะเบียนกลาง กระทรวงมหาดไทย, 2566)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษา คือ เขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 24 คน ได้แก่ บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในระดับบริหาร จำนวน 2 คน บุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งในระดับปฏิบัติงาน จำนวน 3 คน นักการเมือง จำนวน 5 คน นักวิชาการ จำนวน 4 คน คนรุ่นใหม่ที่มีช่วงอายุอยู่ใน Gen-Z จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคำถามสำหรับเก็บข้อมูลในแต่ละประเด็น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย ได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. บทบาทนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย มีผลการวิจัยสรุปได้คือ 1) ด้านบทบาททางการเมือง พบว่า นักการเมืองไทยจะต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการดำเนินทางการเมืองอย่างรอบคอบ คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ เมื่อได้รับการยอมรับจากประชาชนแล้วต้องรักษาอำนาจทางการเมืองของประชาชน มีจุดยืนที่ชัดเจนในการทำงานทางการเมือง ยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย 2) ด้านบทบาททางสังคม พบว่า นักการเมืองไทยจะต้องมุ่งมั่นยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน และแก้ไขปัญหาความยากจน บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ป้องกันและปราบปรามปัญหาในสังคม สร้างความเป็นธรรม และส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคม 3) ด้านบทบาททางเศรษฐกิจ พบว่า นักการเมืองไทยจะต้องพัฒนาโครงการพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ ส่งเสริมด้านการค้าการลงทุน สร้างความเป็นธรรมหรือความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ

2. คุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย มีผลการวิจัยสรุปได้คือ 1) ด้านความรู้ความสามารถ พบว่า นักการเมืองไทยต้องเป็นคนมีความรู้ความสามารถในเรื่องการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กฎหมายและระเบียบทางราชการต่าง ๆ มีความสามารถในการสื่อสาร มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงความสามารถในการบริหารงานและบริหารคน 2) ด้านบุคลิกภาพ พบว่า นักการเมืองไทยต้องยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุภาพ ความอ่อนน้อม ถ่อมตน ไม่ก้าวร้าว เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มีศิลปะในการเข้าหาผู้อื่น หรือมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3) ด้านอารมณ์และสังคม พบว่า นักการเมืองไทยต้องควบคุมอารมณ์ได้ ไม่แสดงท่าทางหงุดหงิด ฉุนเฉียว หรือโกรธ ตลอดเวลา มีทัศนคติเชิงบวก ยอมรับฟังความคิดเห็น

ของผู้อื่น มีเหตุผลในการตัดสินใจปัญหา และปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ 4) ด้านคุณธรรม พบว่า นักการเมืองไทยต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน เสียสละ มีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความยุติธรรม มีอุดมการณ์ ไม่เห็นแก่ตัวและพวกพ้อง และยึดถือสัจจะ

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของ คนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย มีผลการวิจัยสรุปได้ว่า บทบาทนักการเมืองไทย ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย หรือตามที่กฎระเบียบแบบแผนกำหนด ถือเอาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด สร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม ส่วนคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ นักการเมืองยุคใหม่ต้องมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่ง มีทัศนคติใหม่ (New Mindset) ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป รักษาสัจจะวาจาเท่าชีวิต มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อ และต้องเคารพกฎหมายบ้านเมือง

อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. บทบาทนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย แบ่งเป็นประเด็น ได้แก่

1) ด้านบทบาททางการเมือง ที่พบว่า นักการเมืองไทยจะต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการดำเนินการทางการเมืองอย่างรอบคอบ คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ เมื่อได้รับการยอมรับจากประชาชนแล้วต้องรักษาอำนาจทางการเมืองของประชาชน มีจุดยืนที่ชัดเจนในการทำงานทางการเมือง ยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2560) ได้กล่าวถึง นักการเมืองอาชีพ (Professional Politician) คือ นักการเมืองที่มุ่งหวังสร้างความมั่นคงแก่ประเทศชาติและประชาชน โดยเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อสร้างการเมืองให้มีความมั่นคงและโปร่งใส และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิงฟ้า ชัชวาลสุข (2563) ได้ศึกษาเรื่องความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทผู้นำทางการเมืองยุคใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อ

บทบาทผู้นำทางการเมืองยุคใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า อยู่ในระดับสูงทุกด้าน ดังนี้ ด้านการเป็นตัวแทนของประชาชน ด้านการทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ ด้านการตรวจสอบฝ่ายบริหาร และด้านความสำนึกรับผิดชอบตามลำดับ

2) ด้านบทบาททางสังคม พบว่า นักการเมืองไทยจะต้องมุ่งมั่นยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน และแก้ไขปัญหาความยากจน บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ป้องกันและปราบปรามปัญหาในสังคม สร้างความเป็นธรรม และส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริสุตา แสงทอง (2564) คนรุ่นใหม่เชื่อมั่นในประชาธิปไตย ตระหนักถึงความสำคัญของเสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ ของมนุษยชาติ จึงทำให้เกิดคลื่นการตื่นตัวจากคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันอย่างชัดเจน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพร ธงทอง (2565) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นยุคใหม่กับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ภาพลักษณ์ส่วนตัวของผู้สมัคร รองลงมา คือ ตระกูล / เครือญาติ / เครือข่าย และน้อยที่สุด คือ ปัจจัยแวดล้อม

3) ด้านบทบาททางเศรษฐกิจ พบว่า นักการเมืองไทยจะต้องพัฒนาโครงการพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ ส่งเสริมด้านการค้าการลงทุน สร้างความเป็นธรรมหรือความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lum (1979) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง เป็นหน้าที่ที่บุคคลหนึ่งพึงกระทำเมื่อเข้าครอบครองตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งรวมถึงหน้าที่ตามตำแหน่งและความคาดหวัง โดยเกี่ยวข้องกับบุคคลและสังคม การกระทำนั้นต้องขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานของสังคมด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดเขต สุกุลทอง (2566) ได้ศึกษาเรื่องความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อการบริหารแนวใหม่ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักการเมืองท้องถิ่นควรร่วมมือกันปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

2. คุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบบประชาธิปไตย แบ่งเป็นประเด็น ได้แก่ 1) ด้านความรู้ความสามารถ พบว่า นักการเมืองไทยต้องเป็นคนมีความรู้ความสามารถในเรื่องการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กฎหมายและระเบียบทางราชการต่าง ๆ มีความสามารถในการสื่อสาร มีทักษะใน

การใช้ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมถึงความสามารถในการบริหารงานและบริหารคน สอดคล้องกับแนวคิดของ ลิขิต ธีรเวคิน (2559) นักการเมืองที่ประสบความสำเร็จในฐานะ นักการเมืองที่ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม ไม่ว่าจะในฐานะสมาชิกรัฐสภาหรือ รัฐมนตรีจะต้องมีความรู้ทางการเมือง (Political Knowledge) ซึ่งความรู้ดังกล่าวนี้คือความรู้ ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรยุทธ สถาปนาศุภกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อคุณลักษณะ ของผู้นำทางการเมืองที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของประชาชนตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ มีค่าแปลผลอยู่ใน ระดับมาก รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านสติปัญญาและ ด้านบุคลิกภาพ มีค่าแปล ผลอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 2) ด้านบุคลิกภาพ พบว่า นักการเมืองไทยต้องยิ้มแย้มแจ่มใส มี ความสุภาพ ความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ก้าวร้าว เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มี ศิลปะในการเข้าหาผู้อื่น หรือมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี สอดคล้องกับแนวคิดของ Guilford (2010) กล่าวว่า บุคลิกภาพนั้นเป็นลักษณะเฉพาะเจาะจงของแต่ละบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย รูปร่าง ภายนอก ความถนัด สภาพทางอารมณ์ ทัศนคติ ความสนใจ ความต้องการ และร่างกาย และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ จินารัตน์ (2565) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบลักษณะ บุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง และ การไปออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น X, Y และ Z ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะบุคลิกภาพมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเปิดรับ การแสดงความ ถูกต้อง ลักษณะสิ่งจูงใจภายนอก ความยินยอมเห็นใจ และการมีอารมณ์ไม่มั่นคง 3) ด้าน อารมณ์และสังคม พบว่า นักการเมืองไทยต้องควบคุมอารมณ์ได้ ไม่แสดงท่าทางหงุดหงิด ฉุนเฉียว หรือโกรธ ตลอดเวลา มีทัศนคติเชิงบวก ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผลใน การตัดสินใจ และปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อนุรักษ รัตนกุล และคณะ (2561) ระบุถึงคุณลักษณะของนายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมกับสังคมไทย ประกอบด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านอารมณ์และสังคม และด้านความรู้ความสามารถ 4) ด้าน คุณธรรม พบว่า นักการเมืองไทยต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน เสียสละ มีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความยุติธรรม มีอุดมการณ์ ไม่เห็น แก่ตัวและพวกพ้อง และยึดถือสัจจะ สอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)

(2553) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นคุณภาพของจิตใจ กล่าวคือคุณสมบัติที่สร้างจิตใจให้ตั้งงาม ให้เป็นคนมีจิตใจสูง ประณีตประเสริฐ เช่น เมตตา กรุณา มุทิตา และ อุเบกขา เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาญ พันธ์นิยะ และฮาซันอักริม ดงนะแดง (2563) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ในทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลนครตรัง จากการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลนครตรัง จังหวัดตรัง ที่มีต่อคุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านคุณธรรมและจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านบุคลิกภาพ ด้านประสิทธิภาพในการทำงาน และด้านการบริหารกับด้านวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย ที่พบว่า บทบาทนักการเมืองไทย ควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้รับมอบหมาย หรือตามที่กฎระเบียบแบบแผนกำหนด ถือเอาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด สร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม ส่วนคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ นักการเมืองยุคใหม่ต้องมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่ง มีทัศนคติใหม่ (New Mindset) ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป รักษาสุขภาพจากเท่าชีวิต มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อ และต้องเคารพกฎหมายบ้านเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของ ลิขิต ธีรเวคิน (2552) “ความตื่นตัวทางการเมือง” เป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการวัดระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยในวงกว้างมากขึ้น นั่นเพราะการตื่นตัวทางการเมืองหรือการเคลื่อนไหวทางการเมืองตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นรากฐานสำคัญมาจากการพัฒนาการเมืองแบบประชาธิปไตย ที่สามารถผลักดันก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือ “อาตมัยทางการเมืองแบบประชาธิปไตย” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระศักดิ์ จินารัตน์ (2565) ได้ศึกษาเรื่ององค์ประกอบลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง และการไปออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น X, Y และ Z ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ส่วนบุคคล มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความจริงใจ ความตื่นตัว สมรรถนะ มีประสิทธิภาพความรู้ และความเข้มแข็ง

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทและคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย ได้แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังจากบทบาทนักการเมืองไทยของชนรุ่นใหม่ คือ นักการเมืองไทยจะต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการดำเนินทางการเมืองอย่างรอบคอบ คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ มุ่งมั่นยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน และแก้ไขปัญหาความยากจน สร้างความเป็นธรรม และส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคม ส่งเสริมด้านการค้าการลงทุน สร้างความเป็นธรรมหรือความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ ในส่วนคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่ชนรุ่นใหม่ต้องการคือ เป็นคนมีความรู้ความสามารถที่รอบด้าน ทั้งเรื่องการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กฎหมาย มีความสามารถในการสื่อสาร มีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้ ต้องมีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุภาพ เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น มีศิลปะในการเข้าหาผู้อื่น หรือมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ มีทัศนคติเชิงบวก ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีเหตุผลในการตัดสินใจหา อีกทั้งต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ มีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความยุติธรรม มีอุดมการณ์ และยึดถือสัจจะ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. นักการเมือง ควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้มีความเป็นนักการเมืองมืออาชีพทั้งในด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมถึงบุคลิกภาพ อารมณ์และสังคม และคุณธรรม ให้เป็นที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย
2. นักการเมือง ควรประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้เหมาะสมกับฐานะตำแหน่ง เช่น มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดผลประโยชน์ของส่วนรวม มีความจริงใจ มีความรับผิดชอบ กล้ารับผิดชอบ เคารพกฎหมายและกฎกติกาต่าง ๆ เพื่อความถูกต้อง และรักษาสัจจะในคำพูดของตน
3. พรรคการเมือง ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้นักการเมืองของตนเองให้มีคุณลักษณะนักการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของชนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตย และคัดเลือกสมาชิกพรรคที่มาความเหมาะสมมาลงสมัครรับเลือกตั้ง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทและคุณลักษณะนักรการเมืองไทยที่พึงประสงค์ในกลุ่มคนอื่น ๆ ในระบอบประชาธิปไตย เช่น กลุ่ม Gen - B (Baby Boomer) กลุ่ม Gen - X กลุ่ม Gen - Y เป็นต้น เพื่อผลการศึกษาที่ครอบคลุมมากขึ้น
2. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อให้ได้ผลการศึกษาเรื่องบทบาทและคุณลักษณะนักรการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตยที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น
3. ควรศึกษาบทบาทและคุณลักษณะนักรการเมืองไทยที่พึงประสงค์ของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตยในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีใช้พื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2566). วิเคราะห์ : X,Y หรือ Z Gen ไหน จะชี้ขาดผลเลือกตั้ง. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.bbc.com/thai/articles/cn32zyv9nr2o>
- กิตติทัศน์ ผกาทอง. (2563). คนรุ่นใหม่กับกิจกรรมทางการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 23 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.matichon.co.th/columnists/news>.
- ข่าวสดออนไลน์. (2563). ขวัญจักษ์ 'ฮ้องกงโมเดล' คืออะไร ทำไมถูกนำมาเปรียบเทียบกับมีอบไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 มิถุนายน 2566, จาก https://www.khaosod.co.th/politics/news_5125000
- จิรัช (บรรพต) วีระสัย. (2550). รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2560). คุณธรรมจริยธรรมนักรการเมือง. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ทรงพล โชติกเวชกุล, สุรพล พรหมกุล และสมควร นามสีฐาน. (2564). พฤติกรรมของประชาชนในกา ร ต ด สึ น ไ จ ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 2 . Journal of Modern Learning Development, 6(6), 2544-265.

- ธรรมนิติ. (2564). 10 คุณสมบัติสำคัญของผู้นำ. เรียกใช้เมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.dharmniti.co.th/10-คุณสมบัติสำคัญของผู้นำ/>
- นัฐพงษ์ ป้องแสง. (2563). คนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยที่แท้จริง. เรียกใช้เมื่อ 2 มิถุนายน 2566, จาก <https://isaanrecord.com/2020/03/10/the-democracy-for-new-generations/>
- นันทนา นันทวโรภาส. (2566). เลือกตั้ง 2566 จับตาคนรุ่นใหม่ ชี้ชะตาประเทศ สะเทือนซีกอนุรักษนิยม. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/theissue/2693093>
- เนตรภัทร อ่วมเครือ และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). ทศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลบ้านกุ่ม อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 6(1), 115.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2552). ขอบข่ายรัฐประศาสนศาสตร์ยุคโลกาภิวัตน์ Global Paradigm of Public Management. กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน.
- ปฐมพงษ์ คำเชียว. (2565). หลักการพื้นฐานของการเลือกตั้งตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญ. กรุงเทพมหานคร: ศาลรัฐธรรมนูญ.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2566). เลือกตั้ง 2566: ผลสำรวจเผย คนรุ่นใหม่อยากเห็นการเมืองไทยเปลี่ยน. เรียกใช้เมื่อ 31 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.prachachat.net/politics/news-1191>
- พระครูวินัยธรอริษฐ์ สุวทโธ และพระใบฎีกาสุชินนะ อนินฺชิตโต. (2563). คนรุ่นใหม่กับประชาธิปไตยของไทยในปัจจุบัน. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 5(2), 99-113.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2553). ธรรมนูญชีวิต. (พิมพ์ครั้งที่ 122). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก. หน้า 1-41.
- พลสิษฐ์ ไชยวัฒน์ และสตีร ธนานิธิโชติ. (2561). คนรุ่นใหม่ประชาธิปไตยช่วงเปลี่ยนผ่านประชาชน-ความหวังหรือความฝัน. เรียกใช้เมื่อ 26 มิถุนายน 2566, จาก <https://prachatai.com/journal>.

- โพสต์ทูเดย์. (2562). เข้าใจความต่างคน 4 เจเนอเรชั่น ทลายช่องว่างเพื่อการทำงานที่แฮปปี้. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566 , จาก <https://www.posttoday.com/life/healthy/587633>>
- มติชนออนไลน์. (2563). คนรุ่นใหม่กับกิจกรรมทางการเมือง. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2566, จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_2408961
- โยธีย์ ชัยวัฒน์, วงศ์โรจน์ วุฒินดา, มัญญารักษ์ ปรียาภรณ์, และ เต็มแก้ว ศศิธร. (2565). ความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ (Gen - Z) กับการใช้สิทธิ์เลือกตั้งท้องถิ่น: ศึกษากรณีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี. วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 6 (1):179-90.
- รพีพร ธงทอง. (2565). คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นยุคใหม่กับพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกผู้นำท้องถิ่นของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 22(2), 297-310.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2548). วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2549). คุณสมบัติสำคัญของนักการเมืองที่ดี. สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2566, จาก <https://mgronline.com/dailydetail/9490000061572>
- ลิขิต อีร์เวคิน. (2552). การเมืองไทยและประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี้.
- วรยุทธ สถาปนาศุภกุล. (2560). คุณลักษณะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่พึงประสงค์ตามทัศนะของประชาชน อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 8(2), 245-253.
- วิเชษฐ์ เกษมทองศรี. (2560). นักการเมืองที่สังคมไทยต้องการจากการชุมนุมเรียกร้องของ กปปส.. วารสารรัฐราษฎร์, 59(3), 87-98.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2565). องค์ประกอบลักษณะบุคลิกภาพและภาพลักษณ์ส่วนบุคคลของนักการเมืองที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง และการไปออกเสียงเลือกตั้งของ

- กลุ่มคนเจนเนอเรชั่น X, Y และ Z ในกรุงเทพมหานคร ประเทศไทย. วารสารวิชาการ
ธรรมทรรศน์, 22(3), 305-321.
- ศิริสุตา แสงทอง. (2564). ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ : จุดยืนประชาธิปไตยใหม่
แห่งอนาคต. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 8(2), 287-297.
- สันทัต โพธิสา. (2566). เผยตัวเลขคนไทยแต่ละเจนเนอเรชั่น ตัวแปรสำคัญเลือกตั้ง 2566.
เรี ย ก ไ้ ้ เมื อ 2 6 มิ ถุ น า ย น 2 5 6 6 , จ า ก
<https://www.thaipbs.or.th/now/content/61>
- สุซานุช พันธนิยะ และฮาซันอักริม ดงนะเต็ง. (2563). คุณลักษณะของนักการเมืองท้องถิ่นที่พึง
ประสงค์ในทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาลนครตรัง. สถาบันพระปกเกล้า,
กันยายน-ธันวาคม 2563, 17-35.
- สุดเขต สกฤทอง. (2566). ความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผล
ต่อการบริหารแนวใหม่ กรณีศึกษาเทศบาลเมืองเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่. วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์รวมสมัย, 4(1), 16-29.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2557). การพัฒนาการเมืองการปกครอง ในระบอบ
ประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อนุรักษ รัตนกุล และคณะ. (2561). คุณลักษณะของนายกรัฐมนตรีที่เหมาะสมกับสังคมไทย
ตามทฤษฎีของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ทักษิณ. ในการประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9 (หน้า
1765- 1773). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อัศวศิริ ลาป้อ. (2556). ภาพลักษณ์นักการเมืองกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนใน
ระดับท้องถิ่น ศึกษากรณีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองควนลัง จังหวัด
สงขลา. วารสารวิทยบริการ, 24(1), 187-199.
- อิงฟ้า ชวัลสุข. (2563). ความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทผู้นำทางการเมืองยุคใหม่.
ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุทัย หิรัญโต. (2542). สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนส
โตร.
- Broom, L. and Selznick, P. (1973). Sociology : A text with adapted Readings.
Fifthed. New York: Harpe and Row.

Voice Online. (2563). เสียงสะท้อนส่วนหนึ่งของ 'New Voter' กว่า 7 ล้านคน กับ 'การเลือกตั้งครั้งแรก'. เรียกใช้เมื่อ 2 มิถุนายน 2566, จาก https://voicetv.co.th/read/PwFDTDQ_K

workpointTODAY. (2566). กกต.แถลงเลือกตั้ง 66 คนออกมาใช้สิทธิมากที่สุดในประเทศไทย ยืนยันผล 'ก้าวไกล' ชนะอันดับ 1. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2566, จาก <https://workpointtoday.com/election66-result/>

การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพ
เหนือ กรุงเทพมหานคร*

PROMOTING CAREER AND GENERATING INCOME FOR THE ELDERLY
IN THE AREA OF NORTH BANGKOK ZONE, BANGKOK
METROPOLITAN

พิรณรายย์ พูลเกิด¹, กมลพร กัลยานมิตร², สถิตย์ นิยมญาติ³ และ ชูชีพ เบียดนอก⁴

Ki Phiranya Poonkerd¹, Kamolporn Kalyanamitra², Satit Niyomyaht³

and Chucheep Biadnok⁴

¹⁻³คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻³ Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Email: Usamaneep.p@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ และ (3) เสนอแนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ จำนวน 21 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการสรุปความแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานครนั้น ได้ให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น จึงมีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพฯ ตามชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ โดยมีการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาทักษะฝีมือผู้สูงอายุทั้งระยะสั้นและระยะยาว ได้ใช้กลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อผลักดันการจ้างงานผู้สูงอายุให้มากขึ้น มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ สร้างแรงกระตุ้นแก่

* Received 14 April 2024; Revised 11 June 2024; Accepted 29 June 2024

ผู้ประกอบการภาคเอกชนให้มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ตลอดจนความช่วยเหลือการทำตลาดออนไลน์ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ 2) ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่า จากสภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่เสื่อมลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น ทำให้ส่งผลต่อทัศนคติของผู้ประกอบการที่มีในทิศทางลบ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงาน ในขณะที่ผู้สูงอายุเองก็ปลีกตัวออกจากสังคม ไม่ยอมกลับเข้าสู่ระบบการทำงาน และ 3) แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ ควรเริ่มจากการเสริมสร้างความแข็งแรงด้านสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อห่างไกลโรค เพิ่มมาตรการในการสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และจัดหาแหล่งเงินทุนสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อนำมาใช้เป็นทุนในการทำงาน

คำสำคัญ: การส่งเสริมอาชีพ; การสร้างรายได้; ผู้สูงอายุ; เขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ.

Abstract

The objectives of this research were (1) to analyze the career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan, (2) to study the problems and obstacles in career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan, and (3) to propose the guidelines to promote the career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan. The research was qualitative. Key informants in this study included the executives and government personnel who involved an important role in promoting career and generating income for the elderly, and the elderly, both men and women, aged 60 years and over, totaling 21 people by a purposive selection. The research tool was a semi-structured interview. The analysis used a descriptive summary.

The results of the research found that 1) the career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan had increasingly focused on the impact on the well-being of the

elderly. Therefore, the career promotion projects had been organized in various communities to provide the elderly with opportunities to build careers and generate income by developing curriculum, developing the skills of the elderly, both short-term and long-term. It had used a mechanism of cooperation between the public and private sectors to push for more employment of the elderly. Self-employment was promoted, creating incentives for private sector entrepreneurs to employ elderly workers as well as assistance in online marketing for the elderly group, 2) the problems and obstacles in career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan found that the physical condition of the elderly deteriorated with increasing age causing it to affect the attitude of entrepreneurs in a negative direction. As a result, the elderly did not have employment opportunities. Meanwhile, the elderly also withdrew from society refusing to return to the work system, and 3) the guidelines to promote the career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan should start by strengthening the health of the elderly, to stay away from disease, added measures to support employment of more and more elderly people and provide financial resources for the elderly to use as capital for their work.

Keywords: Career Promotion, Generating Income, Elderly, North Bangkok Zone,

บทนำ

ประเทศไทยอยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางประชากรอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านโครงสร้างอายุของประชากร ที่มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง (ต้องการการดูแลจากรัฐและครอบครัว) (Research Cafe'

Thailand Science Research and Innovation (TSRI), 2562: 2) สำนักงานสถิติแห่งชาติ ระบุว่า ประเทศไทยได้ถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) มาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548 กล่าวคือ มีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งหมด (วิภา พิง วิวัฒน์นิกุล, 2564 :33) นอกจากนี้ไทยก็ถูกคาดการณ์ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศแรกของโลกที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ (Aged Society) เนื่องจากอัตราการเกิดของ คนไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องโดยมีจำนวนการเกิดเพียงประมาณ 6 แสนคนต่อปี ซึ่ง หากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้ต่อไปแล้วนอกจากจำนวนประชากรไทยโดยรวมจะเริ่มลดลงแล้ว ไทยจะขยับขึ้นเป็นสังคมสูงอายุแบบสุดยอด (Hyper Aged Society) ซึ่งมีสัดส่วนประชากรที่ อายุมากกว่า 65 ปีถึงร้อยละ 20 หรือมีประชากรอายุมากกว่า 60 ปีกว่าร้อยละ 30 ภายในปี พ.ศ. 2584 โดยคาดว่าจะการขยับนี้ใช้เวลาเร็วกว่าประเทศญี่ปุ่นเสียอีก (วิชช์ เกษมทรัพย์, 2564:25) สัดส่วนประชากรสูงวัยที่กำลังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมไทยในอนาคตที่จะเต็มไปด้วยผู้สูงอายุ ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ ผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นประชากรหลักของชาติเป็นบุคคลคุณภาพ (ฉัตรพร ถมกระจำ, 2565:121) โดยสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วดังกล่าว ย่อมหมายถึง ภาระของรัฐ ชุมชน และครอบครัว ในการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการยังชีพ ซึ่งภาวะสังคม สูงอายุนั้นไม่ เพียงแต่จะส่งผลกระทบแค่ตัวบุคคลหรือภายในครอบครัวเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบในวง กว้างไปต่อภาคเศรษฐกิจในชุมชนไปจนถึงในระดับประเทศอีกด้วย (นราวุฒิ นุชนาคา, 2563:35) มุลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2556) ระบุว่า ในภาวะที่ประชากร สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ หากผู้สูงอายุต้องออกจากกำลังแรงงาน โดยไม่มีรายได้จากการ ทำงานแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ ทั้งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในเชิงเศรษฐกิจ จากการที่ประเทศเป็นสังคมผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อภาคการผลต่ออย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ปัญหา การจ้างงาน การทดแทนแรงงาน การถ่ายทอดประสบการณ์ หรือการจัดการความรู้ระหว่าง รุ่น เป็นต้น นอกจากนี้ ภาระทางเศรษฐกิจในภาคการเงินการคลังของรัฐจะมีมากขึ้น เช่น ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลของประเทศที่จะสูงขึ้นในขณะที่รายได้ของรัฐบาลจะลดลง เนื่องจากการที่เก็บภาษีได้ลดลง รวมถึงระดับความมั่นคงของกองทุนประกันสังคมอาจลดลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระดับการออมและการลงทุนของประเทศในอนาคตได้

การพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของ ผู้สูงอายุในชนบทให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขที่

สอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ตามยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุในมาตรการที่ 2.3 มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553) ตลอดจน พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางรายได้ด้วยการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุในระบบและนอกระบบ การส่งเสริมการฝึกอาชีพ และการจัดหางานที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ แต่เท่าที่ผ่านมา ผลจากการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมการทำงานเพื่อเป็นหลักประกันทางเศรษฐกิจยังไม่บรรลุผล ยังขาดแผนปฏิบัติที่ช่วยผลักดันในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ (ขวลิต สวัสดิ์ผล, 2563:56)

กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุที่ครอบคลุมในทุกมิติ เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น (สำนักข่าว Hfocus, 2565) จากการสำรวจล่าสุด กรุงเทพมหานครมีประชากร 5,588,222 คน (ไม่รวมประชากรแฝง) เป็นผู้สูงอายุถึง 1,140,509 คน ตัวเลขดังกล่าวบ่งชี้ว่ากรุงเทพมหานครเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว (สยามรัฐออนไลน์, 2566) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกครอบครัวนับตั้งแต่การดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา การคงไว้ของรายได้ผู้สูงอายุ ตลอดจนผลที่เกิดต่อพลวัตทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อถึงวัยสูงอายุสภาพร่างกาย จิตใจ และสังคม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด สภาพร่างกายจะเสื่อมลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น สภาพจิตใจก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยจะหงุดหงิดง่ายและวิตกกังวลสูง อีกทั้งวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุก็เปลี่ยนไป เพราะเกษียณอายุจากการทำงาน มีกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมทางสังคมลดลง ทำให้เกิดความรู้สึกสูญเสียบทบาทและความรู้สึกในคุณค่าของตนเองลดลง (วิไลพร ขำวงษ์ และคณะ, 2554:20) การสนับสนุนผู้สูงอายุเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาชุมชนเส้นเลือดฝอย เนื่องจากผู้สูงอายุมีประสบการณ์และความสามารถหลากหลาย กทม. มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและสนับสนุนพื้นที่ให้เกิดชมรมและกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนงานสร้างรายได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเอง สิ่งสำคัญคือ สร้างคุณค่าความภาคภูมิใจ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (สยามรัฐออนไลน์, 2566)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาถึงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ ให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางรายได้ด้วยการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุในระบบและนอกระบบ การส่งเสริมการฝึกอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

ความหมายของผู้สูงอายุ

กลุ่มการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (2553) ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ทั้งนี้ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันหมด แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ โดยแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุไว้ 3 กลุ่ม ดังนี้

- 1) ผู้สูงอายุตอนต้น อายุ 60 - 69 ปี เป็นผู้สูงอายุที่ยังมีกำลังช่วยเหลือตนเองได้
- 2) ผู้สูงอายุตอนกลาง อายุ 70 - 79 ปี เป็นผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วย ร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง
- 3) ผู้สูงอายุตอนปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป เป็นผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ และอาจมีภาวะทุพพลภาพ

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1994) ให้ความหมายผู้สูงอายุไว้กว้าง ๆ สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปี หรือมากกว่าเมื่อนับตามวัยหรือ หมายถึง ผู้ที่เกษียณจากการทำงาน เมื่อนับตามสภาพเศรษฐกิจ หรือหมายถึง ผู้ที่สังคมยอมรับว่าผู้สูงอายุกำหนดจาก สังคม วัฒนธรรม

การสำรวจสำมะโนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ปัญหาหลัก ๆ ที่ ผู้สูงอายุไทยเผชิญอยู่นั้นประกอบด้วย

1) ปัญหาด้านสุขภาพกาย โดยกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีโรคที่คุกคาม ผู้สูงอายุมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ โรคมะเร็ง และโรคเบาหวาน

2) ปัญหาด้านสุขภาพจิต จะพบมากในผู้สูงอายุ เนื่องจากเปลี่ยนแปลงจาก ครอบครัวขนาดใหญ่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก จากผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ ผู้สูงอายุ ซึ่งต้องพึ่งพาลูกหลานต้องคิดมาก เครียด และจะถูกทอดทิ้งอย่างรวดเร็ว

3) ปัญหาไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่วัยกลางคนได้ การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะมีการ เปลี่ยนแปลงทางร่างกาย บางครั้งทำให้บางคนอาจปรับตัวไม่ทัน จึงเกิดความเครียด ซึมเศร้า โกรธง่าย ใจน้อยและมองโลกในแง่ร้าย

4) ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไร้ที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบท และ ตามชุมชน แออัดต่างๆ ที่ลูกหลานต้องดิ้นรนหารายได้โดยทำงานในเมืองหลวง ซึ่งปัจจุบันเพิ่ม ความรุนแรง มาก อันเป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ (เพ็ญแข ประจณปัจจนิก, 2545 :82-86)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

องค์การอนามัยโลก (1994) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็น มโนทัศน์หลายมิติที่ประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านระดับความเป็น อิสระไม่ต้องพึ่งพา ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อส่วนบุคคลได้ วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตแต่ละบุคคล

Orem (1991:21) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า เป็นการรับรู้ถึงภาวะที่ปรากฏอยู่ของ ตน ซึ่ง แสดงออกโดยความพึงพอใจ ความยินดี และการดำรงไว้ซึ่งความเป็นบุคคล คุณภาพ ชีวิตจึงเกี่ยวข้องกับคุณภาพความสำเร็จในการใช้ความพยายามของบุคคล และการมีแหล่ง

ประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เน้นว่าบุคคลสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้แม้จะมีความผิดปกติของโครงสร้างและการทำงานของร่างกาย

Ferrans (1990:65) ที่เสนอว่าคุณภาพเป็นความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of Well-being) ของบุคคลซึ่งเป็นผลต่อความรู้สึกพึงพอใจของการดำรงชีวิต

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

Berg horn et al. (1981) ระบุองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุว่าประกอบด้วย สภาพทางเศรษฐกิจ สุขภาพ สภาพแวดล้อม การพึ่งพาตนเอง และการทำกิจกรรม

Denham (1991) เสนอว่า องค์ประกอบคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต และด้านบุคลิกภาพและประวัติในอดีต

Peace (1990) แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตออกเป็น ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอำนาจบุคคล ด้านวิถีชีวิต และด้านบุคลิกภาพ

องค์การอนามัยโลกได้เสนอองค์ประกอบคุณภาพชีวิตไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านร่างกาย (Physical domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวันเช่นการรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบายไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดของร่างกายได้ การรับรู้ถึงความสามารถ หรือศักยภาพในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น

2) ด้านจิตใจ (Psychological Domain) การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจและความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตนเองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เป็นต้น

3) ด้านสังคม (Social Relationship) คือการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่นการรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งในเรื่องการรับรู้อารมณ์เพศหรือการมีเพศสัมพันธ์

4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตเช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิ้อย่างอิสระ มีความปลอดภัย และมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวกมีแหล่งประโยชน์ด้านการเงินสถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2556:32) การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุได้ถูกกำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1) เป็นการจัดสวัสดิการในรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุครบวงจรในทุกมิติ
2) ชุมชนเป็นฐานและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ แขนง อาสาสมัคร ชุมชน องค์กร เครือข่าย ภาครัฐ และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโดยมีองค์กรปกครองท้องถิ่นให้การหนุนเสริม

3) ผู้สูงอายุมีสถานที่รวมกลุ่มทำกิจกรรมครอบคลุมทุกมิติโดยเฉพาะมิติเศรษฐกิจ เน้นการสร้างรายได้และการมีงานทำที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

4) ส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุโดยเฉพาะการส่งเสริมด้านอาชีพ การผลิต การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

ชลัยพร อมรวัฒนา และคณะ (2551:21) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแก้ไขหรือลดอุปสรรคเรื่องการจ้างงานของผู้สูงอายุในต่างประเทศประสบความสำเร็จ เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ดังนี้

1) การแสวงหาวิธีการส่งเสริมการจ้างงานในผู้สูงอายุที่มีรูปแบบที่หลากหลายและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการทำงานในผู้สูงอายุในประเทศต่าง ๆ จะเห็นว่าในหลายประเทศมีความพยายามกำหนดรูปแบบและมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจ้างงานสูงอายุที่หลากหลาย อาทิ รัฐบาลอังกฤษได้แสวงหาวิธีการจัดอุปสรรคในการจ้างงานผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องในหลายวิธีการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนายจ้างผ่านการรณรงค์ที่เรียกว่า Age Positive การออกกฎหมาย Code of Practice on Age Diversity in Employment โครงการ New Deal 50 Plus การฝึกอบรมโครงการ The Employer Training Pilots หลักสูตรการเรียนตลอดชีพ

และหลักสูตรการปรับปรุงและพัฒนาทักษะ ซึ่งมาตรการที่หลากหลายจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถช่วยเหลือแรงงานผู้สูงอายุให้มีโอกาสกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อีกครั้ง

2) ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศ จากการศึกษา พบว่า ประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพ เนื่องจากสภาพความสมบูรณ์ของร่างกาย และระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสนับสนุนให้มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ดังนั้น ในประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่ภาครัฐจะจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพที่หลากหลาย ให้บริการแก่ประชาชน

4) การออกมาตรการส่งเสริมให้นายจ้างจ้างแรงงานผู้สูงอายุด้วยความสมัครใจ เมื่อพิจารณาถึงมาตรการที่ประเทศต่าง ๆ นำมาใช้เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุ

5) การเพิ่มพูนความรู้และการพัฒนาทักษะ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีต่อความสำเร็จของการส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ คือ การเพิ่มโอกาสในการเรียนให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดการสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ

การสร้างรายได้ในยุคสมัยใหม่สำหรับผู้สูงอายุ

วรโชติ โปธาราม (2563:122) ได้ศึกษาอาชีพของผู้สูงอายุในปัจจุบันยังมีอีกมากมายที่สามารถทำได้ โดยเฉพาะงานที่ได้เป็นนายตัวเอง เนื่องจากผู้สูงอายุมีเวลายืดหยุ่น มีอิสระในการเลือก อาจจะไม่ต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูลูกหลาน งานหนักหรืองานเบาก็สามารถเลือกได้ อีกทั้งยังได้อยู่บ้าน และช่วยคลายความเครียดได้อีกด้วย โดยตัวอย่างอาชีพต่าง ๆ เช่น

1) สอนหนังสือออนไลน์ ในช่วงโควิด-19 การเรียนออนไลน์เป็นที่นิยมมากขึ้น เนื่องจากทำให้สะดวกทั้งผู้เรียนและผู้สอนซึ่งการศึกษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาสำหรับทุกคน โดยผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์หรือความรู้ในเรื่องเฉพาะทางหรือมีภูมิปัญญาจากการสั่งสมประสบการณ์ หรือเป็นปราชญ์ชาวบ้าน สามารถนำมาแบ่งปันได้โดยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น

การสอนออนไลน์ผ่านทางวิดีโอคอล การอัดคลิปวิดีโอการสอนลง YouTube หรือช่องทางอื่นๆ อีกมากมาย

2) เป็นที่ปรึกษาเฉพาะด้าน องค์กรต่าง ๆ ในปัจจุบันมีความต้องการที่จะใช้ความรู้หรือประสบการณ์เฉพาะด้านที่ได้จากผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ทำให้ในหลายองค์กรนิยมเชิญผู้สูงอายุที่เกษียณอายุการทำงานไปเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยในการตัดสินใจต่าง ๆ โดยเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำการวางแผนกลยุทธ์สำหรับองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน

3) ขายของออนไลน์ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในปัจจุบันการซื้อขายบนโลกออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ได้อย่างมหาศาล เนื่องจากคนหันมานิยมซื้อของบนช่องทางออนไลน์กันมากมาย เพราะสะดวกและประหยัดเวลา และผู้ขายไม่ต้องเสียค่าพื้นที่ ไม่เหน็ดเหนื่อยกับการยืนขายตลอดเวลาทั้งวัน เพราะการอยู่บ้านเฉย ๆ ก็สามารถขายของออนไลน์ได้ เพราะฉะนั้นผู้สูงอายุ ก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน

4) ขายอาหารออนไลน์ ผู้สูงอายุบางคนมีพรสวรรค์ในการทำอาหาร และประสบการณ์ที่สั่งสมมานานสามารถแบ่งปันความอร่อยให้กับคนรอบข้างได้ โดยในปัจจุบันช่องทางการขายอาหารมีมากมายไม่ว่าจะเป็น ร้านค้าออนไลน์ ช่องทางเดลิเวอรี่โดยสามารถประกอบอาหารจากที่บ้านตัวเองได้เลย หรือจะเปิดร้านขายที่บ้านก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถประสบความสำเร็จได้

5) นักสร้างสรรค์งานฝีมือผ่านสื่อดิจิทัล ผู้สูงอายุท่านใดที่มีความหลงใหลและมีฝีมือในเรื่องของงานศิลปะ ด้วยประสบการณ์ที่สั่งสมมานาน ทำให้งานศิลปะที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ เช่น ภาพวาด เครื่องปั้น ผ้าทอ หรืองานแกะสลัก สามารถนำผลงานศิลปะมาวางขายออนไลน์ได้ โดยในยุคปัจจุบัน การซื้อขายงานศิลปะผ่านทางออนไลน์ก็เป็นหนึ่งในช่องทางที่มีความน่าสนใจ และจะยังสามารถสร้างรายได้เสริมได้อีกด้วย

6) นักเขียนหรือนักแปล การเล่าเรื่องราวประสบการณ์ชีวิต หรือความชื่นชอบที่จะแบ่งปันความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ผ่านตัวหนังสือ ก็สามารถเป็นช่องทางในการหารายได้โดยการเผยแพร่ผ่านโลกออนไลน์ไม่ว่าจะเป็น ผ่านบล็อก เว็บไซต์ หรือหนังสืออีบุ๊ก ก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสร้างรายได้ในยุคดิจิทัล

7) ถ่ายภาพขายออนไลน์ ปัจจุบันการขายภาพถ่ายบนโลกออนไลน์เป็นที่นิยมมาก โดยมีหลายแพลตฟอร์มที่สามารถนำภาพถ่ายมาวางจำหน่ายได้ เช่น Shutterstock Dreamstime Fotolia นอกจากจะสร้างรายได้เสริมได้แล้ว ผู้สูงอายุยังได้ทำงานอดิเรกที่ตัวเองชอบ และยังได้ท่องเที่ยวหาไอเดีย หรือสถานที่ถ่ายรูปต่าง ๆ ช่วยแก้เบื่อแก้เหงาได้อีกด้วย

8) ทำเกษตรอัจฉริยะ ผู้สูงอายุส่วนมากชอบการปลูกต้นไม้ ทำสวน เนื่องจากได้อยู่กับธรรมชาติ อยู่กับความสงบ และได้ออกกำลังกายไปในตัว ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้มา ก็สามารถนำมาประกอบอาหาร โดยไม่ต้องเสียเงินซื้อ หรือถ้าผลิตเหลือ ก็สามารถนำไปฝากเพื่อนบ้าน ขายตามท้องตลาด หรือจะฝากขายตามร้านสะดวกซื้อก็ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งในยุคปัจจุบันสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับการทำการเกษตรได้ อีกทั้งยังสามารถช่วยเพิ่มผลผลิต ลดแรงงานมนุษย์ และมีความแม่นยำในการบริหารจัดการแปลงปลูกได้เป็นอย่างดี

9) เปิดบ้านพักโฮมสเตย์ หากในบ้านของผู้สูงอายุมีพื้นที่เหลือ หรือมีบ้านพักตากอากาศที่ว่าง ก็สามารถริโนเวทให้เป็นบ้านพักโฮมสเตย์ โดยเฉพาะหากเป็นบ้านที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยว นอกจากจะได้อยู่บ้านตัวเองแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับตัวเองได้ สามารถอาศัยสื่อดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์หาลูกค้าสำหรับโฮมสเตย์ หรือใช้แพลตฟอร์มต่างๆ ในการให้บริการ จองที่พัก เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษา คือ เขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 21 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารและบุคลากรหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเขตในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน และบุคลากร ในสำนักงานเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 โดยคัดเลือกตัวแทนเขตละ 2 คน คือ ผู้บริหาร 1 คน และ บุคลากร 1 คน 2) ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน โดยเลือกตัวแทนเขตละ 1 คน คละกันไปทั้งเพศชายและเพศหญิง และมีความหลากหลายด้านช่วงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคำถามสำหรับเก็บข้อมูลในแต่ละประเด็น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า กรุงเทพมหานคร ได้มีการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ ได้แก่

1.1 การจัดฝึกอบรมความรู้ พบว่า มีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพฯ ให้กลุ่มผู้สูงอายุตามชุมชน เพื่อเสริมสร้างความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ โดยการเนื้อหาวิชาความรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดฝึกอบรมจะคำนึงถึงความสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ

1.2 การพัฒนาฝีมือ พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาทักษะฝีมือผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปใช้กับการประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือสามารถให้ประสิทธิภาพการทำงานใกล้เคียงกับวัยแรงงานวัยอื่น

1.3 การจัดหางาน พบว่า อาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในหลากหลายรูปแบบ มีการสร้างฐานข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อใช้วิเคราะห์ศักยภาพของแรงงานสูงอายุ วางแผนการจ้างงานผู้สูงอายุ รวมถึงส่งมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้ทำอาชีพอิสระ

1.4 การส่งเสริมนายจ้าง พบว่า การกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้นายจ้างเกิดจ้างงานแรงงานผู้สูงอายุ การปรับปรุงมุมมองของนายจ้างที่มีต่อ

ผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดมีการจ้างงานผู้สูงอายุมากขึ้น รวมถึงสำรวจความต้องการทำงานของผู้สูงอายุเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ

1.5 การส่งเสริมการรวมกลุ่ม พบว่า มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะของการรวมกลุ่มเป็นชมรมผู้สูงอายุ เพื่อสร้างตราสินค้าที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานภาครัฐจะคอยพัฒนาต่อยอดสินค้าสู่ตลาดออนไลน์ แต่การส่งเสริมยังขาดความต่อเนื่อง และผู้สูงอายุยังขาดการมีส่วนร่วม ติดบ้าน และแยกตัวออกจากสังคม

2. ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ประเด็นด้านทัศนคติของสังคมและผู้ประกอบการที่มีต่อผู้สูงอายุเป็นไปในทิศทางที่เป็นลบ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงาน เพราะมองว่าผู้สูงอายุไม่มีศักยภาพในการทำงาน การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพของผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่อง การขาดเงินลงทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุปฏิเสธไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพและบางส่วนไม่ต้องการทำงาน

3. แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า กรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มโอกาสในการทำงานให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการเพิ่มมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการ เสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง มีศักยภาพในการทำงาน จัดอบรมเพิ่มทักษะหรือฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ รวมถึงการวัดประเมินผลเพื่อสะท้อนภาพการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ นำภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างงานสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ สนับสนุนและจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ ช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจ และมียอดขายมากขึ้น

อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ แยกเป็นประเด็นคือ

1) การจัดฝึกอบรมความรู้ พบว่า มีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพฯ ให้กลุ่มผู้สูงอายุตามชุมชน เพื่อเสริมสร้างมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ โดยการเนื้อหาวิชาความรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดฝึกอบรมจะคำนึงถึงความสอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชลัยพร อมรวัฒนา และคณะ (2551) ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีต่อความสำเร็จของการส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ คือ การเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนา ทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พายุ นาวาคุณระ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุยังมีความสนใจที่จะเข้าร่วมฝึกอบรมอาชีพ ที่มีมาตรฐานเพื่อให้เกิดความรู้และทักษะในอาชีพที่จะทำให้มีรายได้เพิ่มสูงขึ้นเพียงพอที่เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และต้องการมีเงินออมเพื่อใช้จ่ายในเวลาที่ไม่สามารถทำงานได้

2) การพัฒนาฝีมือ พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาทักษะฝีมือผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปใช้กับการประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือสามารถให้ประสิทธิภาพการทำงานใกล้เคียงกับวัยแรงงานวัยอื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ World Economic Forum (2017) คาดการณ์ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องทักษะในตลาดแรงงาน โดยสัดส่วนของแรงงานมากกว่าครึ่งจะต้องมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนทักษะสำคัญภายในปี ค.ศ. 2022 โครงสร้างอายุของกำลังแรงงานมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากคนมีอายุยืนยาวขึ้น เมื่อมีอายุคาดหมายเฉลี่ย (Life Expectancy) เพิ่มขึ้น กลายเป็นการเพิ่มโอกาสในการอยู่ในตลาดแรงงานนานขึ้น และสามารถสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและรักษาเสถียรภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้ต่อไปแม้ในยามที่สัดส่วนของวัยกำลังแรงงานเริ่มลดลง ดังนั้น แรงงานในวัยสูงอายุจะเป็นอีกกำลังสำคัญของการขับเคลื่อนตลาดแรงงานในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่ประกอบไปด้วยคนหลายวัย (Multi-Generational Workforce) ดังนั้น นโยบายที่สำคัญจากนี้ไปคือ การเพิ่มการลงทุนในการ

พัฒนาและยกระดับทักษะแรงงานสูงอายุ (Reskill and Upskill) เพื่อเพิ่มความสามารถในการได้รับการจ้างงาน (Employability) ของแรงงานกลุ่มนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี เทียนธาดา และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยามีดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนที่มีจิตอาสา 2) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายกับชุมชน 3) การสร้างคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ 4) การมีทรัพยากรในท้องถิ่น 5) การได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐและเอกชน 6) การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7) การคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ 8) การจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด 9) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบการณ์ของผู้สูงอายุ และ 10) การได้รับการฝึกอบรมจากทางหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน

3) การจัดหางาน พบว่า อาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในหลากหลายรูปแบบ มีการสร้างฐานข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุเพื่อใช้วิเคราะห์ศักยภาพของแรงงานสูงอายุ วางแผนการจ้างงานผู้สูงอายุ รวมถึงส่งมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้ทำอาชีพอิสระ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชลัยพร อมรวัฒนา และคณะ (2551) การแก้ไขหรือลดอุปสรรคเรื่องการจ้างงานของผู้สูงอายุในต่างประเทศ ประสบความสำเร็จ เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ดังนี้ 1) การแสวงหาวิธีการส่งเสริมการจ้างงานในผู้สูงอายุที่มีรูปแบบที่หลากหลายและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 2) ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศ 3) การจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพ 4) การออกมาตรการส่งเสริมให้นายจ้างจ้างแรงงานผู้สูงอายุด้วยความสมัครใจ และ 5) การเพิ่มพูนความรู้และการพัฒนาทักษะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภชัย ศรีสุชาติ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ ตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม (E6) ภาครัฐจึงควรสร้างแนวทางการจ้างงานผู้สูงอายุตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม โดยมีรูปแบบเพื่อเสริมสร้างการจ้างงานผู้สูงอายุได้ 3 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 เป็นการจ้างงานผู้สูงอายุที่อยู่ในระบบการทำงานแบบมีนายจ้างหรือการขยายการเกษียณอายุการทำงาน โดยเน้นผู้สูงอายุที่มีการทำงานอยู่ในระบบ รูปแบบที่ 2 เป็นการจ้างงานผู้สูงอายุผ่านระบบของการทำงานไม่เต็มเวลา เป็นแรงงานส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตหรืออยู่ในห่วงโซ่อุปทานของกระบวนการผลิตให้กับบริษัท รวมถึงการจัดระบบตลาดสินค้าที่มีผู้สูงอายุเป็นผู้ผลิตและผู้ขาย ซึ่งเป็นการ

ดำเนินการที่มีความต่อเนื่อง ซึ่งกลไกส่งเสริมรูปแบบของการทำงานกลุ่มนี้ คือ มาตรการภาครัฐที่ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีความยืดหยุ่นในการจ้างงานผู้สูงอายุ เช่น การทำตลาดสินค้าให้กับผู้สูงอายุ และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการและการเพิ่มทักษะการทำงานให้ผู้สูงอายุ รูปแบบที่ 3 เป็นการจ้างงานผู้สูงอายุผ่านกลไกของการทำ CSR ของกิจการต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมาเป็นงบประมาณเพื่อการจ้างผู้สูงอายุ การบริจาคเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในการทำงาน

4) การส่งเสริมนายจ้าง พบว่า การกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้นายจ้างเกิดจ้างงานแรงงานผู้สูงอายุ การปรับปรุงมุมมองของนายจ้างที่มีต่อผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดมีการจ้างงานผู้สูงอายุมากขึ้น รวมถึงสำรวจความต้องการทำงานของผู้สูงอายุเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2558) ได้เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการทำงานผู้สูงอายุในภาคเอกชน ดังนี้ 1) การใช้มาตรการจูงใจ ทั้งในด้านอุปทานและอุปสงค์ 2) การลดอุปสรรคต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยการสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 3) มาตรการสนับสนุน โดยการปรับปรุงกฎหมายการไม่เลือกปฏิบัติกับลูกจ้างสูงอายุ การสร้างระบบคัดกรองและจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน 4) การสร้างระบบการเงินการคลังมหภาค เพื่อพัฒนาระบบบำนาญบำนาญและการออมให้เอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดการขยายอายุการทำงาน และ 5) การเตรียมความพร้อมคนไทยเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภชัย ศรีสุชาติ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ ตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม (E6) ผลการวิจัยพบว่า ภาครัฐควรมีมาตรการเสริมอื่นๆ เพื่อจูงใจให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ และไม่เป็นการบังคับสถานประกอบการให้ต้องมีการรับผู้สูงอายุเข้าทำงาน แต่เป็นการดำเนินการในลักษณะของความสมัครใจและมีการส่งเสริมหรือให้การสนับสนุนผ่านรูปแบบทั้งเป็นตัวเงินและมิได้เป็นตัวเงินจากภาครัฐ ซึ่งตัวอย่างของมาตรการกลุ่มนี้ เช่น การยกย่องสถานประกอบการที่เป็นต้นแบบของการจ้างงานผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้ภาคการเงินมีนวัตกรรมทางการเงินที่เหมาะสมต่อสังคมผู้สูงอายุ การส่งเสริมการอบรมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เป็นต้น

5) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม พบว่า มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะของการรวมกลุ่มเป็นชมรมผู้สูงอายุ เพื่อสร้างตราสินค้าที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานภาครัฐจะคอยพัฒนาต่อยอดสินค้าสู่ตลาดออนไลน์ แต่การส่งเสริมยังขาดความต่อเนื่อง และผู้สูงอายุยังขาด

การมีส่วนร่วม ติดบ้าน และแยกตัวออกจากสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ นนทยา อิทธิชิน บัญชร (2559) การสร้างเครือข่าย กลุ่มผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์กัน มีโครงสร้างและระบบการจัดการการเชื่อมโยงกันสามารถร้อยรัดความพยายาม ในการสร้างอาชีพต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันโดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์ และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พายุ นาวาคูระ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการให้มีการรวม กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับบริบทชุมชนของตนเองและให้มีความสอดคล้องกับสภาวะร่างกายของผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน

2. ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ ที่พบว่า ทศนคติของสังคมและผู้ประกอบการที่มีต่อผู้สูงอายุเป็นไปในทิศทางที่เป็นลบ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงาน เพราะมองว่าผู้สูงอายุไม่มีศักยภาพในการทำงาน การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพของผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่อง การขาดเงินลงทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุปฏิเสธไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพและบางส่วนไม่ต้องการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2554) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมสมัยใหม่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าทางเศรษฐกิจ และมักถูกทอดทิ้งไว้ลำพัง ทั้ง ๆ ที่ผู้สูงอายุอาจมีความต้องการรายได้มากกว่าในช่วงวัยกลางคน เช่น เกิดปัญหาสุขภาพทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการ รักษาพยาบาลมากขึ้น ต้องการคนดูแลเนื่องจากตนเองไม่แข็งแรง ดังนั้นผู้สูงอายุจะมีความต้องการ ด้านการเงินมากขึ้น ในกรณีที่ถูกปฏิเสธจากแหล่งทรัพยากรทางการเงิน เช่น การเกษียณอายุทำให้ครอบครัวของผู้สูงอายุต้องเผชิญกับการมีรายได้จำกัดรวมทั้งภาวะทางเศรษฐกิจที่ถดถอยส่งผลกระทบต่อรายได้ของผู้สูงอายุทั้งสิ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสมล บุตรวิเศษ และอุปภิภูษา อินทรสาด (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ความแข็งแรงของร่างกาย

การมีสมาธิในการทำงาน ความพึงพอใจที่ได้ผูกมิตรกับคนอื่น และชีวิตความเป็นอยู่ภาพรวม ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ

3. แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ ที่พบว่า ควรเพิ่มโอกาสในการทำงานให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการเพิ่มมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการ เสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง มีศักยภาพในการทำงาน จัดอบรมเพิ่มทักษะหรือฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ รวมถึงการวัดประเมินผลเพื่อสะท้อนภาพการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ นำภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างงานสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ สนับสนุนและจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ ช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจ และมียอดขายมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วรโชติ โพธาราม (2563) ในปัจจุบันยังมีอาชีพอีกมากมายที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ โดยเฉพาะงานที่ได้เป็นนายตัวเอง เนื่องจากผู้สูงอายุมีเวลายืดหยุ่น มีอิสระในการเลือก อาจจะไม่ต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูลูกหลาน งานหนักหรืองานเบาก็สามารถเลือกได้ อีกทั้งยังได้อยู่บ้าน และช่วยคลายความเครียดได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรา สุขะสุนธร และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุด้วยผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการผู้สูงอายุควรพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่นโดยใช้ภูมิปัญญาที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมและกำหนดเป็นตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายประเภทและหลายระดับราคา การกำหนดราคาให้สอดคล้องกับคุณภาพและปริมาณของผลิตภัณฑ์ โดยพิจารณาต้นทุนประกอบ ภาครัฐควรจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับผลิตและจำหน่าย และจัดตั้งศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางออนไลน์ประจำตำบลโดยมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ได้เห็นกระบวนการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ โดยกรุงเทพมหานคร ได้มีการจัดฝึกอบรมความรู้ มีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพ เสริมสร้างความรู้ ฝึกทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพที่

สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาทักษะฝีมือผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปใช้กับการประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้นายจ้างเกิดจ้างงานแรงงานผู้สูงอายุ รวมถึงมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะของการรวมกลุ่มเป็นชมรมผู้สูงอายุ เพื่อสร้างสินค้าที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ โดยอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในหลากหลายรูปแบบ สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบในประเด็นด้านทัศนคติของสังคมและผู้ประกอบการที่มีต่อผู้สูงอายุเป็นไปในทิศทางที่เป็นลบ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงาน เพราะมองว่าผู้สูงอายุไม่มีศักยภาพในการทำงาน การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพของผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่อง ผู้สูงอายุปฏิเสธไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพและบางส่วนไม่ต้องการทำงาน ในส่วนแนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุนั้น คือ กรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มโอกาสในการทำงานให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการเพิ่มมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการ เสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง มีศักยภาพในการทำงาน จัดอบรมเพิ่มทักษะหรือฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ นำภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างงานสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ ช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจ และมียอดขายมากขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

- 1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุเพื่อประกอบอาชีพของผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่อง การขาดเงินลงทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ
- 2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักในคุณค่าของตนเองของผู้สูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมความรู้ การพัฒนาฝีมือ และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับตนเอง

3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มหรือกิจกรรมอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เช่น การสนับสนุนเงินทุน การจัดฝึกอบรมความรู้ และการพัฒนาฝีมือ จนสามารถสร้างงาน และสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพเพื่อมนุษย.

ฉัตรพร ถมกระจำง. (2565). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุเลย. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชวลิต สวัสดิ์ผล. (2563). นโยบายการทำงานและการจ้างงาน ผู้สูงอายุ: ข้อเสนอแนะบางประการ. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน, 13(1), 117-132.

ชลัยพร อมรวัฒนา และคณะ. (2551). การสังเคราะห์โครงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นนทยา อิทธิชินบัญชร. (2559). แนวทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุ. ในจังหวัดศรีสะเกษ. วารสารปัญญาวิวัฒน์, 8(1), 111-121.

- นราวุฒิ นุชนาคา. (2563). แรงงานผู้สูงอายุกับการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ในพื้นที่ตำบลราชาเทวะ จังหวัดสมุทรปราการ. ใน การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นัสมล บุตรวิเศษ, อุปริฎฐา อินทรสาด. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิศูนย์พระนครศรีอยุธยา.
- พายุ นาวาคูระ. (2564). แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่ออำเภอ เมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารมนุษยสังคมสาร (มมส), 19(3), 21-42.
- ภัทรา สุขะสุคนธ์ และคณะ. (2564). แนวทางการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุด้วยผลิตภัณฑ์ชุมชน ใน จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 23(2), 73-84.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2556). รายงานการสังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีวิชาการมนต์ทัศน์ใหม่ นิยามผู้สูงอายุและการขยายอายุเกษียณ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- วรโชติ โพธาราม. (2563). การสร้างรายได้ในยุคสมัยใหม่ สำหรับผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 21 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.depa.or.th/en/article-view/making-modern-for-elderly>
- วิรัช เกษมทรัพย์. (2564). เราเตรียมพร้อมกันหรือยังกับการดูแลผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพและครอบคลุม. นครปฐม: งานสื่อสารองค์กร กองบริหารงานทั่วไป สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิไลพร ขำวงษ์ และคณะ. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 5(2), 32-40.
- ศศิพัฒน์ยอดเพชร. (2554). สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ศรีสุชาติ. (2563). ทิศทางการจ้างงานของประเทศไทยในยุคอุตสาหกรรม 4.0. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สยามรัฐออนไลน์. (2566). กทม.เร่งสำรวจผู้สูงอายุ นำเข้าระบบสวัสดิการ สร้างงานพัฒนาชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 17 มิถุนายน 2566, จาก <https://siamrath.co.th/n/440105>
- สุภาวดี เทียนธาดา และคณะ. (2564). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน. เชียงใหม่:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2558). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักข่าว Hfocus. (2565). กทม. ขับเคลื่อนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต่อเนื่อง ดูแลครอบคลุมทุก มิ ตี . เรีย ก ใช้ เมื่ อ 1 7 มิ ถุ น า ย น 2 5 6 6 , จาก <https://www.hfocus.org/content/2022/05/25151>
- Denham, M. J. (1991). Care of The Long-stay Elderly Patient. (2nd ed.). London: Chapman and Hall.
- Orem, D. E. (1991). Nursing Concepts of Practice. (4th ed.). Mosby-year Book.
- Peace, S.M. (1990). Researching Social Gerontology: Concepts, Methods and Issues. London: SAGE.
- Research Cafe' Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (2562). สังคมผู้สูงอายุการเตรียมความพร้อมและรับมือกับสังคมผู้สูงอายุของไทย. เรียกใช้เมื่อ 21 มิถุนายน 2566, จาก <https://researchcafe.tsri.or.th/aging-society/>
- World Health Organization. (1994). Division of Mental Health. Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools. Geneva: World Health Organization.
- World Economic Forum (2017). The Future of Jobs Report 2017. Insight Report. Centre for the New Economy and Society.

ปัญหา และ อุปสรรค ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการต่อปัญหา
การขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน :

กรณีศึกษาพื้นที่กรุงเทพมหานคร*

DIFFICULTIES AND OBSTACLES OF POLICE OFFICERS IN DEALING
WITH THE PROBLEM OF SELLING PIRATED PRODUCTS IN THE FORM
OF MANNEQUINS FROM CARTOON MOVIES: A CASE STUDY OF THE
BANGKOK AREA

ลภัสวัฒน์ วรทัฬหศิริ¹ และ ธรรมวิทย์ เทิดอุดมธรรม²

Rapatsawat Worrathapsiri¹ and Thamavit Terdudomtham²

¹⁻²มหาวิทยาลัยรังสิต

¹⁻² Rangsit University, Thailand

Email: arnonpattana2017@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการต่อปัญหาสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนและหาแนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหาสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการได้แก่ สัมภาษณ์เชิงลึกและ วิจัยเชิงเอกสาร เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนคือการขายบนอินเทอร์เน็ตและร้านค้า ในส่วนปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการต่อการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนคืออุปสรรคที่มาจากตัวกฎหมายลิขสิทธิ์กล่าวคือเป็นความผิดส่วนตัวต้องมีการแจ้งความร้องทุกข์ก่อนจะดำเนินคดีตามกฎหมายได้และกฎหมายลิขสิทธิ์มี

* Received 14 April 2024; Revised 11 June 2024; Accepted 29 June 2024

ความล้าสมัย รวมไปถึงการที่กฎหมายลิขสิทธิ์มีเนื้อหาซับซ้อนยากแก่การเข้าใจจึงทำให้หลายๆ คนไม่เข้ากฎหมายลิขสิทธิ์จึงลงมือขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ อีกทั้งยังเป็นการลงทุนที่คุ้มค่า เพราะต้นทุนต่ำกำไรเยอะและที่สำคัญขาดการบังคับใช้กฎหมาย โดยแนวทางการแก้ไขและ ป้องกันปัญหาสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีดังนี้ 1.แก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ให้เป็นความผิดต่อรัฐ 2.โรงเรียนปลูกฝังในเรื่องของการเคารพสิทธิ์ผู้อื่นเพื่อให้เด็กและเยาวชนโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดี รู้จักควบคุมตนเองจะได้ไม่ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์หรือซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เพื่อตอบสนอง ความต้องการของตัวเอง 3.การที่ประชาชนให้ความร่วมมือกับตำรวจในการประสานงานแจ้ง เบาะแสให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อพบเห็นการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์อันเป็นไปตามหลัก ทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ตำรวจ 4. บังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกับความผิด

คำสำคัญ: สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์, หุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

Abstract

This research study aims to examine the sales trends of pirated products, specifically models derived from animated films. Additionally, it seeks to identify the challenges and barriers faced by law enforcement agencies in addressing the issue of pirated products in the form of cartoon movie mannequins and to propose solutions and preventative measures. This study employs a qualitative research methodology. The procedures include in-depth interviews and document study, among others. The study findings indicate that pirated items in the shape of mannequins depicting cartoon movie characters are being sold online and in physical places. The challenges encountered by the authorities in addressing the selling of counterfeit merchandise in the form of cartoon movie mannequins mainly stem from copyright legislation. Specifically, copyright infringement is considered a private violation, necessitating filing a formal complaint before legal measures may be pursued. The law and copyright legislation need to be updated, mainly due to the intricate and convoluted nature of copyright law. Consequently, a significant

portion of the population needs more comprehension of copyright regulations, leading to the proliferation of counterfeit goods in the market. Furthermore, this venture is very advantageous because of its low expenses, substantial revenues, and, notably, the absence of government enforcement. The recommended guidelines for resolving and mitigating issues about counterfeit merchandise are outlined below is qualitative data analysis. 1. Revise the copyright legislation to classify it as a criminal violation against the government. 2. The school instils a sense of respect for the rights of others to cultivate responsible individuals who possess self-control and refrain from engaging in the sale or purchase of pirated items for personal gratification. 3. The general public collaborates with the police by organizing and reporting information on the sale of pirated products, aligning with the principles of police-community relations. 4. Ensure that the legislation is aligned with the severity of the offence.

Keywords: Pirated Products, Mannequins from Cartoon Movies , Economic Crime

บทนำ

สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นปัญหาเรื้อรังในไทย จนถูกมองว่ากลายเป็นหนึ่งใน “ภาพจำ” ของชาวต่างชาติที่มีต่อเมืองไทย หรือแม้แต่ “ภาพจำ” สำหรับชาวไทยด้วยกันเอง แม้กฎหมายไทยมีบทลงโทษต่อผู้ผลิตและผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์อย่างชัดเจน แต่จนถึงปัจจุบัน สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ยังสามารถพบเห็นได้ตามท้องตลาดทั่วไป เสมือนไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย และแทบจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยไปแล้ว(มดิชน,2560) เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และกฎหมายลิขสิทธิ์เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวแต่ดูเหมือนว่าคนไทยยังไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร จึงเกิดปัญหาการละเมิดกฎหมายลิขสิทธิ์อยู่เสมอ(ไพบุลย์ อมรวิญญูเกียรติ , 2562) ในขณะที่ไทยยังคงเดินหน้าแก้ปัญหาและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างต่อเนื่องทุกช่องทาง โดยเฉพาะการซื้อขายผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรือทางออนไลน์ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่ว

โลกในปัจจุบัน และนอกจากจะสร้างความเสียหายต่อเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ในภาพรวม ตลอดจนความเชื่อมั่นของประชาชน ผู้บริโภคที่มีต่อระบบการค้าขายออนไลน์ด้วย(BBC News ,2561)

การละเมิดลิขสิทธิ์ในประเทศไทยนับว่าเป็นปัญหาที่มีมานานและไม่สามารถแก้ไขให้หมดไปได้ และดูเหมือนจะไม่มีทางหมดไปได้ ทุกวันนี้ต้องยอมรับว่า สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ สินค้าเลียนแบบมีอยู่มากมาย ทั้งสินค้า เครื่องใช้ ต่างๆ มีทั้งการเลียนแบบจากเครือข่ายในประเทศเอง และ มีการนำสินค้าเลียนแบบมาจากต่างประเทศ โดยเจ้าหน้าที่เองพยายามจะจับกุมและปรากฏข่าวจับกุมอยู่บ่อยครั้ง

ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ส่วนหนึ่งเกิดจากพื้นฐานคนไทยที่ยังขาดความเข้าใจว่าแบบไหนจึงจะเข้าข่ายละเมิด หรือไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ ดังนั้น นโยบายอีกอย่างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ณ เวลาคือการมุ่งส่งเสริมให้คนไทยรับรู้/เข้าใจว่า การละเมิดลิขสิทธิ์นั้นผิดกฎหมาย ทำอย่างไรจึงจะไม่ละเมิด หรือว่าต้องใช้อย่างไรจึงจะปลอดภัย เพราะในปัจจุบันเรื่องลิขสิทธิ์เป็นเรื่องใกล้ตัวทุกคนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งลิขสิทธิ์ในสังคม Online(Law , 2564) และการจำหน่ายสินค้าปลอมที่ไม่ได้คุณภาพ เพื่อหลอกลวงขายให้กับผู้สนใจ เป็นการกระทำผิดกฎหมาย เป็นการทำลายเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ (สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข , 2564)

พ่อค้าแม่ค้าบางคนที่ไม่มีความรู้เรื่องลิขสิทธิ์ หรือบางคนก็รู้แล้วแกล้งทำเป็นไม่รู้ก็ตามแต่ เห็นว่าการตุ๋นตัวนี้ขายดี ก็ไปดาวน์โหลดรูปภาพการ์ตูนต่างๆ จากอินเทอร์เน็ต ทั้งที่ดังและไม่ดังมาปั่นขายวางขายกันเป็นจำนวนมาก แต่การทำแบบนี้เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย และมีโอกาสถูกจับได้ง่ายๆ ซึ่งข่าวเรื่องการดำเนินคดีกับผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์แล้ว ก็มีให้เห็นกันอยู่แทบทุกวัน บางคนไม่ขออนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ แต่ใช้วิธีวาดตัวการ์ตูนให้คล้ายๆ แต่ไม่เหมือน กับของต้นฉบับ แล้วก็เอาไปปั่นขาย ซึ่งการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเพราะถือว่าเป็นการดัดแปลงงานที่มีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นนั่นเอง(รู้ทันแมว , 2558) อีกมุมหนึ่งก็ต้องยอมรับว่าหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนเป็นสินค้าที่ขายง่าย ประเทศไทยมีสินค้าลักษณะนี้ที่เป็นสินค้าละเมิดสิทธิ์วางขายกันเป็นจำนวนมาก คดีละเมิดลิขสิทธิ์ในไทยหลายคดี จบกันที่ชั้นพนักงานสอบสวน เพราะคนขายไม่ยอมมี

เรื่องขึ้นโรงขึ้นศาล ก็ให้เจ้าของเรียกค่าเสียหายมา ต่อรองในจำนวนที่ทุกฝ่ายยอมรับแต่ก็ไม่มี การดำเนินคดีทางกฎหมาย (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ , 2563) การละเมิดลิขสิทธิ์หมู่ผู้สร้างสรรค์ งาน ผู้ประกอบการรายใหญ่บางรายก็ได้แสดงความกังวลในเรื่องนี้ออกมาตามสื่อสาธารณะ ต่างๆ ว่าได้รับความเสียหายจากการไม่บังคับใช้กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ดีและชัดเจนพอ ในประเทศ ไทย (Salika , 2563) จากการศึกษาของศูนย์วิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เผยผล การศึกษาจาก “โครงการศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการละเมิดลิขสิทธิ์ต่ออุตสาหกรรม ของสื่อออนไลน์ในไทยและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกฎหมาย (COPYRIGHT & VIDEO SHARING PLATFORM หรือ VSP)” พบการละเมิดลิขสิทธิ์สร้างความเสียหายกับอุตสาหกรรม คอนเทนต์และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอย่างมหาศาล คิดเป็นมูลค่ากว่า 90,000 ล้านบาท อัตรา จ้างงานลดลงถึงกว่า 40,000 ตำแหน่ง และยังส่งผลให้ผู้ผลิตคอนเทนต์ขาดแรงจูงใจในการ สร้างสรรค์งานต่อ เพราะผลงานไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างจริงจัง(BBC News, 2563)

งานสร้างสรรค์ที่ได้รับการคุ้มครองด้านทรัพย์สินทางปัญญานั้น ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย สากลหรือกฎหมายในไทย มีข้อยกเว้นเหมือนกัน คือ หากเป็นการใช้ผลงานลิขสิทธิ์ของคนอื่น ในฐานะที่เป็นแฟนคลับสามารถทำได้ภายใต้หลัก "การใช้ที่สมเหตุสมผล" แต่สิ่งที่จะเป็นปัญหา คือ ถ้าเราเอางานลิขสิทธิ์พวกนี้มาขาย โดยแสวงหากำไร เช่น การโพสต์บนเฟซบุ๊กหรือสื่อ สังคมออนไลน์เพื่อขาย หรือรับผลิตสิ่งของเพื่อขาย ตามกฎหมายลิขสิทธิ์จะถือว่ามีความผิด ก่อนข้างชัดเจน" (นายไพบุลย์ อมรวิญญูเกียรติ , 2562)

ดังนั้นการจัดการแก้ไขปัญหาสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจำภาพยนตร์ การ์ตูน จึงต้องมีการแก้ปัญหาโดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับรูปแบบของอาชญากรรมต่างๆเช่น อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ , การโกงลูกค้า , การโจรกรรมข้อมูล , การให้สินบน รวมไปถึงการ แก้ปัญหาโดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับ “การบริหารงานยุติธรรม” และความรู้มาตรการทาง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมดังกล่าวมิให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการต่อปัญหาการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน
3. เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งวิธีการศึกษาออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

- 1) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นเอกสารซึ่งจัดทำหรือพิมพ์เผยแพร่ในลักษณะสื่อสิ่งพิมพ์ หรือมีการบันทึกในลักษณะของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสำรวจความเป็นจริงของสถานการณ์
- 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น ทศนะ มุมมองจากกลุ่มตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการวิจัย

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น ทศนะ มุมมอง ได้แก่ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ผู้ที่เคยจำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ผู้บริโภคสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ตัวแทนจัดจำหน่าย รวมทั้งสิ้น 14 คนประกอบด้วย

1. อดีตผู้จำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน 3 คน
2. ผู้บริโภคสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน 3 คน
3. กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ 5 คน
4. ตัวแทนจัดจำหน่าย 3 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์

การวิจัยนี้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ดำเนินการขับเคลื่อนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เนื่องจากมีความยืดหยุ่นสูง ทำให้ผู้วิจัยสามารถซักถามพูดคุยกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างละเอียดลึกซึ้ง และผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นทัศนคติ และมุมมองอย่างกว้างขวาง เป็นอิสระ และผู้วิจัยสามารถซักถามผู้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมในรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนหรือมีข้อสงสัยเพิ่มเติมได้

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน

1. ร้านค้า

การขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนที่สามารถพบเห็นได้ในรูปแบบแรกคือการเปิดร้านขายไม่ว่าจะเป็นการเปิดร้านขายตามตลาดนัด เปิดร้านขายตามห้างสรรพสินค้า เปิดร้านขายตามข้างถนน เปิดร้านขายในตลาด ซึ่งทำให้ผู้ที่บริโภคสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์หาซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนได้ง่าย

2. อินเทอร์เน็ต

การขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนที่สามารถพบได้ในอีกรูปแบบหนึ่งคือการขายทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเทคโนโลยีที่ทันสมัยสามารถทำการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนได้อย่างง่ายดาย และนอกจากนี้ยังสามารถเปิดบัญชีมาโดยการนำชื่อผู้อื่นมาจดทะเบียนหรือเอาชื่อผู้อื่นมาขายได้ทำให้ยากแก่การจับกุม ทำให้การขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนสามารถทำได้ง่ายและสะดวกขึ้นและผู้บริโภคสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนสามารถเข้าถึงสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนได้ง่ายและนอกจากนี้การค้าขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนยังสามารถหลบหลีกการจับกุมได้จึงทำให้การขายในอินเทอร์เน็ตเป็นที่แพร่หลาย

2. ปัญหา และ อุปสรรค ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการต่อปัญหาการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน

1. ประชาชนไม่รู้กฎหมาย

มีผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์และผู้บริโภคสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์หลายคนไม่รู้เรื่องกฎหมายหรือรู้แต่รู้ไม่ละเอียดทำให้ไม่ทราบว่าสินค้าประเภทไหนเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ และไม่รู้ว่าการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีความผิดอย่างไร รวมไปถึงไม่รู้ว่าการละเมิดลิขสิทธิ์มีผลกระทบจากการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีผลกระทบอย่างไรบ้าง

2. เป็นการลงทุนที่คุ้มค่า

ผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนได้พิจารณาไตร่ตรองแล้วว่าการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนจะทำให้ได้กำไรคุ้มค่าเพราะเป็นการลงทุนน้อยแต่ได้กำไรมากนอกจากนี้สภาพแวดล้อมยังเปิดโอกาสให้กระทำความผิดเพราะขาดการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์หรือลงโทษผู้กระทำความผิดไม่สอดคล้องกับความผิด

3. ขาดการบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายโดยทั่วไปของสังคมหรือกฎหมายที่ผู้คนควรปฏิบัติต่อกันในลักษณะอย่างไรได้แตกสลายลง สังคมตกอยู่ในสภาพไร้บรรทัดฐานหรือไร้กฎหมาย สภาพเช่นนี้จะก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้น ทั้งนี้เพราะประชาชนไม่มีหลักศีลธรรมในการควบคุมจิตใจของตนเองและอาชญากรรมก็เกิดจากการควบคุมตนเองไม่ได้

การขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนสาเหตุหนึ่งมาจากการที่ประเทศไทยเป็นสังคมไร้ระเบียบเพราะขาดการบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์และยังขาดการป้องกันอาชญากรรมประเภทนี้จึงทำให้มีการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนจำนวนมาก

4. กฎหมายมีความล้าสมัย

กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันมีความล้าสมัยทำให้ตามเทคโนโลยีในสมัยนี้ไม่ทันซึ่งส่งผลทำให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์กันทางออนไลน์มากขึ้น โดยเฉพาะการลอกผลงานที่เกิดจากสร้างสรรค์ของ Ai เพราะงานสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจาก Ai ไม่มีลิขสิทธิ์

5. กฎหมายลิขสิทธิ์เป็นความผิดส่วนตัว

กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ประกาศใช้กันอยู่ในขณะนี้เป็นการผิดส่วนตัวจะต้องมีผู้เสียหายมาแจ้งความร้องทุกข์ถึงจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ ทำให้ตำรวจไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทันที

3. แนวทางการแก้ไขและป้องกันปัญหาการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภท หุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน

1. แก้ไขกฎหมาย

1.1 แก้ไขกฎหมายละเมิดลิขสิทธิ์ให้เป็นความผิดต่อรัฐ

กฎหมายลิขสิทธิ์ที่ประกาศใช้อยู่ในขณะนี้เป็นการผิดส่วนตัวจะต้องมีผู้ร้องทุกข์หรือแจ้งความตำรวจจึงสามารถดำเนินคดีได้ ควรจะแก้ไขให้เป็นความผิดต่อรัฐเพราะรัฐเป็นผู้เสียหายจากการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เพราะสินค้าพวกนี้ไม่เสียหายทำให้รัฐบาลรายได้และส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจดังนั้นจึงควรแก้ไขกฎหมายละเมิดลิขสิทธิ์ให้เป็นความผิดต่อรัฐเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทันทีและลดความเสียหายต่อรัฐที่เกิดขึ้น

1.2 แก้ไขกฎหมายให้มีความทันสมัยขึ้น

เนื่องจากกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ประกาศใช้ในขณะนี้เป็นการผิดส่วนตัวที่ล้าสมัยเพราะไม่สามารถตามเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ทันทีจึงส่งผลทำให้มีการเปิดบัญชีม้า เอาชื่อคนอื่นมาจดเป็น Username รวมไปถึงเอาชื่อคนตายมาเปิดบัญชีม้า ทำให้ยากแก่การจับกุม ทำให้มีการค้าขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนในอินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลายดังนั้นจึงควรแก้ไขกฎหมายให้มีความทันสมัยมากขึ้น

2. ประชาสัมพันธ์

ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องกฎหมายลิขสิทธิ์ว่าสินค้าประเภทไหนละเมิดลิขสิทธิ์ สินค้าประเภทไหนไม่ใช่สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ กล่าวคือ หน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นตำรวจ กรมทรัพย์สินทางปัญญา ศาลากร รวมไปถึงตัวแทนจัดขาย ควรจะประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนถึงกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ

กฎหมายลิขสิทธิ์ รวมไปถึงให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน รวมไปถึงการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนว่ามีผลกระทบอะไรบ้าง

3. การบังคับใช้กฎหมาย

ในกรณีผู้กระทำความผิดผู้ขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน ทางตำรวจจะต้องจับกุมผู้กระทำความผิดดังกล่าวและศาลจะต้องพิพากษาให้สาสมกับความผิดที่เกิดขึ้นไม่ให้คนอื่นเอาเป็นตัวอย่างและเป็นการปลูกฝังศีลธรรมในใจไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดดังกล่าวซ้ำ

อภิปรายผล

1. รูปแบบในการจำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน

1.1 ร้านค้า

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า รูปแบบการจำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนรูปแบบหนึ่งก็คือเปิดร้านค้าขาย ไม่ว่าจะเป็นเปิดร้านค้าขายในห้างสรรพสินค้า เปิดร้านค้าขายตามตลาดนัด เปิดร้านค้าตามตลาดทั่วไป หรือขายตามข้างทางต่างๆ ซึ่งการเปิดร้านค้าขายตามสถานที่ต่างๆก็จะทำให้คนเข้าไปอุดหนุนสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนเพราะสามารถพบเห็นได้ง่าย และยังกฎหมายละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความผิดส่วนตัวไม่ใช้การกระทำผิดต่อรัฐทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถดำเนินคดีได้ทันทีเพราะจะต้องมีผู้ร้องทุกข์ก่อนซึ่งก็ทำให้มีการเปิดร้านขายกันเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้เป็นเพราะประชาชนไม่ค่อยเข้าใจกฎหมายลิขสิทธิ์เลยทำให้เปิดร้านค้าขายกันเป็นจำนวนมาก

1.2 อินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตคือช่องทางการติดต่อสื่อสารรูปแบบหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมกันในหมู่คนทั่วไป ซึ่งทำให้ผู้จำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เลือกที่จะใช้ช่องทางทางอินเทอร์เน็ตในการจำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เพราะง่ายต่อการต่อการจำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภท

หุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่ายและมีผู้ใช้บริการจำนวนมาก จึงทำให้มีคนขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูนจำนวนมาก

2. ปัญหา และ อุปสรรค ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการต่อปัญหาการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน

2.1 ปัญหาที่ตัวบุคคล

1. มีการนำเข้าสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์
2. สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีต้นทุนการผลิตต่ำ
3. มีผู้ซื้อจำนวนมาก
4. มีการสลับกันมาขาย

2.2 ปัญหาจากตัวบทกฎหมาย

1. ปัญหาลิขสิทธิ์เป็นความผิดส่วนตัว
2. กฎหมายลิขสิทธิ์มีเนื้อหาที่สลับซับซ้อนยากแก่การเข้าใจ

2.3 ปัญหาจากการลงโทษ

หลังจากที่มีการจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจพาตัวผู้ต้องหาไปศาล ศาลก็พิพากษาไม่ได้สัดส่วนของความผิด ทำให้เกิดการกระทำความผิดแบบเดิมๆซ้ำๆ

3. วิธีการแก้ไขและป้องกันปัญหาการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน

3.1 แก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์

1. แก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์ให้เป็นความผิดต่อรัฐ

3.2 ศาลควรจะพิพากษาให้สาสมกับความผิด

3.3 การควบคุมตนเองไม่ให้เกิดความโลภ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปเพื่อศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการต่อปัญหาการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน ดังนี้

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทหุ่นจำลองจากภาพยนตร์การ์ตูน
3. ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศาลพิเศษที่เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- Mgonline. (2563). ศูนย์วิชาการจุฬาฯ เผยผลวิจัยการละเมิดลิขสิทธิ์วิดีโอออนไลน์ กระทบเศรษฐกิจกว่า 90,000 ล้านบาท ชี้การบังคับใช้กฎหมายยังอ่อนแอ เข้าถึงได้จาก <https://mgonline.com/online/section/detail/9630000008851>
- BBC. (2562). กระทงลิขสิทธิ์ : 5 บทเรียนนำรู้จากกรณีกระทงลายการ์ตูน. เรียกใช้เมื่อ 13 กรกฎาคม 2566 <https://www.bbc.com/thai/thailand-50298562>
- Law. (2564). สรุปสาระสำคัญจากสัมมนาวิชาการ หัวข้อ “การละเมิดลิขสิทธิ์ภาพยนตร์โดยการสปอยล์ (Spoil)”. การ์ตูน. เรียกใช้เมื่อ 13 กรกฎาคม 2566 <https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-copyright-infringement-spoil/>
- รู้ทันแมว.(2558).ลิขสิทธิ์ลายเสือ. การ์ตูน. เรียกใช้เมื่อ 13 กรกฎาคม 2566 <https://www.facebook.com/ipthailand/posts>
- สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.(2564).ตำรวจสอบสวนกลาง (CIB) ร่วมอย. ทลายโกดังทุนเงินปลอมเครื่องสำอางแบรนด์ดัง และเครื่องสำอางเถื่อน มูลค่ากว่า 20 ล้านบาท การ์ตูน. เรียกใช้เมื่อ 13 กรกฎาคม 2566 <https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/02/213288/>
- Salika.(2563).ศูนย์วิชาการจุฬาฯ เผยผลวิจัยการละเมิดลิขสิทธิ์วิดีโอออนไลน์ (VSP) กระทบการจ้างงาน. การ์ตูน. เรียกใช้เมื่อ 13 กรกฎาคม 2566 <https://www.salika.co/2020/01/31/copyright-video-sharing-platform/>

การส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน*

PROMOTING STUDENT MORLITY THROUGH COMMUNITY PARTICPATION

ณัฐกฤตา บุตรแพ¹, จิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์² และ ละมุล รอดขวัญ³

Nuttagitta Butpae¹, Jirasak Surangkaphiphat² and Lamun Rodkhwan³

¹⁻³วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Email: nuttagitta.but@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความยั่งยืน เนื่องจากคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ สามารถขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่และผลักดันให้เกิดการพลิกโฉมประเทศ สร้างสังคมไทยให้ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ การส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดโดยมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีแนวทาง 3 ขั้นตอน หรือ 3Ps Model ดังนี้ 1) การเตรียมการ (Pre-Pare) คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การสร้างเป้าหมายร่วมกัน 2) การดำเนินการ (Process) คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่เน้น 2.1) การส่งเสริมบทบาท ของผู้เรียนในการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในด้านพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และ 2.2) การสนับสนุนภาคีเครือข่ายและสังคมให้มีส่วนร่วมจัดสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน และ 3) การประเมินผล (Performance) คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานว่าบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ พร้อม

* Received 14 April 2024; Revised 15 June 2024; Accepted 29 June 2024

ทั้งกำหนดแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาต่อไป ทั้งนี้จะนำประโยชน์ไปสู่การพัฒนาคุณธรรมให้กับผู้เรียน อีกทั้งสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, การส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

This academic article aims to study ways to promote morality for students at the basic education level to ensure sustainability. Because morality is an important factor in human resource development. To be a complete human being in every dimension, that is, to be a good person, a talented person, and have quality, able to drive the modern world and push for the transformation of the country. Create a Thai society free from corruption and misconduct. Promoting student morality for sustainability requires cooperation from all relevant sectors. Provide opportunities for the community to participate in providing education that promotes student morality. This will result in the administration of the educational institution being in line with the set goals. It focuses on providing opportunities for the community to participate in thinking, deciding, planning, and carrying out operations. Build good relationships with each other and participate in the evaluation of operations with a 3-step approach or the 3Ps Model as follows: 1) Pre-Pare is participation in planning, decision making, creating common goals. 2) Process is participation in operations that emphasize 2.1) Promoting the role of students in organizing activities with parents and communities in the areas of sufficiency, discipline, honesty, volunteerism, gratitude, and 2.2) Supporting network partners and society to participate in organizing the environment. both inside and outside the educational institution to facilitate the promotion of student morality and 3) Performance is participation in evaluating performance to see whether the specified goals have been achieved or not. As well as setting guidelines for

correction, improvement and further development. This will bring benefits to the moral development of students. In addition, educational institutions can use this as a guideline in planning the development of educational institution administration.

Keywords: Educational institution administration, Promoting student morality, Community participation

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 10) ทรงมีพระบรมราโชบายเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาที่ต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน ซึ่งในด้านที่ 2 คือ การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม อันหมายถึงให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ดี ที่ถูก สิ่งชั่ว สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิด ที่ชั่ว เพื่อสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) อีกทั้งยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ยังได้สนองพระบรมราโชบายด้วยการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมระหว่าง ครอบครัว ชุมชน ศาสนา การศึกษา และสื่อ ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรมในลักษณะที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 1) การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมผ่านการเลี้ยงดูในครอบครัว โดยส่งเสริมให้ทุกครอบครัวยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มัชยสถอโดม และซื่อสัตย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะดังกล่าว 2) การบูรณาการเรื่องความซื่อสัตย์ วินัย คุณธรรม จริยธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้สอดแทรกเข้าไปในทุกสาระวิชาและทุกกิจกรรม รวมทั้งปรับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกให้เอื้อต่อการมีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ 3) การปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พัฒนาผู้นำชุมชนให้เป็นต้นแบบของการมีคุณธรรม จริยธรรม สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนในการจัดกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และการนำเยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และ 4) การใช้สื่อสารมวลชนในการปลูกฝัง ค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม โดยส่งเสริมให้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณสื่ออย่างเคร่งครัด รวมทั้งส่งเสริมการใช้สื่อ

ออนไลน์และเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ซึ่งไปในทิศทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 ที่กำหนดให้กระบวนการศึกษาส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทุกคนในทุกด้าน เน้นความสำคัญของความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ตั้งใจให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพ มุ่งสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ประเพณี เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและมีความสุขในการมีชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสมบูรณ์แบบ และมาตรา 29 ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนจัดการศึกษาอบรม แสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลเมืองโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

คุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ครบทุกมิติ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ สามารถขับเคลื่อนโลกสมัยใหม่และผลักดันให้เกิดการพลิกโฉมประเทศ สร้างสังคมไทยให้ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในช่วงระยะเวลา 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2566-2570) ของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 การพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความรู้และทักษะชีวิตอันมีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบ จึงเป็นประเด็นการพัฒนาของแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ.2566-2570) ต่อเนื่องจากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559-2565) ซึ่งเป็นแผนส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของประเทศที่พัฒนาคนไทยให้มีคุณธรรม โดยใช้หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม นำไปสู่การอธิบายในเรื่องของคุณธรรม และเกิดการบูรณาการเสริมคุณธรรมโดยหน่วยงานทุกภาคส่วนทั่วประเทศ เป็นกลไกขับเคลื่อนร่วมกับภาคีเครือข่ายในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อนำพลังบวกมาสร้างความร่วมมือแก้ปัญหาวิกฤตต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญในปัจจุบันและอนาคต โดยได้กำหนดแนวทางที่มีเป้าหมายหลัก คือ คนไทยอยู่ร่วมกันด้วยความสมานฉันท์ ด้วยดัชนีคุณธรรม 5 ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิต

อาสา กัตถัญญ และนำสังคมไทยสู่สังคมคุณธรรมอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) แต่การดำเนินการข้างต้นก็ยังไม่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เนื่องจากผลการประเมินคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกช่วงชั้น ประจำปีงบประมาณ 2565 ผลการประเมินคุณธรรมในระดับประถมศึกษาในภาพรวม พบว่า 1) ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนคุณธรรม จริยธรรม เฉลี่ย 77.99 คะแนน จากคะแนนเต็ม 96 คะแนน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเสียสละ และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ พบว่า คุณธรรม จริยธรรมทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ และ 2) ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมได้คะแนนคุณธรรม จริยธรรม เฉลี่ย 104.18 คะแนน จากคะแนนเต็ม 120 คะแนน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความเสียสละ และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปกติ พบว่า คุณธรรม จริยธรรมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

การส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนให้เกิดความยั่งยืนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาแนวทาง การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณธรรมให้กับผู้เรียน อีกทั้งนักวิชาการ สถานศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ ยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการบริหารสถานศึกษาต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาดังนี้ Good (1973) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการเกี่ยวกับงานหรือกิจการสถานศึกษา ทั้งการบริหารธุรกิจภายในสถานศึกษาและการดำเนินการเกี่ยวกับบุคลากรทั้งหมดในสถานศึกษา ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง เช่น การเรียน การสอน การแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วน นิพนธ์ กิณางค์ (2550) กล่าวว่า การ

บริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ของผู้บริหาร เพื่อให้กลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง (ผู้เรียน) ได้เจริญงอกงามไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการ โดยกำหนดให้คนกลุ่มหนึ่ง (ครู) เป็นตัวแทนในการดำเนินการ สอดคล้องกับ สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554) ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการของกลุ่มบุคคลเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ และความเป็นคนดี และ หวน พินธุพันธ์ (2554) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ทักษะ ค่านิยม หรือคุณธรรม ทั้งในด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนและไม่เป็นระเบียบแบบแผน อีกทั้ง สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2555) ยังกล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาโดยใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการ และพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ผู้เขียนสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบ การจัดการควบคุม และอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจการของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพราะกิจกรรมทั้งหมดเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษา

ในการบริหารสถานศึกษามีปัจจัยสำคัญที่เข้ามามีบทบาทต่อการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยนักวิชาการได้กล่าวถึง ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้ Herbert, A. Simon (1972) ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยการบริหาร เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ บุคลากร (Man) เงิน (Money) การบริหารทั่วไป (Management) การบริการประชาชน (Market) คุณธรรม (Moral) ข้อมูลข่าวสาร (Massage) การวัดผล (Measurement) และ Hersey, P., Blanchard, K.H., and Johnson (2001) ได้สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่ 5 สำหรับการบริหาร คือ การจูงใจ (Motivation) โดยมีความเห็นว่า การจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาจะอยู่รอดและเจริญเติบโตขึ้นได้ก็ด้วยแรงจูงใจที่สถานศึกษามีให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และ

ผู้เรียน แรงจูงใจเหล่านี้ ได้แก่ รายได้ รางวัล ค่าตอบแทน สวัสดิการต่าง ๆ รวมทั้งรางวัลที่มีได้จับต้องได้ เช่น การยกย่อง ชมเชย การประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น ปัจจัยทางการบริหารประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ บุคลากร และงานบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2551) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จได้จะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ 1) การบริหารคน 2) การบริหารเงิน 3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ 4) การบริหารงานทั่วไป 5) การบริหารการให้บริการประชาชน 6) การบริหารคุณธรรม 7) การบริหารข้อมูล 8) การบริหารเวลา และ 9) การบริหารการวัดผล และ จันทรานี สงวนนาม (2553) ได้สรุปไว้ว่า ทรัพยากรพื้นฐานทางการบริหารมีอยู่ 4 ประการ หรือที่เรียกว่า 4M's ได้แก่ Man Money Materials Management อีกทั้งชาญชิด ทัพพณี (2564) สรุปว่า ปัจจัยทางการบริหารที่มีต่อการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วยปัจจัยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสถานศึกษาที่ทำงานร่วมกัน ปัจจัยด้านงบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุก ๆ ส่วนของสถานศึกษา ปัจจัยด้านวัสดุสิ่งของ และปัจจัยการบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหาร

ผู้เขียนสรุปได้ว่า ปัจจัยทางการบริหารสถานศึกษา มี 4 ประการ คือ

- 1) คน ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสถานศึกษาที่ทำงานร่วมกัน
- 2) เงิน ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุก ๆ ส่วนของสถานศึกษา
- 3) วัสดุสิ่งของ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ
- 4) การจัดการ ได้แก่ การบริหารงานสถานศึกษาของผู้บริหาร

กระบวนการบริหารสถานศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษา ซึ่งผู้เขียนได้สังเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารสถานศึกษา

กระบวนการบริหารสถานศึกษา	Harold and Civil (1972)	Roald F. Campbell (1972)	Bovee and other (1993)	Koontz and Odommel (2001)	Andrew, J. Dubrin (2010)	สันติ บุญภิรมย์ (2552)	จันทร์ภาณี สงวนนาม (2553)	ปริญญพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553)	ความถี่
1. การวางแผน (Planning)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
2. การจัดองค์กร (Organizing)	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	6
3. การสั่งการ (Directing)	✓	-	-	-	-	✓	-	✓	3
4. การประสานงาน (Coordinating)	✓	✓	-	-	-	✓	-	-	3
5. การควบคุมงาน (Controlling)	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	7
6. การจูงใจ (Motivating)	✓	✓	-	✓	-	-	-	-	3
7. การบริหารงานบุคคล (Staffing)	-	-	-	-	-	-	-	✓	1
8. การอำนวยความสะดวก (Directing)	✓	-	-	-	-	-	-	-	1
9. การติดต่อสื่อสาร (Communicating)	✓	-	-	-	-	-	-	-	1
10. การเป็นผู้นำ (Leading)	✓	-	✓	-	✓	-	-	-	3
11. การตัดสินใจ (Decision-Making)	-	✓	-	-	-	-	-	-	1
12. การประเมินผล (Evaluation)	-	✓	-	-	-	-	✓	-	2

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผน คือ การกำหนดแผนงานและโครงการ 2) การจัดองค์กร คือ การกำหนดตำแหน่งและหน้าที่ในหน่วยงานให้ชัดเจน 3) การสั่งการ คือ การพิจารณาสั่งการและมอบหมายงาน 4) การประสานงาน คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยงาน 5) การควบคุมงาน คือ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน 6) การจูงใจ คือ แรงผลักดันที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ และ 7) การเป็นผู้นำ คือ ความสามารถในการนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามยอมรับนับถือและเชื่อฟัง

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน

ความหมายของคุณธรรม

นักการศึกษาและนักวิชาการได้อธิบายถึงความหมายของคุณธรรม ไว้ดังนี้ จินตนา บุญบงการ (2558) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่ดีหรือคุณสมบัติที่เป็นธรรมของบุคคล อันเกิดจากการสั่งสอนของบิดา มารดา ครู อาจารย์ หรือเกิดจากขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถ่ายทอดต่อกันมา มุลนินิยวสศิริคุณ (2558) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี เริ่มตั้งแต่ความนึกคิด ความปรารถนา ความตั้งใจ คนที่มีคุณธรรมย่อม แสดงพฤติกรรมที่สังคมตัดสินว่าดีจริง

ส่วนคนที่ไม่มีความดีมีคุณธรรมย่อมแสดงพฤติกรรมที่สังคมตัดสินว่าเลว และ เกษม วัฒนชัย และคณะ (2560) ที่กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่กำลังจิตใจให้คนประพฤติ คือ การพูด และการกระทำไปในทางที่สังคมตัดสินได้ว่าวางอยู่บนความดี ความจริงและความงาม สอดคล้องกับ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ที่กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะของคุณงามความดี ซึ่งอยู่ในจิตสำนึกของบุคคล เป็นแรงกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกผิดชอบในการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบที่ตั้งงามของสังคม อีกทั้ง กรมการศาสนา (2562) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า เป็นความดีงาม เป็นเครื่องประดับประดาใจ กระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ และเกิดจิตสำนึกที่ดี

ผู้เขียนสรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง หลักความดีและความถูกต้องในจิตใจของแต่ละบุคคล ที่จะช่วยให้ปฏิบัติตามกรอบของสังคม โดยต้องปลูกฝังเพื่อให้เหมาะสมกับกับความต้องการในสังคมไทย และสร้างประโยชน์แก่สังคมโดยรวม

ความสำคัญของคุณธรรม

คุณธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคม ซึ่งสังคมจะมีความสุขนั้น คนในในสังคมจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม โดยกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวว่า จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กไทยรับเอาวัฒนธรรมและแบบอย่างต่าง ๆ มา โดยไม่ได้พิจารณาว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี อีกทั้งขาดความเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ส่งผลให้พฤติกรรมของเด็กได้เปลี่ยนแปลงไป โดยทุกฝ่ายคาดหวังว่าการศึกษจะเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทย ซึ่งจะเป็นอย่างนั้นได้โดยการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างให้ผู้เรียนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สมบูรณ์เป็นกำลังสำคัญที่จะพัฒนาประเทศชาติต่อไป และ อมรา เล็กเรณูสินธุ์ (2552) ที่กล่าวว่า คุณธรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคน เป็นเรื่องนามธรรมเกี่ยวกับคนดีที่อยู่ภายในจิตใจ เป็นพฤติกรรมหรือลักษณะการแสดงออกภายในของพวกเรา เป็นสิ่งที่ดีที่แสดงออกทางกาย วาจา หรือจิตใจ สอดคล้องกับ ทิพย์ หาสาสน์ศรี (2553) กล่าวถึงความสำคัญของคุณธรรมว่า คือ สภาพคุณงามความดีที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติของบุคคล เป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมให้บุคคลปฏิบัติเพื่อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2556) ยังกล่าวว่า คุณธรรม มีความสำคัญต่อตัวบุคคล คือ เป็นเครื่องดำรงศักดิ์ศรี

มนุษย์ เสริมสร้างบุคลิกภาพให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดี เสริมสร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต นอกจากนี้คุณธรรมจะเสริมสร้างความสงบสุขและความเจริญให้แก่ประเทศชาติ เพราะความไม่เบียดเบียนกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบ ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพจนล่วงล้ำสิทธิและเสรีภาพผู้อื่น อีกทั้ง ชาญชิต ทัพพม (2564) ยังกล่าวว่า คุณธรรม เป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ผู้เขียนสรุปได้ว่า คุณธรรมมีความสำคัญเพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ ช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เกิดความเจริญต่อตนเองและสังคม เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งจิตใจให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือกัน จึงควรปลูกฝังคุณธรรมเพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน

บทความนี้จะนำเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมตามแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ.2566-2570) ประกอบด้วย 3 แผนย่อย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ดังนี้

1. การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม โดย 1) สร้างพื้นที่ในการส่งเสริมคุณธรรม 2) ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคล ชุมชนด้านคุณธรรม 3) ส่งเสริมให้สถาบันศาสนาให้ขับเคลื่อนคุณธรรมด้วยพลังบวร 4) พัฒนาขีดความสามารถของชุมชนสู่การสร้างมูลค่าทางวัฒนธรรม 5) ส่งเสริมการนำคุณธรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และ 6) สนับสนุนส่งเสริมกลไกของชุมชนให้มีระบบพี่เลี้ยง

2. การเสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมคุณธรรม โดย 1) ส่งเสริมคุณธรรมในทุกช่วยวัยให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม 2) สร้างกลไกเครือข่ายคุณธรรมและระบบการสนับสนุนต่าง ๆ 3) ใหหน่วยงานภาครัฐขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรมตามหลัก

ศาสนา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย ด้วยกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม

3. การพัฒนาศักยภาพคนและองค์กรเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริมคุณธรรม โดย 1) กำหนดให้สถานศึกษาทุกระดับสะท้อนกระบวนการจัดการศึกษาที่บรรลุเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 2) ส่งเสริมให้เกิดระบบการจัดการความรู้ที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายในชุมชน และ 3) ส่งเสริมงานวิชาการ งานวิจัยพัฒนา และ เผยแพร่ระบบการจัดการความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม

ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู สู่สังคมคุณธรรมที่ยั่งยืน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ดัชนีคุณธรรม 5 ประการ คือ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนมาจากแนวคิดที่ว่า การจัดการศึกษาเป็นสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครอง จึงต้องกระจายความรับผิดชอบไปให้ผู้ปกครอง ต้องส่งเสริมให้มีสมาคมผู้ปกครองในทุกสถานศึกษาเพื่อให้มีบทบาทความร่วมมือด้านวิชาการ กิจกรรมนักเรียน สามารถแสดงความคิดเห็นในการประชุมผู้ปกครอง และผ่านผู้แทน ที่อยู่ในคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นวิธีที่ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น (รุ่ง แก้วแดง, 2542)

ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นมีความหมายหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ Reeder (1974) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม และ Cohen and Uphoff (1981) กล่าวว่า การมี

ส่วนร่วมของชุมชน คือ สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ สอดคล้องกับ สุชาติ จักรพิสุทธิ์ (2547) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติ และการรับผิดชอบ ในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ 2) ลักษณะการมีส่วนร่วมจากความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้งค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ อีกทั้ง จินตวิทย์ เกษมสุข (2554) ยังได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ กระบวนการให้คนในชุมชนหรือคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วน เกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่แท้จริง จึงหมายถึง การที่คนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคมเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม และการตัดสินใจต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับร่วมกัน นอกจากนี้ เอกพงษ์ สารน้อย และสุกานดา สารน้อย (2563) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การมีส่วนร่วมกับบุคคลอื่นในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง หรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรง แต่การมีทัศนคติเห็น ความสนใจ และความห่วงใยก็เพียงพอแล้ว

ผู้เขียนสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดขึ้นจากเป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ความคาดหวังในสิ่งที่ต้องการโดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมบน

พื้นฐานของเหตุผล 2) การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม 3) การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี และ 4) การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพันความสนใจ

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

นักวิชาการได้เสนอแนวคิดไว้อย่างหลากหลายว่า การที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ Koufman (1949) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนในชนบทพบว่า อายุ เพศ การศึกษา ขนาดของครอบครัว อาชีพ รายได้และระยะเวลาการอยู่อาศัยในท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และ ประยูร ศรีประสาธน์ (2542) ได้นำเสนอว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมมีด้วยกัน 3 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ 2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม 3) ปัจจัยด้านการสื่อสาร ได้แก่ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อบุคคล สอดคล้องกับ องค์การอนามัยโลก (อ้างถึงใน ยุพิน ระพีพันธุ์, 2544) เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ 1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริงชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่น ๆ นั้นมีเหตุผลอยู่ 2 ประการ คือ 1.1) การมองเห็นว่าตนจะได้ประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป 1.2) การได้รับคำบอกกล่าวหรือชักชวนจากเพื่อนบ้านให้เข้าร่วม 2) ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ปัจจัยพื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ควรมีลักษณะ 2.1) เปิดโอกาสให้ทุกคนและทุกกลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง 2.2) ควรมีกำหนดเวลาที่แน่ชัด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ 2.3) กำหนดลักษณะกิจกรรมที่แน่นอน และ 3) ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม โดยปกติที่ผ่านมาในกิจกรรมหนึ่ง ๆ แม้ว่าประชาชนจะเห็นด้วยและมีโอกาสเข้าร่วม แต่ไม่อาจกำหนดเป้าหมาย วิธีการ หรือผลประโยชน์ของกิจกรรม เพราะสิ่งเหล่านี้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้กระทำ และ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมบริหารและจัดการศึกษา คือ ปัจจัยด้านการจัดการสถานศึกษา ได้แก่ 1) การมีถิ่นกำเนิดในท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ 2) การเป็นศิษย์เก่า 3) การมีบุตรหลานเรียนอยู่ในสถานศึกษา 4) การมีเวลาว่าง 5) ความห่วงใยในปัญหาเสพติดและสวัสดิภาพของเด็ก 6) ต้องการมีเกียรติและได้รับการยกย่องจากสังคม 7) การแข่งขัน อีกทั้ง ปิยธิดา ปาลรังษี และกุลพิชญ์ โภโคยอุดม (2559) ยังได้กล่าวว่า ปัจจัยของการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 6 ด้าน คือ 1) ด้านบทบาทของผู้นำชุมชน 2) ด้านความตระหนักของประชาชนใน

ชุมชน 3) ด้านความเข้มแข็งของชุมชน 4) ด้านนโยบายและองค์การภาครัฐ 5) ด้านผลประโยชน์ตอบแทน และ 6) ด้านการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์

ผู้เขียนสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 6 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ 3) ปัจจัยด้านการสื่อสาร 4) ปัจจัยของสิ่งจูงใจจากสภาพความเป็นจริง 5) ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม และ 6) ปัจจัยอำนาจในการส่งเสริมกิจกรรมของการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนมีหลายขั้นตอน และหลายวิธีการ ดังที่ Cohen and Uphoff (1980) แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สอดคล้องกับ Fornaroff (1980) ที่เสนอว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนดังนี้ 1) การตัดสินใจในการกำหนดเป้าหมาย ตลอดจนการติดตามประเมินผล 2) การดำเนินงาน 3) การใช้บริการจากโครงการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และอภิไยญา กังสนารักษ์ (2544) ได้นำเสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการร่วมค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมตัดสินใจ กำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน รวมถึงทรัพยากรและแหล่งวิทยาการที่จะใช้ในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ ทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ถึงผลจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยสามารถกำหนดการประเมินผลเป็นระยะต่อเนื่องหรือประเมินผลรวมทั้งโครงการในคราวเดียวก็ได้ ส่วน วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2547) ได้สรุปและนำเสนอขั้นตอน การมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะ คือ 1) ลักษณะที่ 1 มีขั้นตอนดังนี้ 1.1) การคิด 1.2) การตัดสินใจ 1.3) การวางแผน และ 1.4) การลงมือปฏิบัติ และ 2) ลักษณะที่ 2 มีขั้นตอนดังนี้ 2.1) การกำหนดปัญหา 2.2) การวางแผน 2.3) การดำเนินงาน 2.4) การประเมินผล และ 2.5) การบำรุงรักษาและพัฒนาให้คงไว้ อีกทั้ง อุดิน รพีพัฒน์ (2547) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไข 2) การตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรม การ

พัฒนาตามแผน และ 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนาขั้นตอนการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน

ผู้เขียนสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ (Pre-Pare) 2) การดำเนินการ (Process) และ 3) การประเมินผล (Performance)

สรุป

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน และแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน ผู้เขียนได้อาศัยความรู้ที่สำคัญ คือ แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการดำเนินการตามภารกิจของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งมีแนวทาง 3 ขั้นตอน หรือ 3Ps Model ดังนี้

1. การเตรียมการ (Pre-Pare) คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ และการสร้างเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน โดยภาคีเครือข่าย ผู้แทนชุมชน ผู้แทนศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ปกครอง เช่น การร่วมมือกันวางแผนหาแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน เป็นการกำหนดจุดหมายเชิงกลยุทธ์ที่สัมพันธ์กับภารกิจหลัก และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาว่ามีกิจกรรมอะไรบ้างที่จะต้องดำเนินการสำหรับการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน กำหนดผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา และตัวชี้วัดความสำเร็จ

2. การดำเนินการ (Process) คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยเน้น 1) การส่งเสริมบทบาทของผู้เรียนในการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในด้านพอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู และ 2) การสนับสนุนภาคีเครือข่ายและสังคมให้มีส่วนร่วมจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียน เช่น จัดกิจกรรมโดยความร่วมมือของสถาบันหลักในสังคม คือ บ้าน วัด โรงเรียน (บวร) และเครือข่ายความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นการเสริมพลังในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การประเมินผล (Performance) คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินผล การดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนว่าบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินงาน พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาต่อไป

ผู้เขียนสรุปแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังภาพที่

2

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เพื่อให้มีแนวทางหรือรูปแบบในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในด้านส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนที่ยั่งยืน
2. ควรส่งเสริมพัฒนาครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ให้เกิดความตระหนักรู้ และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2562). การส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติประจำปี 2562. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต.
- เกษม วัฒนชัย และคณะ. (2560). คุณธรรมสำหรับคนหมอ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมาภิบาลทาง การแพทย์.

- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- จินตนา บุญบงการ. (2558). จริยธรรมทางธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- จันทวีร์ เกษมสุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ชาญชิต ทัพพมณี. (2564). รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตภาคเหนือ วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- ทิพย์ หาสาสน์ศรี. (2553). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิพนธ์ กินาวงศ์. (2550). หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พิฆเณศ.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). รายงานการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิยธิดา ปาลรังษี และกุลพิชญ์ โภไคยอุดม. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยว โดยชุมชน อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ, 17(2) 99-110.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (19 สิงหาคม 2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 166 ตอนที่ 74 ก. หน้า 6-8.
- มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2558). คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรพรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การจัดการศึกษา: โดยชุมชน เพื่อชุมชน และสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทพร้อมเกล้า.

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. (13 ตุลาคม 2561). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 10-11.

ยุพิน ระพีพันธุ์. (2544). ความรู้ ทักษะคิด และการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขต เทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชน มหาบัณฑิต สาขาพัฒนาชุมชน, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รุ่ง แก้วแดง. (2542). การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เศรษฐกิจพอเพียง.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2551). การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความหมายของการบริหาร การจัดการ การบริหารการพัฒนา และการบริหารจัดการ. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2555). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: บิ๊ค พอยท์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2556). เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท. กรุงเทพมหานคร: อรุณ การพิมพ์.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). รายงานผลการประเมินคุณธรรม จริยธรรม และ ความเป็นพลเมืองของผู้เรียนทุกช่วงชั้น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์.

สุชาติ จักรพิสุทธิ์. (2547). ชุมชนกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 27,18-23.

สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2554). หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

หวน พันธุ์พันธ์. (2554). นักบริหารมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อคิน รพีพัฒน์. (2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ การศึกษานโยบายสาธารณะสุข.

- อภิญญา กังสนารักษ์. (2544). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในองค์กรที่มีประสิทธิภาพระดับคณะของสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา เล็กเริงสินธุ์. (2552). คุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- เอกพงษ์ สารน้อย และสุกานดา สารน้อย. (2563). ปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 8(2).
- Andrew, J.D. (2010). Principles of leadership (6thed.). Canada: South-Western.
- Bovee, L. C. and other. (1993). Management. New York: McGraw-Hill.
- Cohen, J. M., and Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. World development, 8(3), 213-235.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. Rural Development Committee Center for International Studies. Cornell University.
- Fornaroff, A. (1980). Community involvement in Health System for Primary Health Care. Geneva: World Health Organization.
- Good, Carter. V. (1973). Dictionary of Education. New York: McGraw Hill.
- Harold, K., and Civil, O'Donnell. (1972). Principles of management: An analysis of managerial functions. New York: MC Graw-Hill.
- Herbert, A.S. (1972). Sistem Sekkei to Soshikiron (system planning and organization theory). Soshiki Kagaku (Organizational Science), 6, 27-34.
- Hersey, P., Blanchard, K.H., and Johnson, D.E. (2001). Management of organizational (6thed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- Koontz, H., and Odonnell, C. (2001). Essentials of management. New York: McGraw-hill.

- Koufman, H. F. (1949). Participation in Organized Activities in Selected Kentucky Localities. Roald, F.C. (1972). Introduction to educational administration (5thed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Lexington, KY: Kentucky. Agricultural Experiment Station, University of Kentucky.
- Reeder, W.W. (1974). Some Aspects of The Information Social Participation of Farm Families in New York State. New York. Cornell University.

องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษายุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล*

COMPONENTS OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATION IN THE DIGITAL TRANSFORMATION ERA

ศศิธร บุตรเมือง¹, เฉลิมพล มีชัย² และ วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย³

Sasithorn Bootmuang¹, Chaloomphon Meechai² and Weerawat Pattanakulchai³

¹⁻³วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Email: sasithorn.boot@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษายุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล ซึ่งเป็นการดำเนินงานต่าง ๆ ตามพันธกิจหรือภารกิจของสถานศึกษาทางด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นหลัก หรือให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีองค์ประกอบหลัก 2 ด้าน คือ 1) การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน คือ 1.1) การยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง 1.2) การเข้าถึงเทคโนโลยี 1.3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 1.4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของครูและการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และ 2) การบริหารการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 6 ด้าน คือ 2.1) การกำหนดนโยบาย 2.2) การเสริมสร้างพัฒนาภาวะผู้นำ 2.3) การสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง 2.4) การส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2.5) การจัดการความรู้ในสถานศึกษา และ 2.6) การทำงานเป็นเครือข่าย นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรขับเคลื่อนการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการศึกษาในอนาคต โดยเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาในยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัลมีประสิทธิภาพ ตอบสนองต่อความต้องการใน

* Received 3 June 2024; Revised 11 June 2024; Accepted 29 June 2024

อนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งควรบริหารเพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการรับรู้ และร่วมมือของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาทั้งหมด เพื่อสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ, การบริหารสถานศึกษา, ยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล

Abstract

This academic article aims to study the components of educational institution administration in the digital transformation era. which is various operations according to the mission or mission of the educational institution in terms of academics, budget, and personnel management and general administration that uses information and communication technology as the main or to participate in administration in order to make educational institution administration efficient and effective There are 2 main components: 1) Information and communication technology management It consists of 4 sub-components: 1.1) acceptance of technology and change, 1.2) access to technology, 1.3) strengthening of learning culture through the use of information and communication technology, and 1.4) use of digital technology in teacher learning management. and research of students and 2) Change management Consisting of 6 sub-components: 2.1) setting policy 2.2) strengthening leadership development 2.3) creating a culture conducive to change 2.4) promoting the creation of a professional learning community 2.5) managing knowledge in the workplace Study and 2.6) work as a network. In addition, educational institution administrators should drive operations that focus on developing personnel in educational institutions with digital technology. To prepare for future studies Emphasis is placed on using technology to develop the potential of personnel and organize learning activities which will help education in the era of digital transformation,

efficiency Respond effectively to future needs and should also be managed to promote and support learning management that arises from awareness. and cooperation of educational personnel in all educational institutions to create satisfaction in work It creates cooperation and responsibility. The duties of educational institution administrators, teachers, learners, parents, and all stakeholders.

Keywords: Composition analysis, Educational institution administration, Digital transformation era

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากยุคอนาล็อกสู่ยุคดิจิทัลและโรบอติก ซึ่งมีผลกระทบ อย่างมากต่อองค์กร โดยมีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ สถานการณ์เหล่านี้เรียกว่า "VUCA World" ทำให้การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลเป็นสิ่งจำเป็นโดยองค์กรที่สามารถปรับตัวและเตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้เร็วย่อมได้เปรียบองค์กรที่ปรับตัวได้ช้า การเข้าสู่โลกยุคดิจิทัลเป็นความท้าทายที่ผู้บริหารต้องหาวิธีเปลี่ยนผ่านให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด และสร้างวิสัยทัศน์ขององค์กรให้เติบโตไปพร้อมกับธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจึงเป็นกุญแจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรทางการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ (ปุนณิษฐา มาเชศ, 2565) ซึ่งในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึง และมีช่องทางในการแสวงหาความรู้ที่เปิดกว้างมากยิ่งขึ้น โดยผลการสำรวจสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตในเมืองไทยของประชาชนอายุ 6 ปี ขึ้นไป ประมาณ 65.70 ล้านคน พบว่า มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต จำนวน 57.50 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 87.60 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปี 2565 และปี 2566 พบว่า มีจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.20 ทั้งนี้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเมือง ร้อยละ 53.20 และเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท ร้อยละ 46.80 จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าอัตราการเข้าถึง และการใช้อินเทอร์เน็ตของประเทศไทย มีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) เมื่อก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล (Digital Era) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยี ส่งผลให้รูปแบบการใช้ชีวิตเปลี่ยนไปและต้องยอมรับว่าเทคโนโลยีเข้ามามีอิทธิพลกับการ

ใช้ชีวิตในทุก ๆ ด้าน ในด้านการศึกษามีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เกี่ยวข้องกับระบบคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะเป็นซอฟต์แวร์หรือฮาร์ดแวร์ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง ทำให้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากอดีตถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีนัยสำคัญ แต่ปัจจุบันมีสถานศึกษาอีกจำนวนมากที่ตั้งอยู่ทั่วประเทศไทยยังประสบปัญหา ด้านการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และปัญหาเรื่องความเร็วในการเชื่อมต่อการให้บริการไม่ทั่วถึง นอกจากนี้จำนวนคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์การเรียนรู้ยังมีไม่เพียงพอต่อผู้เรียนและล้าสมัย รวมทั้งครูขาด ความชำนาญในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Digital Disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมดิจิทัล ส่งผลต่อการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนรูปแบบไป ซึ่งสถานศึกษาต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับสังคมและองค์กรภายนอก รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล โดยการนำเทคโนโลยีและสื่อต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจะทำให้เข้าสู่สังคมดิจิทัลที่มีการเสริมบทเรียนโดยสร้างสถานการณ์จำลอง ห้องเรียนเสมือน (Virtual Classroom) และโลกเสมือนจริง (Metaverse) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2565) การเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา (Anytime Anywhere) ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ที่ใด ทั่วทุกมุมโลกก็สามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกับผู้เรียนที่อยู่ในเขตเมืองหรือใกล้กับสถานศึกษา ส่วนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาก็เป็นอีกส่วนที่มีความสำคัญและค่อนข้างเป็นปัญหา เนื่องจากครูคุ้นชินกับการใช้ช่องทางหรือวิธีสื่อสารรูปแบบเดิม การเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลจะปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของครูอย่างสิ้นเชิง ทำให้ครูบางส่วนปรับตัวไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (ทินกร เผ่ากันทะ และกัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์, 2565) การบริหารสถานศึกษายุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัลมีหลักการสำคัญ คือ การพัฒนาระบบบริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการยกระดับให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ส่งเสริมให้ครูและ

บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถเข้าถึงเทคโนโลยี ข่าวสาร สื่อการเรียนรู้ และบริการของสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

ยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัลมีความสำคัญต่อผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องวางเป้าหมายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดังนี้ 1) พัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ เห็นความสำคัญ และสามารถใช้อุปกรณ์สารสนเทศและการสื่อสารในการยกระดับการบริหารสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการในทุกมิติ 2) ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีวิสัยทัศน์ ตระหนัก และเห็นถึงความสำคัญ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 3) ควรเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารสถานศึกษา และยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสำคัญ 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการที่ทันสมัย โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 5) สร้างโอกาสเพื่อความเท่าเทียมกันของผู้เรียนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนาผู้เรียน และยกระดับคุณภาพผู้เรียนบนฐานของเทคโนโลยีสารสนเทศ (ทินกร เผ่ากันทะ และกัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์, 2563) นอกจากนี้ยังต้องมุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตหรือการศึกษาที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษายุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียน อีกทั้งนักวิชาการสถานศึกษา หรือหน่วยงานต่าง ๆ ยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาต่อไปได้

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ความหมายของการวิเคราะห์องค์ประกอบ

การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เป็นแนวทางที่จะช่วยสร้างองค์ประกอบจากตัวแปร หลาย ๆ ตัวแปรโดยรวมกลุ่มตัวแปรที่สัมพันธ์กัน ซึ่ง Joreskog and Sorbom (1989) ได้อธิบายว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ มีตัวแปรบางตัวที่ไม่สามารถสังเกต หรือวัดได้โดยตรง เรียกว่าตัวแปรแฝง หรือองค์ประกอบตัวแปรที่ไม่สามารถสังเกตหรือวัดได้โดยตรง สามารถ

อ้างอิงได้ทางอ้อมจากข้อมูลของตัวแปรที่สังเกตได้ สอดคล้องกับ Mary Ann Coughlin and William Knight (2007) ที่ได้สรุปว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลาย ๆ ตัว เพื่อค้นหาว่าตัวแปรนี้สามารถรวมกลุ่มกันได้หรือไม่ ซึ่งจะกลายเป็นองค์ประกอบเดียวกัน รวมถึง เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย (2549) กล่าวว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นเทคนิคทางสถิติสำหรับวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว (Multivariate analysis techniques) ที่ออกแบบมาเพื่อช่วยให้นักวิจัยได้ใช้แสวงหาความรู้ความจริงดังกล่าว เช่น นักวิจัยสามารถใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis หรือ EFA) ในการพัฒนาทฤษฎีหรือนักวิจัยสามารถใช้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA) ในการทดสอบหรือยืนยันทฤษฎี และกัลยา วาณิชบัญชา (2552) กล่าวว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นการวิเคราะห์หลายตัวแปร เทคนิคหนึ่งเพื่อการสรุปรายละเอียดของตัวแปรหลายตัว หรือเรียกว่าเป็นเทคนิคที่ใช้ในการลดจำนวนตัวแปรเทคนิคหนึ่ง โดยการศึกษาถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร และสร้างตัวแปรใหม่เรียกว่าองค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่สร้างขึ้นจะเป็นการนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กัน หรือมีความร่วมกันสูงมารวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละองค์ประกอบมีความร่วมกันน้อยหรือไม่มีความสัมพันธ์กันเลย นอกจากนี้ สุภมาศ อังศุโชติ (2557) ยังกล่าวว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นวิธีการทางสถิติที่ช่วยสร้างองค์ประกอบจากตัวแปรหลาย ๆ ตัวแปร โดยรวมกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก โดยความสัมพันธ์อาจเป็นบวกหรือลบก็ได้ ส่วนตัวแปรที่อยู่คนละองค์ประกอบจะไม่มีความสัมพันธ์กันหรือสัมพันธ์กันน้อย

สรุปได้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบ หมายความว่า เทคนิควิธีทางสถิติที่จะรวมกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มเดียวกัน ซึ่งความสัมพันธ์เป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ ตัวแปรภายในองค์ประกอบเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันสูง ส่วนตัวแปรที่ต่างองค์ประกอบจะสัมพันธ์กันน้อยหรือไม่มีความสัมพันธ์กันเลย

รูปแบบของการวิเคราะห์องค์ประกอบ

นักการศึกษาและนักวิชาการ ได้อธิบายถึงรูปแบบของการวิเคราะห์องค์ประกอบไว้อย่างสอดคล้องกัน เช่น Steven, J.P. (2009), สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540), กัลยา วาณิชบัญชา (2552), รสริน ศรีรักษานนท์ (2555) และ ไชยันต์ สกฤตศรีประเสริฐ (2556) อธิบายไว้ว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ใช้ในกรณีที่ผู้ศึกษาไม่มีความรู้หรือมีความรู้เล็กน้อยเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อศึกษาโครงสร้างของตัวแปร และเป็นการรวมตัวแปรที่สำคัญให้อยู่ในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน และตัดตัวแปรที่ไม่สำคัญออกไป

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ใช้ในกรณีที่ผู้ศึกษาทราบโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือคาดว่าโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรควรจะเป็นรูปแบบใด หรือคาดว่าตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันมากและควรอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน หรือคาดว่าไม่มีตัวแปรใดที่ไม่มีมีความสัมพันธ์กัน ควรจะอยู่ต่างองค์ประกอบกัน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาตรวจสอบ โดยการวิเคราะห์หาความตรงเชิงโครงสร้างนั่นเอง

สรุปได้ว่า รูปแบบของการวิเคราะห์องค์ประกอบ มี 2 รูปแบบ คือ 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจใช้เมื่อผู้ศึกษาไม่มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างตัวแปร เพื่อลดจำนวนตัวแปรโดยรวมตัวแปรสำคัญในกลุ่มที่สัมพันธ์กัน และตัดตัวแปรไม่สำคัญออกไป และ 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ใช้เมื่อผู้ศึกษาทราบโครงสร้างตัวแปร ว่าตัวแปรใดสัมพันธ์กัน และแยกตัวแปรที่ไม่สัมพันธ์ออกไปได้ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง

ขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบ

นักการศึกษาและนักวิชาการ ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการวิเคราะห์องค์ประกอบ ไว้อย่างสอดคล้องกัน เช่น ณรงค์ศักดิ์ พรหมวัง (2553), นางลักษณ์ วิรัชชัย (2555), รสริน ศรีรักษานนท์ (2555), ธีระดา ภิญโญ (2561) ชนิดาภา บุญประสม และจรัญ แสนราช (2562) สามารถสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา ควรกำหนดปัญหาให้ชัดเจน พร้อมกับการทบทวนทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และตัดสินใจเลือกรูปแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบข้อมูลที่วิเคราะห์ ว่าเป็นไปตามข้อตกลงของสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบหรือไม่และสร้างเมตริกซ์สหสัมพันธ์ การพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกคู่ จะใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรคู่ที่มีค่าเข้าใกล้ +1 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรคู่นั้นมีความสัมพันธ์กันสูงมาก ควรอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 3 สกัดองค์ประกอบ เพื่อหาจำนวนองค์ประกอบที่สามารถใช้แทนตัวแปรทั้งหมดทุกตัวได้ดี วิธีที่นิยม คือ วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก เป็นวิธีที่ใช้เพื่อลดจำนวนตัว

แปรให้เหลือน้อยที่สุด ช่วยค้นหาจำนวนองค์ประกอบที่มีความสามารถเพียงพอในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้

ขั้นตอนที่ 4 หมุนแกนองค์ประกอบ ทำให้ตัวแปรที่เป็นสมาชิกของหลายองค์ประกอบมาเป็นสมาชิกขององค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง เป็นการเปลี่ยนตำแหน่งของตัวแปรให้สัมพันธ์กับองค์ประกอบในลักษณะที่ชัดเจนขึ้น โดยไม่ทำให้ค่าความร่วมกันที่อธิบายโดยองค์ประกอบเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ

1. การหมุนแกนองค์ประกอบแบบออร์ทोगอนอล (Orthogonal Rotation) เป็นการหมุนแกนที่ให้แกนองค์ประกอบตั้งฉากซึ่งกันและกัน แสดงถึงความเป็นอิสระระหว่างองค์ประกอบ

2. การหมุนแกนองค์ประกอบแบบออบลิค (Oblique Rotation) เป็นการหมุนแกนองค์ประกอบที่แกนองค์ประกอบไม่ต้องตั้งฉากกัน ยอมให้องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันได้ คล้ายกับวิธีหมุนแกนองค์ประกอบแบบ อออร์ทोगอนอล แต่มีลักษณะที่เพิ่มเติม คือ องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันได้ สิ่งที่น่าพึงระวัง ได้แก่ ถ้ากลุ่มตัวอย่ำงมีขนาดเล็กอาจมีข้อจำกัดในด้านความตรง

ขั้นตอนที่ 5 เลือกค่าน้ำหนักองค์ประกอบ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าระหว่าง -1 ถึง +1 ซึ่งจะใช้ในการจัดกลุ่มตัวแปรว่าควรอยู่องค์ประกอบใด โดย สมบูรณ์ สุริยวงศ์, สมจิตรา เรืองศรี และเพ็ญศรี เศรษฐวงศ์ (2553) ได้แนะนำเกณฑ์การพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบไว้ดังนี้

- 1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มีค่ามากกว่า + 30 เป็นเกณฑ์ขั้นต่ำที่ยอมรับได้
- 2) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มีค่ามากกว่า + 40 เป็นเกณฑ์ขั้นมีความสำคัญ
- 3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ มีค่ามากกว่า + 50 เป็นเกณฑ์ขั้นมีนัยสำคัญ

ขั้นตอนที่ 6 ตั้งชื่อองค์ประกอบที่วิเคราะห์ พิจารณาความคล้ายคลึงกันระหว่างตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบ อาจใช้ชื่อองค์ประกอบตามทฤษฎีที่ได้ค้นคว้ามา หรือจะตั้งชื่อใหม่ก็ได้ เกณฑ์ในการตั้งชื่อองค์ประกอบจะมีความหมายกับโครงสร้างขององค์ประกอบนั้น ๆ ถ้าองค์ประกอบนั้นมีตัวแปร 1-2 ตัวแปร และข้อมูลนั้นไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น จะเรียกองค์ประกอบว่ารูปแบบกิโก้ (GIGO Model) คือ สิ่งที่ไม่มีประโยชน์ต่อการวิจัย ส่วนมากจะพบเมื่อเลือกใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยในแต่ละองค์ประกอบควรมีตัวแปรอย่างน้อย 3 ตัวแปร

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาดังนี้ Hoy and Miskel (2001) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ด้วยองค์ประกอบหลายประการที่จะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต ส่วน นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2557) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมใน ทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสม สอดคล้องกับ จตฺตรงค์ ธนะสีลังกูร (2558) ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่ร่วมมือกัน การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผล การจัดการสถานที่ และ วัสดุครุภัณฑ์ การสรรหาบุคคลมาดำเนินการ ซึ่ง การดำเนินงานภารกิจทางการบริหารเป็นการ สร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ และปัจจัยที่เอื้อเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และพระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน (2558) ยังกล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ มีการประสานความร่วมมือกันภายในองค์กร โดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน อีกทั้ง ทรงพล เจริญ คำ (2562) ยังกล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานในกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยบุคลากรภายในสถานศึกษา และ การมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบมีมาตรฐานและคุณภาพให้เยาวชนเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นระบบ ระเบียบ มีกฎเกณฑ์ มีการประสานความร่วมมือกันของบุคคลหลายฝ่าย ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมภายในองค์กร โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ มาใช้บริหารให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษา ดังนั้นต้องนำศาสตร์ด้านการบริหาร ทฤษฎีทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นหลัก

ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาดังนี้ Sergioanni (1987) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการของการทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Robbins (1998) ที่กล่าวว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษามีความสำคัญทำให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารสถานศึกษา และ Jesse (1999) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา คือ สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญต่อการบริหารที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ทุกด้านของผู้เรียน มีการกำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้ โดยมีองค์คณะบุคคลร่วมคิดร่วมทำ และตรวจสอบการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ โดยผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในหน้าที่ของตนเอง เนื่องด้วยเป็นผู้ที่มีบทบาทสูงสุดในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาดำเนินการตามภารกิจหน้าที่ได้อย่างประสบความสำเร็จ มีวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ เป็นที่ยอมรับของสังคม อีกทั้ง ภารดี อนันต์นาวิ (2557) ยังกล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ยอมรับบุคคลให้เป็นผู้นำขององค์กร มีบทบาท และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร ซึ่งบุคคลในองค์กรมีความเชื่อมั่นต่อความสามารถใน การแก้ปัญหา โดยอาศัยอำนาจหน้าที่หรือการกระทำของผู้นำในการชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมถึง สัมมา รณิธย์ (2560) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการที่เป็นภารกิจหน้าที่หลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนและเทคนิคต่าง ๆ โดยการนำทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับองค์กรมาใช้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการ เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ถูกต้องและมีคุณภาพ บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาการศึกษาของคนในชาติ

สรุปได้ว่าการบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญเพราะเป็นกระบวนการทำงานโดยกลุ่มบุคคลหลายฝ่ายเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องบริหารสถานศึกษา โดยเป็นกระบวนการที่จะต้องกำหนดแผนงาน ขั้นตอนวิธีดำเนินงาน และเทคนิคต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา

กระบวนการบริหารสถานศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับกระบวนการบริหารสถานศึกษา ผู้เขียนได้สังเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารสถานศึกษา

กระบวนการบริหารสถานศึกษา	Wiles (1955)	Sergiovanni (1983)	Jesse (1999)	Koontz and Odonnel (2001)	วิโรจน์ สารรัตนะ (2551)	สันติ บุญภิรมย์ (2552)	ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553)	สุระพันธ์ อันทะตะเดณสุวรรณ (2553)	ความถี่
1. การวางแผน (Planning)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
2. การจัดองค์กร (Organizing)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
3. การสั่งการ (Directing)	✓	✓	✓	-	-	✓	✓	✓	6
4. การประสานงาน (Coordinating)	✓	✓	✓	-	-	✓	-	✓	5
5. การควบคุมงาน (Controlling)	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	-	5
6. การจูงใจ (Motivating)	-	-	-	✓	✓	-	-	-	2
7. การบริหารงานบุคคล (Staffing)	✓	✓	-	-	-	-	✓	-	3
8. การรายงานผล (Reporting)	✓	✓	-	-	-	-	-	-	2
9. การจัดงบประมาณ (Budgeting)	✓	-	-	-	-	-	-	-	1

สรุปได้ว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการที่ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสูงสุดในการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษา มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดแผนงานไว้ล่วงหน้า 2) การจัดองค์กร (Organizing) คือ การกำหนดหน้าที่ในหน่วยงานให้ชัดเจน 3) การสั่งการ (Directing) คือ การพิจารณาสั่งการและมอบหมายงาน 4) การประสานงาน (Coordinating) คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งในหน่วยงาน และ 5) การควบคุมงาน (Controlling) คือ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

แนวคิดเกี่ยวกับยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล

ความหมายของยุคดิจิทัล

นักวิชาการได้ให้ความหมายของยุคดิจิทัลไว้ดังนี้ เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2560) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล เป็นยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร มีการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข่าวสาร ภาพ หรือวิดีโอ ซึ่งทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ทุกที่ ทุกเวลา ส่วน เพ็ญพิมล คงมนต์ (2561) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล คือ ยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การติดต่อ สื่อสารสามารถเชื่อมโยงกันทุกที่ ทุกเวลา จึงจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เท่าทันเทคโนโลยี สามารถตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศได้อย่างถูกต้อง และสามารถประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน และ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562) ยังได้กล่าวว่า ยุคดิจิทัล คือ ยุคที่เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้า การส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ต่าง ๆ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ทุกที่ และตลอดเวลา รวมทั้งเข้าถึงแหล่งข้อมูลผ่านโลกออนไลน์ได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ศศิวิมล ม่วงกล้า และต้องลักษณ์ บุญธรรม (2563) ยังได้กล่าวว่า ยุคดิจิทัล เป็นยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร การส่งข้อมูลต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา อย่างรวดเร็ว สังคมยุคดิจิทัลเป็นสังคมที่เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต ทำให้คนในยุคปัจจุบันจะต้องปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาความรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อมูลในโลกออนไลน์ได้อย่างเป็นเหตุผล และ ศิริ ถิอาสนา เสน่ห์ คำสมหมาย และเฉลิมเกียรติ ถิอาสนา (2564) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล เริ่มต้นราว ค.ศ.1980 เป็นจุดเริ่มต้นของยุคข้อมูลดิจิทัล เป็นยุคเทคโนโลยีที่สร้างหรือก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ แบ่งออกเป็น 4 ยุคย่อย คือ ยุค Digital 1.0 เป็นยุคบุกเบิกการทำกิจกรรมออนไลน์ เช่น Email, Website ยุค Digital 2.0 เป็นสังคมยุคสังคมออนไลน์ ผู้บริโภคเริ่มสร้างเครือข่ายเพื่อการสื่อสาร ยุค Digital 3.0 เป็นยุคข้อมูลและแอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟน และยุค Digital 4.0 เป็นยุคที่ลดบทบาทของมนุษย์เพื่อเพิ่มความฉลาดให้กับเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า ยุคดิจิทัล เป็นยุคที่สื่อสารและส่งข้อมูลสารสนเทศผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ ทุกเวลา จะเห็นได้ว่ายุคดิจิทัลมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของทุกคน เพราะทุกคนเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติให้ก้าวสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และตรงกับความต้องการ ทำให้มนุษย์ในยุคดิจิทัลจะต้อง

ปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์และประยุกต์ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในสังคมต่อไป

การเปลี่ยนผ่านการเรียนรู้จากยุคดั้งเดิมสู่ยุคดิจิทัล

การเรียนรู้ในอดีตมักจะนึกถึงโรงเรียน ครู อาจารย์ ที่ล้วนแต่พยายามแบ่งปันความรู้ของตนเองออกมา ผู้เรียนตั้งใจรับความรู้และจดลงสมุด ค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือ เพื่อรายงานและเตรียมตัวสอบ แต่การศึกษายุคดิจิทัลในอนาคตมีความจำเป็นที่ต้องไปไกลกว่านั้น ต้องคิดทบทวนเกี่ยวกับการเรียนรู้ใหม่ คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิตทั้งหมด อันนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พร้อมรองรับสภาพสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อดิพร เกิดเรือง, 2560) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปลี่ยนผ่านการเรียนรู้จากยุคดั้งเดิมสู่ยุคดิจิทัล

การเรียนรู้ยุคดั้งเดิม	การเรียนรู้ยุคดิจิทัล
1. การหาความรู้จากโรงเรียนเพื่อให้เกิดเฉพาะความรู้ ทักษะและความสามารถ	1. การเรียนต้องศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพร้อมรับสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดทักษะและสามารถประยุกต์ใช้ได้
2. ความสามารถของคนเป็นความสามารถคงที่ ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงอะไรมากมาย	2. ความสามารถของคนต้องเรียนรู้ตลอดเวลามากขึ้น
3. ความรู้จากห้องเรียนสามารถใช้ได้เพียง 10 ปี การศึกษาเริ่มต้นจากวัด โรงเรียน มหาวิทยาลัย	3. ความรู้ไม่หยุดนิ่ง ร่วมกันจัดการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างแนวทางการศึกษารูปแบบใหม่ ที่ไม่ใช่วัยหรือโรงเรียนอีกต่อไป
4. การศึกษามีการเคลื่อนตัวอย่างช้า ๆ มีการแข่งขันที่น้อยและสอนด้วยการจดบันทึกบนกระดานและจบลงด้วย การจดลงในสมุดของผู้เรียน	4. จัดสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาแบบสมัยใหม่ การค้นคว้าด้วยตนเอง มีระบบอินเทอร์เน็ตให้ใช้งานได้ทุกคน และ การนำเทคโนโลยีมาเปลี่ยนหลักการพื้นฐานในการเรียนรู้
5. การพัฒนาของสถานศึกษา เป็นการพัฒนาความรู้เฉพาะด้านมากกว่าการพัฒนาให้เกิดขึ้น ขาดการทำงานเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน มีการกระจัดกระจายทางความคิด	5. การพัฒนาของสถานศึกษาเน้นให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แบ่งปันความรู้ มีการปรับตัว และพัฒนาให้เกิด การเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ
6. ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ผ่านข้อล็ก การเขียนกระดานหรือเสนอผ่าน Presentation แบบการสอนทางเดียว	6. ครูเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ครูและผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน
7. มีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การเรียนรู้อยู่เป็นทางเลือกหนึ่งของเด็ก ๆ ที่อยู่ห่างไกล และต้องการศึกษาเรียนรู้จากสภาพจริง	7. ระบบการศึกษาเชื่อมต่อเข้ากับทางด่วนสารสนเทศอย่างเต็มรูปแบบ เพื่อเร่งอัตราการเติบโตของข้อมูลและเทคโนโลยีในทุกแขนงได้อย่างแท้จริง
8. สถานศึกษาแยกตัวเป็นเอกเทศ เมื่อถึงเวลาเลิกเรียน ครูและผู้เรียนต่างคนต่างกลับบ้าน ขาดการเชื่อมโยงกันตลอดเวลา	8. สถานศึกษาพัฒนาระบบเทคโนโลยีเชื่อมโยงระบบคอมพิวเตอร์ทุกแห่งในสถานศึกษา โดยร่วมดำเนินงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ต้องรองบประมาณจากรัฐ

9. หลักสูตรและเนื้อหาการเรียนการสอนต้องค้นคว้าจากตำราเรียนเท่านั้น	9. หลักสูตรการเรียนการสอนสามารถจัดเนื้อหาความรู้ทักษะชีวิต ศิลปะ และความคิดสร้างสรรค์ ผ่านระบบเครือข่าย และส่งต่อไปยังฐานข้อมูลที่อยู่ภายนอกได้
10. การวัดผลและประเมินผล ยังมุ่งที่จะประเมินความรู้ที่เกิดจากการเรียนการสอนในห้องเรียนเท่านั้น การประเมินที่หลากหลายและให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้	10. การวัดและประเมินผล มุ่งให้ครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวทางในการประเมิน เน้นการประเมินเพื่อพัฒนามากกว่าการประเมินเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์

องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาในยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาในยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล ผู้เขียนได้สังเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาในยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล

องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา ในยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล	จินตนาพร ปะโคไท (2561)	สงบบ อินทรมณี (2562)	สุกัญญา แซ่มซ้อย (2562)	จิตติมา วรรณศรี (2564)	ทินกร แก้วกันทะ และกัลยารัตน์ เมธีวิจิตร (2565)	ความถี่
1. การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร						
1.1 การยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง	✓	✓	✓	-	✓	4
1.2 การเข้าถึงเทคโนโลยี	✓	✓	-	-	✓	3
1.3 การเสริมสร้างการยอมรับให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง	✓	✓	-	-	-	2
1.4 การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	✓	✓	✓	-	✓	4
1.5 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของครูและการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน	✓	✓	-	-	✓	3
1.6 การนิเทศ ติดตามการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	-	✓	-	✓	-	2
2. การบริหารการเปลี่ยนแปลง						
2.1 ประเมินสภาพปัจจุบัน	-	-	✓	✓	-	2
2.2 การกำหนดนโยบาย	✓	✓	✓	✓	✓	5
2.3 การเสริมสร้างพัฒนาภาวะผู้นำ	✓	✓	✓	✓	✓	5

2.4 การสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง	✓	✓	✓	-	✓	4
2.5 การส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	✓	✓	✓	-	✓	4
2.6 การจัดการความรู้ในสถานศึกษา	✓	✓	-	✓	✓	4
2.7 การทำงานเป็นเครือข่าย	✓	✓	✓	-	✓	4

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาในยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล มี 2 ด้าน คือ 1) การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีองค์ประกอบย่อย 4 ด้าน ได้แก่ 1.1) การยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง ยอมรับเทคโนโลยีนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลง ทั้งในทุกระดับ 1.2) การเข้าถึงเทคโนโลยี สนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าและพัฒนาความรู้ 1.3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 1.4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของครูและการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และตอบโต้ระหว่างกัน 2) การบริหารการเปลี่ยนแปลง มีองค์ประกอบย่อย 6 ด้าน ได้แก่ 2.1) การกำหนดนโยบาย กำหนดนโยบาย และสนับสนุนงบประมาณสำหรับใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหาร 2.2) การเสริมสร้างพัฒนาภาวะผู้นำ ส่งเสริมพัฒนาภาวะผู้นำทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครู ผู้เรียน และผู้ปกครอง 2.3) การสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2.4) การส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งเสริมการทำงานตามภารกิจของครูให้สอดคล้องกับความต้องการของครู สนับสนุนการเรียนรู้แบบทีมที่ก่อให้เกิดพลังในการเปลี่ยนแปลง 2.5) การจัดการความรู้ในสถานศึกษา กระตุ้นและ สนับสนุนให้มีการจัดการความรู้เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 2.6) การทำงานเป็นเครือข่าย สร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กร ผลักดันให้มีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพผ่านเครือข่ายต่าง ๆ

สรุป

บทความนี้ได้องค์ความรู้ที่สำคัญ คือ องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาในยุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล ดังนี้ 1) การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มี 4 ด้าน คือ 1.1) การยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลง 1.2) การเข้าถึงเทคโนโลยี 1.3) การเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ 1.4) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ของครูและการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน 2) การบริหารการเปลี่ยนแปลง มี 6 ด้าน คือ 2.1) การกำหนดนโยบาย 2.2) การเสริมสร้างพัฒนาภาวะผู้นำ 2.3) การสร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อ

การเปลี่ยนแปลง 2.4) การส่งเสริม การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2.5) การจัดการความรู้ในสถานศึกษา และ 2.6) การทำงานเป็นเครือข่าย

ผู้เขียนสรุปองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษายุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษายุคเปลี่ยนผ่านดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2552). สถิติสำหรับงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

จตุรงค์ ธนะสีลังกูร. (2558). การบริหารจัดการทางการศึกษา. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ.

อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท .

จิตติมา วรรณศรี. (2564). การบริหารจัดการศึกษายุคดิจิทัล. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์

- ชนิดาภา บุญประสม และจรัญ แสนราช. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบการลาออก
กลางคันของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้า พระนครเหนือ. 10(1), 86-97.
- ไชยันต์ สกฤตศรีประเสริฐ. (2556). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. วารสารจิตวิทยา
คลินิก. 44(1), 1-16.
- ณรงค์ศักดิ์ พรหมวัง. (2553). การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis). เข้าถึงได้จาก:
<https://rci2010.files.wordpress.com/2010/06/factor-analysis.doc>, 1
พฤษภาคม 2567.
- ทรงพล เจริญคำ. (2562). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 10).
กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.
- ทินกร เผ่ากันทะ และกัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์. (2563). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุค
ดิจิทัล. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.),
4(2), 37-46.
- ธีระดา ภัยโณ. (2561). เทคนิคการแปลผลการวิเคราะห์องค์ประกอบสำหรับงานวิจัย. วารสาร
ปัญญาภิวัฒน์, 10, 292-304.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). สถิติขั้นสูง. กรุงเทพมหานคร: โอคอนพริ้นติ้ง.
- นพพงษ์ บุญจิตราดล. (2557). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: ตรีนธสาร.
- ปณณัฐ มาเชค. (2565). การบริหารองค์การทางการศึกษาในยุคดิจิทัล. เข้าถึงได้จาก:
http://ed-adm.buu.ac.th/public/backend/upload/ed-adm.buu.ac.th/document/file/document16662_3381159360600.pdf, 5
กันยายน 2566.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริม
กรุงเทพ.
- พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรัตน์. (2558). การบริหารการศึกษา (Administration). วารสาร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตร้อยเอ็ด. 4(2): 320-325.
- เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. (2549). การประมวลผลและแปลผลข้อมูลจากโปรแกรม spss/pc+
สำหรับการวิจัยทางกายภาพ. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- เพ็ญ พิมล คงมนต์. (2561). สังคมในยุคดิจิทัล. เข้าถึงได้จาก:
<http://www.newsletter.ipsr.mahidol.ac.th/index.php/>, 16 มกราคม 2567.

ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนตรี
สิ่งพิมพ์ดิจิทัล.

รสริน ศรีริگانนท์. (2555). *การวิเคราะห์องค์ประกอบ* (Factor Analysis). เอกสาร
ประกอบการบรรยาย. สงขลา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

ศศิวิมล ม่วงกล้า และต้องลักษณะ บุญธรรม. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบด้าน
ความสามารถทางดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษา จังหวัดสระบุรี.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต, 15(1), 68-85.

ศิริ ถิอาสนา, เสน่ห์ คำสมหมาย, และเฉลิมเกียรติ ถิอาสนา. (2564). คำศัพท์ร่วมสมัย: ยุค
ศตวรรษที่ 21 ยุคดิจิทัลและยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารวิจัยและนวัตกรรมการ
อาชีวศึกษา, 5(2), 113-123.

สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการ
จัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16(1), 353-360.

สมบูรณ์ สุริยวงศ์, สมจิตรา เรืองศรี และเพ็ญศรี เศรษฐวงศ์. (2553). ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

สันติ บุญภิรมย์. (2552). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: บุ๊ค พอยท์.

สัมมา รณธิธย์. (2560). ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ.
2566- 2570). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). นโยบายและแผน
ระดับชาติว่าด้วย การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ.2561-2580). เข้าถึงได้
จาก: <https://ict.moph.go.th/th/extension/718>, 14 ตุลาคม 2566.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
ในครัวเรือน พ.ศ. 2566 (ไตรมาส 1). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ
และสังคม.

สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2565). การบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรมรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2540). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เสียงเชียงใหม่.
- สุภมาศ อังศุโชติ. (2557). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL. กรุงเทพมหานคร: บริษัท มิสชั่น มีเดีย จำกัด.
- สุระพันธ์ ฉันทะแดนสุวรรณ. (2553). หลักการบริหารธุรกิจ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: จุฑทอง.
- อดิพร เกิดเรือง. (2559). การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 7(1), 173-184.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2560). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School management in digital era). ท รุ ป ลู ก ป ี ญ ญ า . เข้า ถึง ได้ จ าก : <http://www.trueplookpanya.com/knowledge/52232/-edu>, 16 มกราคม 2567.
- Hoy, W. K., and Miskel, C. G. (2001). Education and Administration Theory. Research, and Practice. (6th ed.). New York: McGraw-hill.
- Jesse, B. (1999). Essentials of Psychological Testing. New York: Harper & Row
- Joreskog, K. G. and Sorbom, D. (1989). LISREL 8: A Guide to the Program SPSS. Chicago: SPSS.
- Koontz, H., and Odonnell, C. (2001). Essentials of management. New York: McGraw-hill.
- Mary Ann Coughlin and William Knight. (2007). Structural Equation Modeling for Institutional Researchers: Applications using SPSS and AMOS. <http://web.tanford.edu/group/ssds/weblog/archives/2007/04/>, 1 พฤษภาคม 2567.
- Robbins, Stephen P. (1998). Organizational Behavior. New York: Prentice-Hall.
- Sergiovanni T J. (1983). Education Governance and Administrative Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, Inc.

- Sergiovanni, T. (1998). *International Journal of Leadership in Education*, 1(1), 37.
- Stevens, J.P. (2009). *Applied Multivariate Statistics for the Social Sciences*. 5thed.
New York: Taylor & Francis Group.
- Wiles, K. (1955). *Supervision for Better School*. Englewood Cliffs, New Jersey:
Prentice-Hall.